

DRUGS & FORENSICS BULLETIN

ROČNÍK XXIII | 3 | 2017 |

NÁRODNÍ PROTIDROGOVÉ CENTRÁLY

**OSTRÉ ČEPELE ODOLNÉ
CHEMICKÝM LÁTKÁM?**

METHOXFENIDIN

**FILIPÍNSKÁ
„DROGOVÁ VÁLKA“**

**SPECIFICKÉ PORUCHY UČENÍ
JAKO MOŽNÝ DŮSLEDEK
NELEGÁLNÍ VÝROBY NARKOTIK**

**MEZINÁRODNÍ
FORENZNÍ DATABÁZE „RELIÉF“
3. ČÁST**

LINKA POMOCI V KRIZI

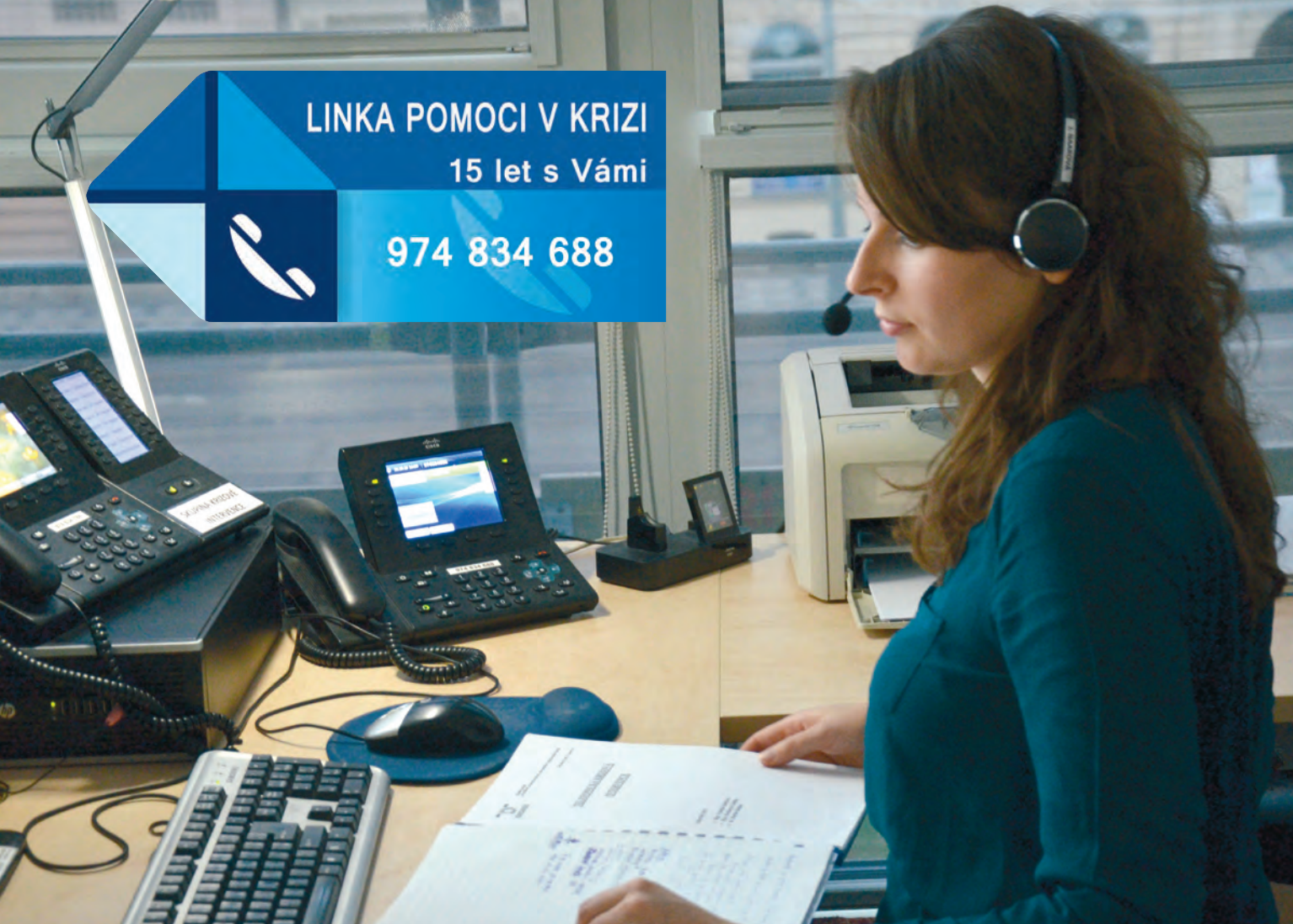

LINKA POMOCI V KRIZI

15 let s Vámi

974 834 688

Poskytujeme psychickou podporu a poradenství pro příslušníky a zaměstnance bezpečnostních sborů a armády.

Nezůstávejte v tom sami.

Ozvěte se dříve, než bude pozdě.

Podrobnější informace na:
www.policie.cz/pomoc

Nebojte se kdykoliv zavolat s čímkoliv.

LINKA POMOCI V KRIZI
anonymní & nonstop

974 834 688

linkapomoci

pomoc.ski@pcr.cz

DRUGS & FORENSICS BULLETIN NÁRODNÍ PROTIDROGOVÉ CENTRÁLY

Vědecká rada: **Předseda vědecké rady:** prof. PhDr. Jiří Straus, DrSc. (VŠCHT Praha), **Členové:** prof. Ing. Karel Ventura, CSc. (FCHT UPCE), pplk. RNDr. Michael Roman (KÚP), MUDr. Tomáš Páleníček, Ph.D. (NUDZ), plk. JUDr. Ing. Marek Blažejovský, Ph.D. (Vyšší policejní škola a Střední policejní škola MV v Praze), **Redakční rada:** **Redakce:** plk. Mgr. Jakub Frydrych (NPC SKPV PČR), plk. JUDr. Břetislav Brejcha (NPC SKPV PČR), plk. Mgr. Miroslav Hrachovec (NPC SKPV PČR), Ing. Martin Kuchař, Ph.D. (VŠCHT Praha a NPC SKPV PČR), Ing. Petr Kočí (NPC SKPV PČR), Mgr. Karel Lehmert, Ph.D. (CBRN VAKOS XT), por. Ing. Martin Látal (CPJ), Doc. PhDr. Miroslav Nožina, Ph.D. (Ústav mezinárodních vztahů Praha), Mgr. Jaroslav Šejvl (Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze), **Vedoucí redakce:** kpt. Bc. Petr Procházka (NPC SKPV PČR), **Grafické zpracování obálky:** Iva Holbová, **Jazyková korektura:** Mgr. Michaela Machačová, **Vydavatel:** Policie České republiky, Národní protidrogová centrála Služby kriminální policie a vyšetřování, **Tiskne:** Tiskárna MV, s. p. o., Bartůňkova 1159/4, 149 01 Praha 4, **Předplatné a distribuce:** A.L.L. production, s. r. o., P. O. Box 732, 111 21 Praha 1, tel.: 840 30 60 90, e-mail: bulletin@predplatne.cz, **Předplatné a distribuce do zahraničí:** MediaCall, s. r. o., Vídeňská 995/63, 639 00 Brno, tel.: 532 165 165, e-mail: export@mediacall.cz, www.predplatnedozahranici.cz, **Cena jednoho čísla:** 80 Kč (vychází 4x ročně), **Cena za roční předplatné:** 320 Kč (Cena je uvedena včetně DPH a poštovného), **Adresa pro zaslání příspěvků:** Policejní prezidium České republiky, poštovní přihrádka 62/NPC, 170 89 Praha 7, e-mail.: petr.prochazka5@pcr.cz.

Za věcnou správnost příspěvků ručí autor. Příspěvky podléhají recenznímu řízení. Nevyžádané příspěvky se nevrací. Přetisk či jiná reprodukce obsahu je povolena pouze s písemným souhlasem redakce. Podávání novinových zásilek povolila: Česká pošta, s. p., Odštěpný závod Praha, č.j.: 6119/96 ze dne 15. 10. 1996, Povoleno MK ČR – 7834, ISSN 1211-8834.

Foto na titulní stránce: VAKOS XT.

Editor-in-Chief: Petr Procházka, **Editors:** Jakub Frydrych, Břetislav Brejcha, Miroslav Hrachovec, Martin Kuchař, Petr Kočí, Karel Lehmert, Martin Látal, Miroslav Nožina, Jaroslav Šejvl, **Board of Science:** Jiří Straus (head), Karel Ventura, Michael Roman, Tomáš Páleníček, Marek Blažejovský, **Graphic Editor:** Iva Holbová, **Text Correction:** Michaela Machačová, **Publisher:** Police of the Czech Republic, National Drug Enforcement Agency of the Service of Criminal Police landline: 840 30 60 90, e-mail: bulletin@predplatne.cz, www.predplatne.cz, **Overseas Subscription landline:** 532 165 165, email: export@mediacall.cz, www.predplatnedozahranici.cz, **Print:** Ministry of Interior Prints, P. O. Box 10, Bartůňkova 1159/4, 149 01 Praha 4, Printed quarterly. **Manuscript Submission:** Police Presidium of the Czech Republic, P. O. Box 62/NPC, 170 89 Prague 7, Czech Republic; e-mail: omp@npdc.cz

Authors themselves are responsible for factual correctness. All papers are subject to peer review process. Unaccepted papers are not returned. All rights reserved. No part may be reproduced in any form without the express written permission of the Editorial Board. Neither the author nor the publisher assumes any responsibility for the use or misuse of information contained in this magazine.

Distribution allowed by the Czech Post no. 6119/96 (10/15/96), Ministry of Culture Permission no. 7834, ISSN 1211-8834

OBSAH:

METHOXFENIDIN METHOXPHENIDINE <i>Bronislav Jurásek, Martin Kuchař . . . . .</i>	3
FILIPÍNSKÁ „DROGOVÁ VÁLKA“ PHILIPPINES' „WAR AGAINST DRUGS“ <i>Miroslav Nožina . . . . .</i>	8
NEZÁKONNÉ NAKLÁDÁNÍ S ODPADY ILLEGAL HANDLING WITH WASTE <i>Iveta Šobrová Paumová . . . . .</i>	14
DROGOVÁ KRIMINALITA A VYBRANÉ MOTIVY TETOVÁNÍ DRUG CRIMINALITY AND CHOICE OF TATOO <i>Barbora Vegrichtová . . . . .</i>	18
SPECIFICKÉ PORUCHY UČENÍ JAKO MOŽNÝ DŮSLE- DEK NELEGÁLNÍ VÝROBY NARKOTIK SPECIFIC LEARNING DISORDERS AS A POSSIBLE CONSE- QUENCE OF ILLICIT DRUG MANUFACTURING <i>Karel Lehmert, Martin Hýbl . . . . .</i>	24
MEZINÁRODNÍ FORENZNÍ DATABÁZE „RELIÉF“ – 3. ČÁST INTERNATIONAL FORENSIC DATABASE „RELIEF“ – PART 3 <i>Jan Hořínek . . . . .</i>	31
LINKA POMOCI V KRIZI CRISIS INTERVENTION HELPLINE <i>Milan Mádr . . . . .</i>	36
PROTIDROGOVÁ POVÍDKA ANTIDRUG STORY <i>Barbora Kudláčková . . . . .</i>	43
OSTRÉ ČEPELE ODOLNÉ CHEMICKÝM LÁTKÁM? OIL BLADES RESISTANT TO CHEMICAL SUBSTANCES? <i>Karel Lehmert . . . . .</i>	46

Úvodník

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

babí léto je v plném proudu a na rozdíl od většiny lidí, kteří žijí odpočinkem a relaxují, nelegální drogový byznys samozřejmě žádné období dovolených nezná. O to nesnadnější je náš úkol, totiž, nabídnout vám číslo Bulletinu s tak zajímavou obsahovou skladbou, že vás zaujme.

Zdánlivě stojaté vody trendů nelegálních drogových trhů mají svou dynamiku, která se v poslední době zřetelně projevuje v renezanci zájmu o tabletované amfetaminy tzv. „extáze“ s vysokým obsahem účinné látky MDMA a zejména fenoménem, který pocituje celá střední Evropa – zvýšenou aktivitou srbských zločineckých skupin v mezinárodním obchodu s kokainem a marihuanou. Aktivity spojené s velkoprodukcí metamfetaminu a jeho následným vývozem z České republiky jsou setrvalým trendem, který se doposud v růstu nezastavil a je stimulován vysokou poptávkou v západní Evropě a Skandinávii.

Jako obvykle vám prostřednictvím jednotlivých článků nabízíme možnost nahlédnout do reálných mechanismů a souvislostí drogového zločinu i obecně odborné informace o drogách takových, jaké jsou. Příjemné letní čtení.

*plk. Mgr. Jakub Frydrych
ředitel NPC SKPV PČR*

Editorial

Dear readers,

The Indian summer is being in full swing and unlike most relaxing people the illegal drug business knows certainly no holiday time. Therefore we are facing a quite difficult task to present you the new Bulletin issue with such an interesting content that would attract you.

Seemingly standing waters of illegal drug market trends hold the specific dynamics that in the last period manifest themselves clearly in the renaissance of the interest relating tablet amphetamine so called “extase” with high content of active substance MDMA and particularly in phenomenon affecting the whole Central Europe – increased activity of the Serbian OCGs in the field of international cocaine and marijuana illegal business. The Activities connected with large-scale methamphetamine production and subsequent export of that narcotics out of the Czech Republic is permanent trend that is still growing up and is stimulated by high demand coming from the Western Europe and Scandinavia.

As usually, we offer you possibility to look into real mechanism and context of drug criminality through various articles with expert information about narcotics as they are.

*Col. Jakub Frydrych, MSc.
Director of National Drug HQ*

METHOXFENIDIN

BRONISLAV JURÁSEK^{a,b}, MARTIN KUČAŘ^{a,b,c}

^a Department of Chemistry of Natural Compounds, Faculty of Food and Biochemical Technology, University of Chemistry and Technology Prague, Technická 5, 166 28 Prague 6, Czech Republic

^b Forensic Laboratory of Biologically Active Substances, University of Chemistry and Technology Prague, Technická 5, Prague 6, 166 28, Czech Republic

^c National Drug HQ Criminal Police and Investigation Service, Czech Republic

Klíčová slova:

NSD; Methoxfenidin; disociativní anestetika; MXP

Abstrakt:

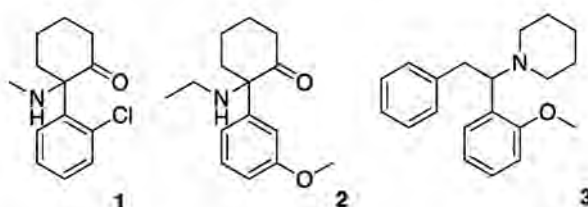
V posledním desetiletí zažívají na Evropském trhu rozmach Nové syntetické drogy (NSD). V roce 2015 celkové množství látek monitorovaných EMCDDA narostlo na více než 560. V současnosti EMCDDA monitoruje přes 620 NSD. Methoxfenidin je nová psychoaktivní látka patřící do skupiny disociativních anestetik, které způsobují řadu intoxikací po celém světě. Tento analog difenidinu se začal vyskytovat na černém trhu s drogami pravděpodobně jako reakce na legislativní regulaci methoxetaminu. Methoxfenidin je spojován s úmrtím 3 osob a řadou intoxikací.

Úvod

V posledním desetiletí zažívají na Evropském trhu rozmach Nové syntetické drogy (NSD). NSD jsou látky, které se snaží o napodobení účinků látek zakázaných zákonem. Tyto látky se mírně liší svou chemickou strukturou od látek již zařazených na seznam omamných a psychotropních látek, přičemž díky mírně odlišné struktuře jsou z hlediska legislativy jen velmi obtížně postižitelné a zároveň mají podobné účinky jako látka již zakázaná. V roce 2015 celkové množství látek monitorovaných EMCDDA narostlo na více než 560.¹ V současnosti EMCDDA monitoruje přes 620 NSD.² Černý trh s NSD se rapidně rozrůstá a legislativní regulace těchto látek je obtížná. Kromě značného množství NSD situaci dále komplikuje nedostatek standardů pro forenzní a toxikologickou praxi. Za rostoucí popularitou této skupiny látek můžeme vidět převážně jejich dostupnost a dočasnou legálnost.

Disociativní anestetika

Disociativní anestetika jsou relativně malou skupinou nových syntetických drog (ve srovnání s ostatními skupinami). Tato skupina látek je zneužívána uživateli pro řadu svých efektů. Mezi nejcharakterističtější účinek této skupiny látek je vytvoření tzv. „disociativního stavu“. Jedná se o stav oddělení mysli od těla, kdy uživatel pozoruje své tělo jakoby z pohledu třetí osoby. Mezi disociativní anestetika patří například ketamin (1), methoxetamin (2) a methoxfenidin (3).

Obrázek 1: Strukturální vzorce ketaminu (1), methoxetaminu (2) a methoxfenidinu (3)

Disociativní anestetika působí jako inhibitory N-metyl-D-aspartátového (NMDA) receptoru (podtyp glutamátových receptorů).³ Disociativní anestetika mají díky mechanismu svého působení potenciál jako neuroprotektivní agens.⁴⁻⁶

V současnosti dochází v oboru psychiatrie k renesanci výzkumu látek ze skupiny disociativních anestetik. Nedávné vědecké studie ukázaly potenciál těchto látek (například ketaminu) v léčbě depresí. Značným přínosem je rychlost nástupu anxiolytického účinku. Zatímco nástup anxiolytického účinku většiny psychofarmak je pomalý, účinek ketaminu se dostavuje rychle po podání.^{6,7-9}

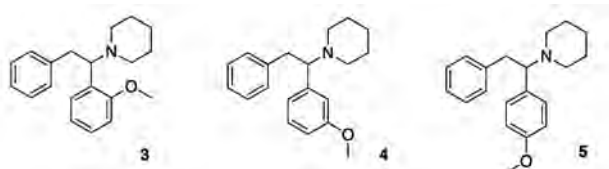
Většímu nasazení do klinické praxe však brání závažné vedlejší účinky disociativních anestetik. Chronické užívání těchto látek způsobuje záněty močového měchýře (účinek prokázán u ketaminu a methoxetaminu).¹⁰⁻¹³

Ketamin a methoxetamin

Ketamin (**1**), registrované léčivo využívané v humánní medicíně jako anestetikum, spadá do skupiny arylcyclohexylaminů.¹⁴ Způsobuje ztrátu citu, analgezii spolu s amnézií, která ale není doprovázena ztrátou vědomí.^{8,14} Chronické užívání ketaminu způsobuje závažné problémy s močovým měchýřem, které mohou eskalovat až do stavu, kdy je močový měchýř třeba chirurgicky odstranit.¹⁵ Methoxetamin (**2**, MXE) je strukturálním analogem ketaminu. MXE byl nabízen jako legální alternativa ketaminu nezpůsobující záněty močového měchýře (později vědecky vyvráceno).¹² Tato látka je spojována s 22 úmrtími a 120 intoxikacemi.¹⁶ V současné době jsou v České republice ketamin (**1**) a methoxetamin (**2**) uvedeny na seznamu omamných a psychotropních látek.¹⁷

Methoxfenidin

Methoxfenidin (**3**, MXP), strukturální analog difenidinu, je nová psychoaktivní látka patřící do skupiny disociativních anestetik. MXP byl původně patentován v roce 1989 jako látka s potenciálně neuroprotektivním účinkem.^{3,18}

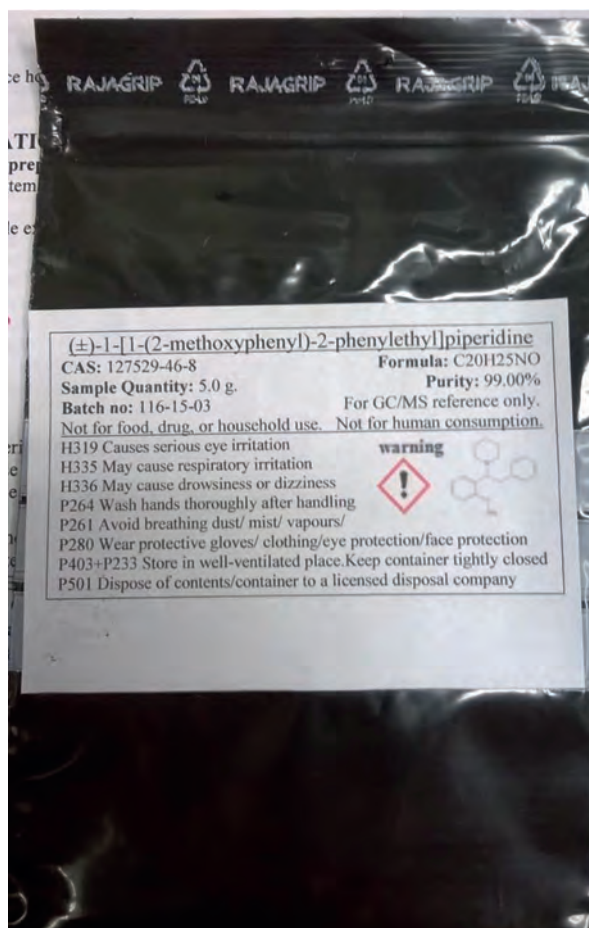

Obrázek 2: Strukturální vzorce konstitučních izomerů methoxfenidinu (2-MXP (3), 3-MXP (4) a 4-MXP (5))

MXP (**3**) začal být zneužíván přibližně o dvě dekády později, pravděpodobně jako reakce na legislativní regulaci Methoxetaminu (**2**). Poprvé byl MXP zaznamenán na drogovém trhu v roce 2013 v Británii. MXP se na černém trhu vyskytuje ve formě hydrochloridu jako bílá krystalická látka. Struktura methoxfenidinu byla potvrzena McLaughlinem a kol. syntézou 3 izomerů. 2-MXP (**3**), 3-MXP (**4**) a 4-MXP (**5**) a srovnáním se vzorky, které byly získány na černém trhu.¹⁹ McLaughlin a kol. zjistili, že se v drtivé většině případů na černém trhu vyskytuje izomer 2-MXP (**3**).¹⁹ Jejich práce obsahuje detailní analýzy připravených konstitučních izomerů MXP (2-MXP, 3-MXP a 4-MXP). Konstituční izomerie může dále komplikovat legislativní regulaci těchto látek. Pokud bude legislativou regulován pouze 1 izomer (například 2-MXP), je velmi pravděpodobné, že ho na trhu vystřídají ještě neregulované izomery. Methoxfenidin je šířen převážně díky on-line distribuci. Výskyt MXP byl hlášen i v České republice.²⁰

Obr. 3: Krystalický vzorek MXP (Zdroj: Autor)

Obr. 4: Balení Methoxfenidinu (Zdroj: Autor)

Toxikologická data

Byla zaznamenána úmrtí 3 osob, u kterých byla analyticky potvrzena přítomnost MXP.²¹ Muž ve věku 34 let byl nalezen mrtvý u sebe doma. Na místě činu byly zajištěny vzorky neznámé látky, které byly v laboratoři identifikovány jako MXP. Podle pitevní zprávy měla oběť zvětšené srdce.²¹

Muž ve věku 38 let trpící schizofrenií byl nalezen mrtvý na cestě pod mostem.

Muž utrpěl zranění neslučitelná se životem skokem z mostu.²¹

Muž ve věku 34 let trpící epilepsií, ADHD a sociální úzkostí byl nalezen mrtvý u sebe doma. V jeho kapse byl nalezen sáček označený nápisem „methoxphenidine 2 g“. Podle pitevní zprávy měla oběť zvětšené srdce a atherom (tukové usazeniny ve stěně tepen).²¹

Muž ve věku 33 let způsobil pod vlivem MXP automobilovou nehodu.²² Intoxikace MXP byly hlášeny ve Švédsku²³, Švýcarsku²⁴ a Itálii.²⁰

Analýzou tělních tekutin uživatele MXP odebraných *post mortem* byly technikou hmotnostní spektrometrie Elliottem a kol. navrženy struktury metabolitů.²¹ Hlavním metabolitem byl hydroxy-2-MXP a mezi další metabolity patří *O*-desmethyl-2-MXP a hydroxy-*O*-desmethyl-2-MXP.²¹ Pro potvrzení návrhů struktur těchto metabolitů jsou třeba ještě další farmakologické testy. Jelikož se tato látka na drogovém trhu vyskytuje relativně krátkou dobu, narážíme na naprostý nedostatek farmakodynamických informací. Podle neoficiálních informací by měl být MXP účinnější než jeho strukturální analog difenidin.

Tab. 1: Tabulka shrnující dávkování MXP²⁵

	Orálně	Nasálně
Prahová	15-30 mg	5-15 mg
Lehká	40-90 mg	20-75 mg
Běžná	75-150 mg	50-125 mg
Silná	120-200 mg	100-150 mg
Masivní	200+ mg	150+ mg

Účinky

Mezi účinky methoxfenidinu patří: hypertenze, tachykardie, halucinace, zmatenost, disociativní stav, závrať, euforie, mírné stimulační účinky, pocit klidu a míru, změny ve vnímání času, změny ve vnímání

reality, snížená pozornost, výpadky paměti, snížení až ztráta senzoričského vnímání, záchvaty, potíže s koordinací, pocit žízně, potíže s mluvením, zvýšená vnímavost zvuků, změny ve vnímání vzdálenosti, nausea, sedace, bolest hlavy, pocit prázdnoty a otupělost.^{23,26-29}

Syntéza

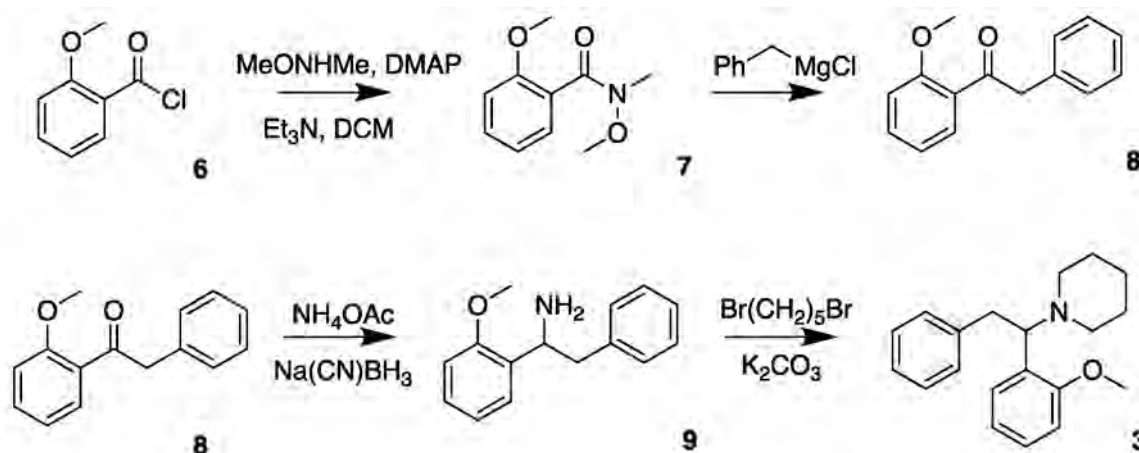

Schéma 1: Syntéza methoxfenidinu (3)¹⁹

Methoxfenidin je připraven 4stupňovou syntézou (Schéma 1). Nejprve je reakcí chloridu kyseliny 6 s MeONHMe získán Weinrebův amid 7, který podléhá nukleofilní adici za vzniku sloučeniny 8. Slou-

čenina 8 reakcí s octanem amonným a následnou redukcí kyanoborohydridem sodným poskytuje amin 9, který je v posledním kroku syntézy alkylován 1,5-dibrompentanem za vzniku methoxfenidinu (3).¹⁹

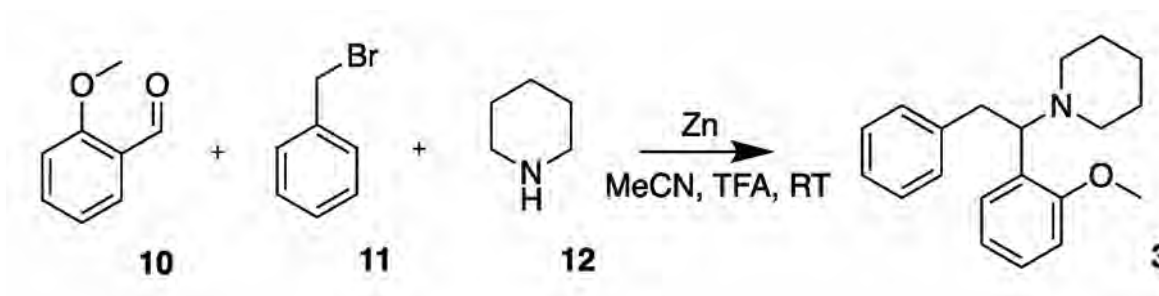

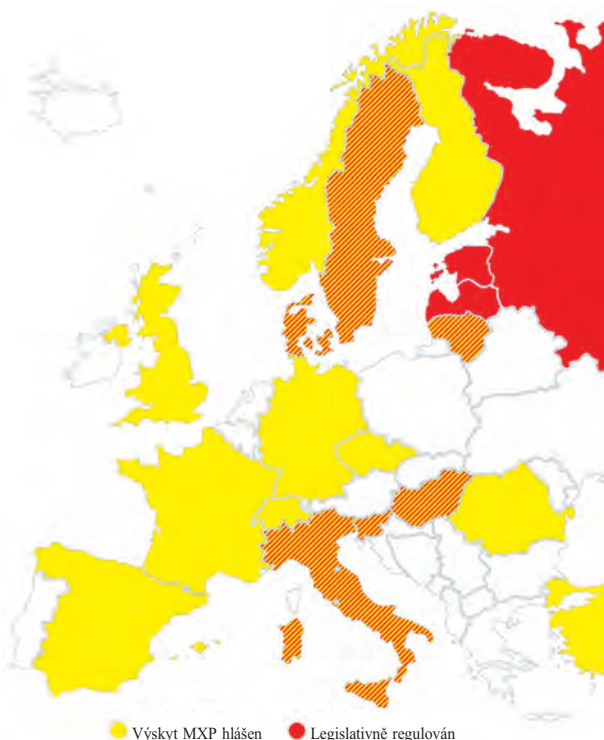
Schéma 2: *One pot* syntéza methoxfenidinu (3)¹⁹

McLaughlin a kolektiv ve své práci publikovali *one pot* syntézu Methoxfenidinu (Schéma 2).¹⁹ Látky potřebné pro syntézu MXP nejsou na seznamu kontrolovaných prekurzorů.

Výskyt MXP (Obrázek 5) byl hlášen v těchto státech: Velká Británie, Francie, Finsko, Švédsko, Ru-

munsko, Švýcarsko, Slovinsko, Maďarsko, Dánsko, Německo, Litva, Norsko, Česká republika, Turecko, Španělsko, Dánsko a Itálie.²⁰

MXP je kontrolován (Obrázek 5) v těchto státech: Čína, Švédsko, Rusko, Japonsko, Slovinsko, Litva, Lotyšsko, Itálie, Maďarsko, Estonsko, Dánsko.²⁰

Obr. 5: Mapa výskytu a legislativní regulace MXP v Evropě.

Závěr

Nová syntetická droga methoxfenidin patří podobně jako ketamin do skupiny disociativních anestetik. Tato látka se začala vyskytovat na černém trhu pravděpodobně jako reakce na legislativní regulaci methoxetaminu. V České republice methoxfenidin není legislativně regulován. Aktuálně je spojován s úmrtím již 3 osob, mnoha intoxikací a je odpovědný za řadu zdravotních problémů, především s kardiovaskulárním systémem. Jeho výskyt byl hlášen v řadě států Evropy, mimo jiné také v České republice, a představuje tak závažné zdravotní a sociopatologické riziko pro společnost. Tuto látku lze připravit snadnou jednodokrovou *one pot* syntézou z látek, které nejsou zařazeny na seznamu kontrolovaných prekurzorů, a tím se zvyšuje nebezpečí vzniku nelegálních laboratoří zaměřených na jeho syntézu. K posouzení všech zdravotních rizik a odpovídající terapii intoxikace je třeba ještě dalšího výzkumu pro plné poznání všech vlastností včetně interakcí s jinými látkami.

Poděkování

Financováno z účelové podpory na specifický vysokoškolský výzkum (MŠMT č. 20-SVV/2017) a Ministerstvem Vnitra České republiky (MV0/VI20172020056).

Literatura:

- (1) European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction and Europol. *EU drug markets report. In-depth analysis*; Luxembourg, 2016.
- (2) European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction and Europol. *European Drug Report 2017: Trends and Developments*; Luxembourg, 2017.
- (3) Wallach, J.; Kang, H.; Colestock, T.; Morris, H.; Bortolotto, Z. A.; Collingridge, G. L.; Lodge, D.; Halberstadt, A. L.; Brandt, S. D.; Adejare, A. Pharmacological Investigations of the Dissociative 'Legal Highs' Diphenidine, Methoxphenidine and Analogues. *PLoS One* **2016**, *11* (6), e0157021.

- (4) Regan, R. F.; Choi, D. W. Glutamate neurotoxicity in spinal cord cell culture. *Neuroscience* **1991**, *43* (2–3), 585.
- (5) Lau, A.; Tymianski, M. Glutamate receptors, neurotoxicity and neurodegeneration. *Pflugers Arch. Eur. J. Physiol.* **2010**, *460* (2), 525.
- (6) Hess, L. Mají disociativní anestetika neuroprotektivní, nebo neurotoxický účinek? *Remedia* **2006**, 117.
- (7) Coppola, M.; Mondola, R. Methoxetamine: From drug of abuse to rapid-acting antidepressant. *Med. Hypotheses* **2012**, *79* (4), 504.
- (8) Jurásek, B.; Kuchař, M. Methoxetamine. *Drugs Forensics Bull.* **2016**, *22* (1), 27.
- (9) Dolgin, E. Rapid antidepressant effects of ketamine ignite drug discovery. *Nat. Med.* **2013**, *19* (1), 8.
- (10) Sassano-Higgins, S.; Baron, D.; Juarez, G.; Esmaili, N.; Gold, M. A review of Ketamine abuse and diversion. *Depress. Anxiety* **2016**, *33* (8), 718.
- (11) Liu, K.-M.; Chuang, S.-M.; Long, C.-Y.; Lee, Y.-L.; Wang, C.-C.; Lu, M.-C.; Lin, R.-J.; Lu, J.-H.; Jang, M.-Y.; Wu, W.-J.; Ho, W.-T.; Juan, Y.-S. Ketamine-induced ulcerative cystitis and bladder apoptosis involve oxidative stress mediated by mitochondria and the endoplasmic reticulum. *Am. J. Physiol. - Ren. Physiol.* **2015**, *309* (4), F318.
- (12) Dargan, P. I.; Tang, H. C.; Liang, W.; Wood, D. M.; Yew, D. T. Three months of methoxetamine administration is associated with significant bladder and renal toxicity in mice. *Clin. Toxicol.* **2014**, *52* (3), 176.
- (13) Wood, D. M.; Davies, S.; Puchnarewicz, M.; Johnston, A.; Dargan, P. I. Acute toxicity associated with the recreational use of the ketamine derivative methoxetamine. *Eur. J. Clin. Pharmacol.* **2012**, *68* (5), 853.
- (14) Richter, G. Calypsol, Příbalová informace, 2010, 1–4.
- (15) Schifano, F.; Orsolini, L.; Duccio Papanti, G.; Corkery, J. M. Novel psychoactive substances of interest for psychiatry. *World Psychiatry* **2015**, *14* (1), 15.
- (16) Zanda, M. T.; Fadda, P.; Chiamulera, C.; Fratta, W.; Fattore, L. Methoxetamine, a novel psychoactive substance with serious adverse pharmacological effects. *Behav. Pharmacol.* **2016**, *27* (6), 489.
- (17) 463/2013 Sb. Nařízení vlády ze dne 18. prosince 2013 o seznamech návykových látek <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?page=0nr=463~2F2013&rpp=100#local-content> (accessed May 21, 2017).
- (18) Gray, N. M.; Cheng, B. K. Preparation of 1,2-diarylethylamines for treatment of neurotoxic injury., December 20, 1989.
- (19) McLaughlin, G.; Morris, N.; Kavanagh, P. V.; Power, J. D.; O'Brien, J.; Talbot, B.; Elliott, S. P.; Wallach, J.; Hoang, K.; Morris, H.; Brandt, S. D. Test purchase, synthesis, and characterization of 2-methoxydiphenidine (MXP) and differentiation from its meta - and para -substituted isomers. *Drug Test. Anal.* **2016**, *8* (1), 98.
- (20) EMCDDA. Early warning system, 2017, unpublished reports.
- (21) Elliott, S. P.; Brandt, S. D.; Wallach, J.; Morris, H.; Kavanagh, P. V. First Reported Fatalities Associated with the 'Research Chemical' 2-Methoxydiphenidine. *J. Anal. Toxicol.* **2015**, *39* (4), 287.
- (22) Stachel, N.; Jacobsen-Bauer, A.; Skopp, G. A methoxydiphenidine-impaired driver. *Int. J. Legal Med.* **2016**, *130* (2), 405.
- (23) Helander, A.; Beck, O.; Bäckberg, M. Intoxications by the dissociative new psychoactive substances diphenidine and methoxyphenidine. *Clin. Toxicol.* **2015**, *53* (5), 446.
- (24) Hofer, K. E.; Degrandi, C.; Müller, D. M.; Zürrer-Härdi, U.; Wahl, S.; Rauber-Lüthy, C.; Ceschi, A. Acute toxicity associated with the recreational use of the novel dissociative psychoactive substance methoxyphenidine. *Clin. Toxicol.* **2014**, *52* (10), 1288.
- (25) Erowid. Methoxyphenidine Dose https://www.erowid.org/chemicals/methoxyphenidine/methoxyphenidine_dose.shtml (accessed May 21, 2017).
- (26) Student_of_life. Small First Steps With Small Effects: An Experience with MXP & Nootropics/Supplements (ID 108006) <https://www.erowid.org/experiences/exp.php?ID=108006> (accessed May 21, 2017).
- (27) Fapster. Fapster in Wonderland: An Experience with Methoxyphenidine (ID 106528) <https://www.erowid.org/experiences/exp.php?ID=106528> (accessed May 21, 2017).
- (28) Erowid. Methoxyphenidine Effects https://www.erowid.org/chemicals/methoxyphenidine/methoxyphenidine_effects.shtml (accessed May 21, 2017).
- (29) Kins, J. Methoxyphenidine <https://psychonautwiki.org/wiki/Methoxyphenidine> (accessed May 21, 2017).

* Corresponding author:

Ing. Martin Kuchař, Ph.D., email: Martin.Kuchar@vscht.cz

Vysoká škola chemicko-technologická v Praze, Technická 5, 166 28 Praha 6

Keywords:

NSD; Methoxyphenidine; dissociative anesthetics; MXP

Abstract:

There has been a rapid increase of New Synthetic Drugs (NSD) in the European market over the last decade. The total amount of substances monitored by the EMCDDA has grown to more than 560 in 2016. The EMCDDA monitors currently over 620 NSDs. Methoxyphenidine is a new psychoactive substance that belongs into a group of dissociative anesthetics that cause a number of intoxications around the world. It is an analog of diphenidine which has started to appear on the black drug market probably as a response to the legislative regulation of methoxetamine. Methoxyphenidine is associated with a death of 3 people and a number of intoxications.

FILIPÍNSKÁ „DROGOVÁ VÁLKA“

MIROSLAV NOŽINA^a

^a The Institute of International Relations Prague, Czech Republic

Klíčová slova:

Filipíny; Duterte; drogy; drogová válka; eskadry smrti; Oplan Tokhang

Abstrakt:

Poté, co se filipínský prezident Rodrigo Duterte ujal dne 30. června 2016 úřadu, rozpoutal v zemi „drogovou válku“. Protidrogová kampaň nazvaná „Operace dvojitý barel“ se zaměřila na drogové dealery a uživatele drog s oficiálním cílem je zatýkat a léčit, v praxi však v rámci kampaně probíhá zabíjení drogových delikventů bez soudu, a to zejména v nejhudších oblastech Manily a dalších měst. Příslušníci Filipínské národní policie a neidentifikovaní členové eskader smrti v průběhu kampaně doposud zavraždili více jak 7000 lidí. Reakce obyčejných Filipinců na „drogovou válku“ a rovněž reakce mezinárodního společenství je nejednoznačná. Počet obětí protidrogových represí na Filipínách nadále roste.

Úvod

Filipínská republika je stát se 102 miliony obyvatel, rozprostřený na více jak sedmi tisících ostrovech v západním Tichém oceánu. Filipíny mají dobrý ekonomický základ a patří mezi nejrychleji rostoucí ekonomiky asijského regionu.¹ Zároveň zde dlouhodobě přetrvávají vážné sociální problémy, jako je chudoba obyvatel (25, 2 % obyvatel Filipín žije pod národní hranicí chudoby),² nezaměstnanost, vleklá válka s komunistickými a muslimskými gerilami, kriminalita, korupce, zneužívání drog.³ Podle Filipínské agentury pro potírání drog (*Philippine Drug Enforcement Agency*; PDEA) mělo v roce 2015 20,5 % *barangay*, vesnických komunit na Filipínách, problém se zneužíváním, výrobou či dealingem drog. Jednalo se o 8629 z celkového počtu 42 065 *barangay*. Nejvážněji byl zasažen region v okolí hlavního města Manily (tzv. Metro Manila), kde bylo drogovým problémem postiženo 92,1 % *barangay*.⁴ Nejvíce zneužívanou drogou se stal metamfetamin, lokálně známý jako *šabu*, a marihuana. 2,1 % Filipinců ve věku od 16 do 64 let užívá *šabu* a domácí konzumace metamfetaminu a marihuany je hlavní drogovou hrozbou na Filipínách.⁵ V menší míře jsou zneužívány i kokain, extáze, efedrin a další drogy.⁶

Do výroby obchodu s drogami jsou zapojeny jak místní drogové organizace a dealeri, tak i mezinárodní, zejména čínské drogové syndikáty, které Filipíny využívají jako překladiště drog při jejich pašování do Japonska, Austrálie, Spojených států a dalších zemí světa. Marihuana je hojně pěstována v odlehlém horském vnitrozemí ostrovů Luzon a Mindanao.⁵

Podle zprávy národního Výboru pro nebezpečné drogy (*Philippine Dangerous Drugs Board*) o stavu drog za rok 2015 drogy na Filipínách užilo 1,8 milionu lidí, což bylo zhruba 2,3 % populace ve věku od

10 do 69 let.⁷ Drogy se staly častým jevem na ulicích řady filipínských měst.

Tato situace se začala rychle měnit od poloviny roku 2016, kdy filipínská vláda vyhlásila nekompromisní „válku proti drogám“. V čele této války stojí prezident Rodrigo Duterte. Ten dal v podstatě volnou ruku policii při zatýkání a likvidaci drogových dealerů a uživatelů drog. Ta ve spolupráci s pověstnými eskadrami smrti v zemi rozpoutala teror. Za mřížemi se ocitlo téměř 40 tisíc lidí, během policejních zásahů od června 2016 do konce ledna 2017 bylo zabito 7080 civilistů, z toho 2555 během policejních operací a zbytek rukou „neidentifikovaných“ osob. Zahynulo i 35 policistů.⁸ Vedle toho byl více jak milión lidí na Filipínách v rámci protidrogových programů podroben administrativnímu dohledu.⁹

Mnoho Filipinců s tvrdým postupem filipínské vlády souhlasí, stále větší množství jej však odsuzuje. Rovněž na mezinárodní scéně se objevují jak kladné, tak záporné reakce. Rodrigo Duterte, pověstný svými tvrdými výroky a postoji, které ho vynesly až do prezidentského křesla, původně tvrdil, že zlikviduje drogový problém na Filipínách do tří až šesti měsíců. Nyní prohlašuje, že povede tvrdou válku proti drogám až do konce svého volebního období v roce 2022. Počet obětí protidrogových represí na Filipínách nadále roste.⁹

Experiment v Davau

Rodrigo „Rody“ Roa Duterte se narodil 28. března 1945 v Maasinu na filipínském ostrově Leyte. Vystudoval práva, poté vstoupil do politiky. Po 22 let byl starostou města Davao na ostrově Mindanao na Filipínách. Zastupoval zde politickou stranu přezdívanou zkráceně PDP-Laban (celým jménem *Partido Demokratiko Pilipino-Lakas ng Bayan*, tj. Filipínská

demokratická strana-Lidová moc). Za svého působení v Davau si získal pověst populistického řečníka, který se často uchyluje k nevybíravým a kontroverzním výrokům na různá témata. Sám sebe prezentoval jako nekompromisního bojovníka proti kriminalitě, zejména proti drogám, a také proti korupci. V Davau trpícím vysokou kriminalitou dal neoficiálně volnou ruku pověstným eskadrám smrti, které v ulicích města zavraždily stovky uživatelů a dealerů drog, dětí ulice a drobných kriminálních delikventů.

Mezinárodní organizace Human Right Watch ve své zprávě z roku 2009¹⁰ odhalila, že eskadry smrti v Davau jsou organizovány, financovány a řízeny některými příslušníky policie a místními vládními úředníky. Sám Duterte sice popřel jakoukoli svoji osobní spjitost s eskadrami smrti, veřejně však obhajoval jejich akce proti „nežádoucím“ osobám.

I když analýzy nevládních organizací odhalily, že Duterteho kampaň, prováděná zejména v letech 1999-2008, vedla v Davau spíše k nárůstu kriminality a zneužívání drog, nežli k jejich likvidaci,⁹ Duterteho tvrdé, veřejně deklarované postoje mu získaly reputaci bojovníka se zločinem nejen na Mindanau, ale po celých Filipínách. Staly se i základem jeho volební kampaně, když se rozhodl ucházet o post filipínského prezidenta ve volbách v roce 2016.

Již v květnu 2015 Duterte na adresu drogových dealerů prohlásil: „Jestliže dá Bůh a zaujmu prezidentský post, dávejte si pozor, protože z tisíce (údajný počet zločinců, kteří byli zlikvidováni, když byl Duterte starostou Davaa) se stane sto tisíc. Uvidíte tloustnout ryby v Manilské zátoce. Tam vás totiž naházím!“¹¹ Ještě těsně před volbami Duterte tvrdil: „Když se stanu prezidentem, nařídím policii, aby našla ty lidi (distribuuující a užívající drogy) a pozabíjela je. Pohřební ústavy budou plné!“⁹

Dne 9. května 2016 byl Rodrigo Duterte zvolen prezidentem Filipínské republiky. Ve volbách získal 39 % hlasů a hladce zvítězil nad pěti dalšími kandidáty.¹² Do prezidentského úřadu nastoupil dne 30. června 2016. V té době mu podle průzkumů veřejného mínění důvěřovalo 91 % dotázaných Filipínců, což z něho činilo nejpopulárnějšího filipínského politika. V následujících měsících prezident Duterte uvrhl Filipíny do krvavé drogové války.

Projekt Tokhang

Duterte již ve své inaugurační řeči při nástupu do prezidentského úřadu prohlásil: „Jestli znáte nějaké toxikomany, jděte a zabijte je!“¹³

Do úřadu náčelníka Filipínské národní policie Duterte jmenoval svého třicetiletého stoupence Ronalda dela Rosu, přezdíváného „Skála“. Ten již 1. července 2016 podepsal pověstný oběžník číslo 16-2016, v němž vyhlásil zahájení protidrogové „Operace dvojitý barel“. Oficiálním cílem operace je „podpořit

vládní Strategii očištění *barangay* od drog (*Barangay Drug Clearing Strategy*) a na celonárodní úrovni neutralizovat osoby spojené s ilegálními drogami.“¹⁴

Barangay je nejmenší správní jednotka na Filipínách, v jejímž čele stojí starosta (*captain*) a rada *barangay*. Jméno „Dvojitý barel“ vzniklo na základě podvojné protidrogové strategie: jedné, známé jako Projekt HVT, která se soustředí na drogové syndikáty a obchodníky, a druhé, označované jako Projekt či Oplan (Operační plán) Tokhang, která je zacílena na malé dealery a uživatele drog. Termín Tokhang je složeninou dvou slov z filipínského jazyka *visayan*: „zaklepat“ (*toktok*) a „žádat“ či „prosít“ (*hangyo*). Tato strategie by měla zahrnovat podomní návštěvy policie a její „přesvědčování“ jednotlivých uživatelů drog a dealerů, aby se „dobrovolně“ vzdali svých ilegálních drogových aktivit.

Základním nástrojem spolupráce policie a představitelů *barangay* jsou tzv. „drogové dohlížecí seznamy“, na něž místní úředníci zaznamenávají všechny obyvatele *barangay* podezřelé z užívání a prodeje drog. Nutno poznamenat, že tyto seznamy nejsou Duterteho vynálezem, ale byly sestavovány již před jeho nástupem do prezidentského úřadu, nejméně od roku 2005, v rámci komunitního protidrogového programu známého pod akronymem MASA MASID.¹⁵ Svědci vyšetřovatelům z humanitární organizace Amnesty International tvrdili, že tyto seznamy jsou velice nepřesné: nezřídka se na nich ocitli lidé, kteří drogy užívali v minulosti, ale již tento zlozvyk opustili, či se dostali s drogou náhodně do styku, lidé, které falešně obvinili jejich sousedé z pomsty apod. Rovněž je na libovůli místních starostů, koho na seznamu ponechat a koho vymazat.¹⁰

Podle výpovědí svědků pro vyšetřovatele Amnesty International mají návštěvy police v příbytcích toxikomanů a drogových dealerů v rámci Oplan Tokhang daleko k nenásilnému přesvědčování. Policisté běžně vnikají do domů drogových delikventů v nočních hodinách a provádějí zde tvrdé razie.¹⁰ Lidé, kteří se stali cílem policie, jsou postaveni před volbu: buď se podrobí a pak musejí „dobrovolně“ poskytnout veškeré informace o uživatelích drog ve svém okolí a dealerech, na něž jsou napojeni, nechat si sejmout otisky prstů a nechat se vyfotografovat do policejní evidence, podrobit se dozoru a testům na drogy a rovněž oficiálně přislíbit, že už drogy nebudou nikdy užívat či prodávat. Jestliže se odmítnou podrobit, jsou považováni za „nepřízpůsobivé“, mohou být uvěznění nebo i zabití. To se v mnoha případech lidí, kteří se k užívání či dealingu drog vrátili, skutečně děje.¹⁶

V případě zabití, ke kterým došlo během oficiálních policejních operací, znějí policejní zprávy o incidentech velice podobně. Amnesty International přímo prostudovala 12 ze 33 policejních protokolů

o smrtelných incidentech a ve 30 případech analyzovala zprávy z médií, jež byly založené na policejních zprávách. Ať už šlo o policejní akce proti obydlím podezřelých osob, či tzv. operace *buy and bust*, kdy policejní agent v utajení provádí fingovaný nákup drogy od dealera, aby jej poté zatknul, policejní zprávy téměř univerzálně tvrdily, že podezřelý během akce vytáhl pistoli a začal na policisty střílet. Policisté ho poté v sebeobraně zlikvidovali. V několika případech Amnesty International ve zprávách zaznamenala argument, že policisté zlikvidovali podezřelého poté, co se pokusil použít zbraň, ale ta mu „při výstřelu selhala“. Tím byl vysvětlen fakt, že se ozvaly výstřely pouze z policejních zbraní.¹⁶ Svědci a rodinní příslušníci zabitých vyšetřovatelům Amnesty International tvrdili, že se ve skutečnosti jednalo o popravy. Ve třech zasregistrovaných případech došlo k zabití poté, co byla daná osoba policií zatčena. Oficiálním důvodem bylo „napadení na policejního úředníka.“¹⁶

Zabíjení drogových delikventů je podněcováno jednak nátlakem ze strany filipínského vedení, aby policisté vykazovali výsledky protidrogových operací, a jednak vyplácením neoficiálních odměn policistům za likvidaci drogových delikventů. Policejní úředník, který slouží v protidrogové jednotce v oblasti Metro Manila již 13 let a přímo se podílel na řadě operací, vyšetřovatelům vypověděl: „Vždy dostaneme odměnu za „střetnutí“. To je slovo, které pro to užíváme, „střetnutí“, „srážka“. Čáska se pohybuje od 8 000 pesos (161 USD) do 15 000 pesos (302 USD) ... Ti, po kterých opravdu jdeme, jsou dealeri. Existují různé kategorie (dealerů) – různé úrovně založené na jejich notoričnosti. Za dealery vyšší úrovně jsou větší odměny... Částka je za hlavu. A tak když se jedná o operaci proti čtyřem osobám, vynese to 32 000 pesos (644 USD)... Vyplácení jsme v bankovkách, neveřejně.“ Když byl tento důstojník dotázán, zda je odměna vyplacena i v případě, že došlo ke střelbě, ale delikvent byl pouze zraněn, odpověděl: „To se nikdy nestává, aby došlo ke střelbě a nikdo nebyl zabit.“¹⁶

Svědci a rodinní příslušníci obětí opakovaně označili vyšetřovatelům policejní zprávy o incidentech za zfalšované, opatřené podvrženými důkazy. Policejní důstojník z protidrogové jednotky Metro Manila označil toto falšování za běžnou praxi.¹⁶ Stejný důstojník rovněž udal, že mezi policisty a některými pohřebními ústavu existuje dohoda o prémiech za každou dodanou mrtvolu – ústav se o mrtvolu „postará“ a příbuzní zabitého mu musejí dodatečně zaplatit vysoké pohřebné.¹⁶

Eskadry smrti

Vedle drogových delikventů zabitých během policejních operací bylo do ledna 2017 zaznamenáno i 4100 vražd provedených „neznámými osobami“,

eskadrami smrti. Ty očividně operují ve spolupráci s policií, respektive s některými jejími příslušníky. Tato praxe není na Filipínách ničím novým. V minulých letech byly eskadry smrti využívány k likvidaci politických oponentů filipínských vlád či osob podezříváných ze spolupráce či sympatií ke komunistickým či islamistickým povstalcům. Odhaduje se, že armáda, policie a na ně napojené eskadry smrti zlikvidovaly za diktátorské vlády prezidenta Ferdinanda Marcose (1965-1986) na tři tisíce jeho politických oponentů.¹⁷ Duterte tedy pouze využil tuto starou praxi, již si navíc ověřil během svého působení na postu starosty v Davau.

Terčem útoků neznámých střelců se stávají lidé, jejichž likvidace policejními důstojníky by mohla působit obtíže: příslušníci vlivných rodin, jež by mohly vyvolat soudní řízení, veřejně známé osoby a rovněž ženy. Příbuzní a svědkové vražd udávají, že eskadry smrti operují ve dvojicích, ve čtveřicích i ve větším počtu. Časté jsou vražedné útoky prováděné dvěma muži na motocyklu, kteří zaútočí na osobu prodávající drogy na ulici a poté rychle zmizí. Tato taktika je známá jako „jízda v tandemu“.¹⁶ Ozbrojení muži rovněž útočí na lidi v jejich domech, zejména v noci. Mívají na sobě civilní šaty, často v černé barvě, a obličej mají zakryté šátkem a maskami. K likvidaci obětí dochází buď ve chvíli, kdy ozbrojení muži vniknou do domu, nebo jí předchází bití a týrání napadeného. Někdy bývají drogoví delikventi vyvezeni na ulici a zastřeleni veřejně na výstrahu okolí, se svázanými rukama a plastickými sáčky nataženými na hlavách. Na tělech obětí vrazi zanechávají nápisy, jež je označují za drogové dealery a vyhrožují smrtí za zneužívání drog.

Místní obyvatelé vypovídají, že policie se někdy nachází poblíž, ale nezasahuje.⁹ Amnesty International přinesla důkazy o spojení členů eskader smrti se státními autoritami. Dva ze zabíjáků jejím vyšetřovatelům vypověděli, že je řídí policejní důstojník v aktivní službě a že za každou vraždu dostávají odměnu okolo 10 000 pesos (201 USD). Rovněž prozradili, že byli najímáni k vraždám již před nástupem prezidenta Duterteho k moci. Tehdy údajně měli 1-2 „zakázky“ měsíčně, nyní jsou to 3-4 „zakázky“ týdně.¹⁶

Léčebny na vojenských základnách

Duterteho drogová politika je postavena spíše na ofenzivním trestném přístupu, nežli na ochraně lidských práv či podpoře veřejného zdravotnictví. Duterte po nástupu k moci zvýšil rozpočet policie o 25 %, armády o 15 % a svého vlastního úřadu o 600 %. Rozpočet ministerstva zdravotnictví naopak snížil o 25 % ze 125 miliard pesos (2,5 miliardy USD) v roce 2016 na 94 miliard pesos (1,9 miliardy USD) v roce 2017.¹⁸ Přitom vyvstal problém: Součástí Oplan Tokhang by mělo rovněž být „dobro-

volné“ podrobení toxikomanů ústavní léčbě. K tomu jsou třeba léčebné kapacity. Před zahájením Oplan Tokhang však fungovalo na stomilionových Filipínách pouhých 45 licencovaných center pro léčbu a rehabilitaci toxikomanů. Pouhých 16 z nich bylo veřejných, s kapacitou 5300 pacientů.¹⁹ To návalu nových pacientů zachycených v rámci Oplan Tokhang naprosto nedostačuje. Většina toxikomanů, kteří se podrobili dohledu, byla sice zařazena do místních protidrogových programů, tyto programy jsou však organizovány chaoticky, postrádají dostatečné odborné vedení, často jediným argumentem pro abstinenci jsou v jejich rámci tresty udělované toxikomanům.¹⁶

Prezident Duterte na tuto kritickou situaci reagoval po svém. S finanční podporou jistého čínského realitního magnáta vybudoval v prostoru největší vojenské základny na Filipínách Fort Magsaysay v Nueva Ecija obrovské drogové rehabilitační centrum, první ze čtyř center tohoto typu, která mají na Filipínách vzniknout. Centrum je rozloženo na 11 hektarech a mělo by mít kapacitu 10 000 pacientů. Slavnostně otevřeno bylo v listopadu 2016.²⁰ Duterte na adresu svého projektu drogových „mega“ center řekl: „Použijme vysoké drátěné ploty, ať (toxikomani) dostanou strach.“... Legální důvod toho, proč je tam zavíráme, je jejich vlastní ochrana. To je důvod, proč necháváme zatknout tyto šílené lidi a vězníme je. Chráníme je před sebepoškozováním a chráníme i veřejnost.“²¹

Diskutabilní výsledky drogové války

Otevřený prodej drog z ulic filipínských měst zmizel. To mnoho obyvatel Filipín oceňuje. Politika prezidenta Duterteho má proto mezi značnou částí obyvatel Filipín pořád podporu. Ovšem likvidace drogových dealerů a toxikomanů bez soudu, prováděné jak příslušníky policejních jednotek, tak členy eskader smrti, je a vždy zůstane vraždou, porušením základních lidských práv. Jak ukazují dosavadní výsledky „drogové války“, oběťmi represí policie a eskader smrti se stávají především toxikomani a malí dealeri z nejchudších vrstev filipínské společnosti. Velcí drogoví bossové zpravidla unikají a policie nad jejich existencí přivírá oči.¹⁶

Represivní přístupy rovněž silně omezily možnosti léčby drogových závislostí a redukci jejich sekundárních hrozeb. Lidé s drogovými problémy se obávají navštívit lékaře, aby se nestali cílem represí. Toxikomani zejména ve velkých městech, jako jsou Manila či Cebu, se bojí kontaktovat pracovníky protidrogových center, kteří v rámci programů *harm reduction* provádějí výměnu injekčních jehel a tím narůstá nebezpečí šíření HIV, žloutenky typu C a dalších infekčních nemocí.¹⁶

Řada filipínských představitelů si existující pro-

blémy uvědomuje. Duterteho politiku kritizovala například politička Liza Masa, senátoři Teodoro Baguilat, Risa Hontiveros, manilský arcibiskup Luis Antonio Tagle, předseda filipínské obchodní komory Sergio Ortiz-Luis Jr. a mnoho dalších.

Na mezinárodní scéně se proti protidrogové politice filipínské vlády vyslovila OSN, Evropský parlament a Mezinárodní soudní dvůr v Haagu. Rovněž počáteční reakce vlády Spojených států prezidenta Baracka Obamy byla negativní. Když se Duterte dozvěděl, že Obama hodlá otevřít otázku zabíjení bez soudu na Filipínách na summitu Sdružení zemí jihovýchodní Asie (ASEAN), které proběhlo v září 2016 v Laoském Vientiane, rozzuřil se a označil Obamu za „zkrvovysna“. Ten poté zrušil plánované setkání s Duterte.²² Naopak nový americký prezident Donald Trump již krátce po svém zvolení v listopadu 2016 v telefonním rozhovoru s Duterte chválil jeho protidrogovou kampaň a několikrát zopakoval, že „postupuje správnou cestou“.²³ Rovněž Čína v rámci svých politických zájmů v Tichomoří Duterteho drogovou válku podpořila a Rusko prohlásilo, že se „nebude vměšovat do filipínských vnitřních záležitostí“.⁹

Dne 30. ledna velení Filipínské národní policie dočasně zastavilo protidrogovou kampaň poté, co byl protidrogovou policií brutálně zavražděn korejský podnikatel. Následujícího dne Duterte nařídil filipínské armádě, aby zaplnila vzniklou mezeru a ujala se vedení protidrogové kampaně namísto policie, již obvinil ze zkorumpovanosti.⁹ V březnu 2017 pak zformoval nový Meziagenturní výbor proti nezákonným drogám (*Inter-agency Committee on Anti-illegal Drugs*; ICAD). Výboru předsedá zástupce Filipínské protidrogové agentury (*Philippine Drug Enforcement Agency*; PDEA), jeho členy jsou i zástupci policie, armády a různých vládních resortů. Přímé řízení protidrogových operací má za úkol koordinovat rovněž nově zformovaná Národní speciální skupina proti ilegálním drogám (*National Anti-Illegal Drug Task Force*). Mnozí, zejména představitelé nevládních organizací, však o efektivitě nového uspořádání pochybují. Další eskalace drogové války na Filipínách zde zřejmě drogový problém nevyřeší, pouze ho zatlačí ještě hlouběji do ilegality. Filipínská vláda by podle nich měla změnit svoji dosavadní politiku vůči drogám a kriminalitě, respektovat lidská práva a přinutit policii, aby ukončila represivní operace a zabíjení bez soudu. Mělo by dojít k vyšetření a potrestání vražd, ke kterým došlo, rozšíření sociálních programů na odstranění chudoby, léčbu a prevenci toxikomanie.⁹

Prezident Duterte však tyto názory očividně nesdílí. Počet obětí drogové války na Filipínách proto zřejmě není ještě ani zdaleka konečný.

Literatura

- (1) Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. Filipíny, http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asia/filipiny/index.html (accessed May 4, 2017).
- (2) United Nations Development Programme, Human Development Report 2015: Work for Human Development, p. 229, http://hdr.undp.org/sites/default/files/2015_human_development_report.pdf (accessed May 4, 2017).
- (3) Ranada, Pia: A look at the state of crime, drugs in the Philippines. Rappler, 5 January 2016, <http://www.rappler.com/nation/118004-crime-drugs-philippines> (accessed May 4, 2017).
- (4) Carcamo, D.: PDEA: 92 % of Metro Manila barangays drug-affected. Nation, 19 February 2015, <http://www.philstar.com/nation/2015/02/19/1425462/pdea-92-metro-manila-barangays-drug-affected> (accessed May 4, 2017).
- (5) Esplanada, J. E.: UN drug report: Philippines has highest rate of shabu use in East Asia. Philippine Daily Inquirer, 27 March 2012, <http://newsinfo.inquirer.net/168143/un-drug-report-philippines-has-highest-rate-of-shabu-use-in-east-asia#ixzz4ccdb0MO> (accessed May 4, 2017).
- (6) Bureau of International Narcotics and Law Enforcement Affairs. 2016 International Narcotics Control Strategy Report (INCSR) Philippines, <https://www.state.gov/j/inl/rls/nrcrpt/2016/vol1/253301.htm> (accessed May 4, 2017).
- (7) Gavilan, J.: DDB: Philippines has 1.8 million current drug users. Rappler, 19 September 2016. <http://www.rappler.com/nation/146654-drug-use-survey-results-dangerous-drugs-board-philippines-2015> (accessed March 30, 2017).
- (8) Bueza, M.: In Numbers: The Philippines' war on drugs, Rappler, 26 March 2017, <http://www.rappler.com/newsbreak/iq/145814-numbers-statistics-philippines-war-drugs> (accessed May 4, 2017).
- (9) Human Rights Watch (2017): License to Kill. Philippine Police Killings in Duterte's "War on Drugs", <https://www.hrw.org/report/2017/03/01/license-kill/philippine-police-killings-dutertes-war-drugs> (accessed May 4, 2017).
- (10) Human Rights Watch (2009): You can die any time: death squad killings in Mindanao, <https://www.hrw.org/report/2009/04/06/you-can-die-any-time/death-squad-killings-mindanao> (accessed May 4, 2017).
- (11) Colina, A. L.: Duterte: Manila Bay will be dumping ground of criminals. SunStar Davao, Sunday, 42 May 2015, <http://www.sunstar.com.ph/davao/local-news/2015/05/24/duterte-manila-bay-will-be-dumping-ground-criminals-409246> (accessed May 4, 2017).
- (12) Philippines election: Maverick Rodrigo Duterte wins presidency. BBC News, 10 May 2016, <http://www.bbc.com/news/world-asia-36253612> (accessed May 4, 2017).
- (13) Philippines president Rodrigo Duterte urges people to kill drug addicts. The Guardian, 30 June 2016, <https://www.theguardian.com/world/2016/jul/01/philippines-president-rodrigo-duterte-urges-people-to-kill-drug-addicts> (accessed May 4, 2017).
- (14) PNP Office of the Chief, Command Memorandum Circular No. 16-2016, PNP Anti-Illegal Drugs Campaign Plan - Project: "Double Barrel" (hereinafter CMC No. 16-2016), 1 July 2016, 1-2, <http://didm.pnp.gov.ph/Command%20Memorandum%20Circulars/CMC%202016-16%20PNP%20ANTI-ILLEGAL%20DRUGS%20CAMPAIGN%20PLAN%20%E2%80%93%20PROJECT%20DOUBLE%20BARREL.pdf> (accessed May 4, 2017).
- (15) Barangays to Have Drug Watch List. Manila Bulletin, 18 June 2005, <http://www.mapinc.org/drugnews/v05/n983/a03.html>; Police nab no. 6 in city's drug watchlist. The Freeman (Cebu), 23 November 2007, <http://www.philstar.com:8080/cebu-news/29116/police-nab-no-6-city%E2%80%99s-drug-watchlist>; Republic of the Philippines DILG, MASA MASID: Uniting communities against illegal drugs, 28 September 2016, <http://www.dilg.gov.ph/news/MASA-MASID-Uniting-communities-against-illegal-drugs/NC-2016-1168> (accessed May 4, 2017).
- (16) Amnesty International (2017): „If you are poor, you are killed.“ Extrajudicial Executions in the Philippine's „War on Drugs“, London, 31 January, 19, <http://www.amnestyusa.org/research/reports/if-you-are-poor-you-are-killed-extrajudicial-executions-in-the-philippines-war-on-drugs> (accessed May 4, 2017).
- (17) Iyengar, Rishi: The Killing Time: Inside Philippine President Rodrigo Duterte's War on Drugs. Time, 25 August 2016; Villamor, Felipe: Ferdinand Marcos Is Buried in Philippine National Cemetery. New York Times, 18 November 2016.
- (18) Diaz, J.: Duterte cuts health budget by 31B. The Philippine Star, 21 August 2016; viz např. Rey, Aika: What's in the proposed 2017 national budget? Rappler, 20 October 2016; Cayabyab, M. J.: DBM submits P3.35-T 'budget for change' for 2017. Philippine Daily Inquirer, 15 August 2016.
- (19) Republic of the Philippines. Department of Health. PH opens 1st mega drug abuse treatment and rehabilitation centre inside military camp. 1 December 2016, <http://www.doh.gov.ph/node/8188> (accessed May 4, 2017).
- (20) Republic of the Philippines Department of Health, PH opens 1st mega drug abuse treatment and rehabilitation centre inside military camp, c.d.; Ranada, Pia: Duterte: Use of military camps as rehab centers temporary. Rappler, 28 July 2016, <http://www.rappler.com/nation/141198-duterte-military-camps-rehabilitation-centers-drug-suspects-temporary> (accessed May 4, 2017).
- (21) Ranada, Pia, c.d. (2016).
- (22) Obama cancels meeting with 'colorful' Philippine president, who now expresses regret. The Washington Post, 5 September 2016, https://www.washingtonpost.com/news/post-politics/wp/2016/09/05/philippine-president-threatens-to-curse-out-obama-obama-calls-him-a-colorful-guy/?utm_term=.c0bc087b436a; Obama scraps meeting with Duterte. Rappler, 5 September 2016, <http://www.rappler.com/world/regions/asia-pacific/145322-obama-cancels-meeting-duterte> (accessed May 4, 2017).
- (23) Villamor, F.: Rodrigo Duterte says Donald Trump endorses his violent antidrug campaign. New York Times, 3 December 2016, https://www.nytimes.com/2016/12/03/world/asia/philippines-rodrigo-duterte-donald-trump.html?_r=0 (accessed May 4, 2017).

*Doc. PhDr. Miroslav Nožina, Ph.D., e-mail: nozina@iir.cz
Ústav mezinárodních vztahů, Nerudova 3, 118 50, Praha 1*

Keywords:

Philippines; Duterte; drugs; war against drugs; death squads; Oplan Tokhang

Abstract:

Since taking office on June 30, 2016, Philippine President Rodrigo Duterte has launched an abusive “war against drugs”. The anti-drug campaign dubbed “Operation Double Barrel” has targeted suspected drug dealers and users ostensibly for arrest and treatment but in practice it has been a campaign of extrajudicial execution in impoverished areas of Manila and other urban areas. Philippine National Police officers and unidentified members of death squads have killed over 7.000 people in the course of the campaign. The reaction of the ordinary Philippine citizens to the „war against drugs“, as well as the reaction of international community, is ambiguous. The number of victims of the drug repression in the Philippines continues to grow.

NEZÁKONNÉ NÁKLÁDÁNÍ S ODPADY

IVETA ŠOBROVÁ PAUMOVÁ^a

^a National Drug HQ Criminal Police and Investigation Service, Czech Republic

Klíčová slova:

drogy; chemikálie; odpady; životní prostředí

Abstrakt:

Drogy představují pro společnost ne jeden závažný problém. Velmi často jsou diskutovány jejich dopady na společnost a to po sociální i zdravotní stránce. V současné době je vyšetřování drogové trestné činnosti spojována se zabavováním majetku a finančních prostředků pocházejících přímo i nepřímo z páchaní vlastní trestné činnosti. Toto téma je diskutováno nejenom u laické společnosti, ale také na akademické půdě, kde se hledají nástroje, jak nejvíce podle zákona postihnout pachatele. Dalším velmi závažným problémem drogové trestné činnosti je dopad na životní prostředí, neboť tento problém se dotýká prakticky celé společnosti. Při výrobě drog je užito velké množství chemikálií, kdy o jejich nebezpečnosti není důvod polemizovat. Jedná se například o fosfor, kyselinu chlorovodíkovou, kyselinu orthofosforečnou, hydroxid sodný, toluen, aceton a jiné. Už jenom samotné skladování těchto chemikálií podléhá zvláštnímu režimu a nakládání s nimi by mělo být přesně podle předpisů. Praxe však je úplně opačná. Chemikálie jsou skladovány v nevyhovujících podmínkách a jejich větší nebezpečnost je umocněna neodbornou manipulací. Po následné výrobě například metamfetaminu, zůstává velké množství toxického odpadu, kterého se pachatelé zbavují různým způsobem, například jej vylévají do odpadů, čímž zamořují okolní nemovitosti a odpadové vody. V horším případě tyto odpady vylévají ve volné přírodě, čímž mohou způsobit nedozírné následky na životním prostředí. Řešení představuje důkladné zmapování nakládání s odpady a vzájemná spolupráce mezi orgány činnými v trestním řízení a Českou inspekcí životního prostředí. Na konkrétním případě bude demonstrována jedna z možností, jak postupovat při nelegálním nakládání s odpady pocházejícími z výroby metamfetaminu.

Dne 6. října 2014 policejní orgán Policie České republiky, Národní protidrogová centrála, Služby kriminální policie a vyšetřování zahájil pod pracovním názvem TS – LOSOS úkony trestního řízení ve smyslu ustanovení § 158 odst. 3 trestního řádu ve věci podezření ze spáchání zvlášť závažného zločinu nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1, odst. 3 písm. c) trestního zákoníku, z toho byl důvodně podezřelý Martin Š. tím, že nejméně od počátku roku 2004 nepravdělně nakupoval v lékárně v Polsku, konkrétně ve městě Wrocław, a následně dovážel do České republiky ve velkém množství lék Cirrus, který z části prodával dalším dosud neustanoveným osobám za účelem výroby metamfetaminu a z části jej sám využil prostřednictvím dalších neustanovených osob k výrobě metamfetaminu, který následně distribuoval dalším osobám v Plzeňském a Karlovarském kraji.

M. Š. páchal trestnou činnost velmi latentním způsobem, na veřejnosti vystupoval distingovaným způsobem, zbytečně neupozorňoval na svoji osobu, nevystavoval se riziku, aby byl kontrolován policejními či celními orgány, neboť dodržoval pravidla silničního provozu. Měl i určité právní podvědomí a věděl, jakým způsobem se má chovat. Byl velmi obezřetný i např. při telefonních hovorech, kdy využíval s kontaktními osobami smluvená hesla za účelem objednávek k nákupu léků Cirrus a pervitinu. Scházel se s nimi na již předem domluvených místech a samotný prodej pervitinu či tablet Cirrus probíhal výhradně v jeho současném bydlišti nebo v jeho vozidle Mazda

CX-7 ER. Postupně se podařilo vypátrat a určit osoby, které se podílely na páchaní trestné činnosti a které působily jako výkonné články v organizaci. Byl to Martin H., Dagmar V., Karel P., Ferdinand R., Romana K., Eva S., Olga S., Denisa N. a družka Gabriela B. Taktéž se podařilo vypátrat některé jejich odběratele.

Prvotním naším cílem bylo zajistit adekvátní důkazy, abychom mohli postupovat ve smyslu ustanovení § 160 trestního řádu, což se podařilo. Dne 30. dubna 2016 bylo zahájeno trestní stíhání podle § 160 odst. 1 trestního řádu Martina Š. a dalších devíti osob pro zvlášť závažný zločin nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. c) trestního zákoníku. V současné době je celá věc u soudu a ve věci ještě nebylo pravomocně rozhodnuto. Zároveň se podařilo vést paralelně s hlavním pachatelem Martinem Š. přestupkové jednání ze strany České inspekce životního prostředí, jejichž rozhodnutí je v současné době pravomocné.

Nabízí se zde otázka, zda při trestní sazbě odnětí svobody v rozsahu od osmi let do dvanácti let, která by hrozila Martinu Š., je vůbec účelné vést přestupkové jednání, zda by nebylo vhodné postupovat podle ustanovení § 66 odst. 2 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, cit.: „Správní orgán může věc odložit, jestliže sankce, kterou lze za přestupek uložit, je bezvýznamná vedle trestu, který byl nebo bude podle očekávání uložen osobě podezřelé z přestupku za jiný čin v trestním řízení“.

Odpověď by měla být jednoznačně ano, neboť v tomto konkrétním případě hrozí pachateli v přestupkovém řízení pokuta až ve výši 1 000 000,- Kč, což není zanedbatelná finanční částka. Zároveň je třeba si uvědomit, že by pachatelé drogové trestné činnosti měli vědět, že v případě jejich dopadení jim bude hrozit nejenom trest odnětí svobody, že bude zajištěn jejich movitý a nemovitý majetek, ale bude samozřejmě, že budou i potrestáni za ničení životního prostředí a že výše uložené pokuty nebude rozhodně zanedbatelná. Také je tu možnost, že jejich jednání ve vztahu k životnímu prostředí by mohlo naplnit skutkovou podstatu vybraných trestných činů uvedených ve zvláštní části v hlavě VIII, což jsou trestné činy proti životnímu prostředí.

Z toho vyplývá, že je nezbytné již od začátku trestního řízení nejenom zajišťovat důkazy ve vztahu k trestnímu řízení, finančnímu šetření, ale také důkazy, zda nedochází k přestupkovému či trestnímu jednání ve vztahu k životnímu prostředí. Vzájemná spolupráce s Českou inspekcí životního prostředí (dále ČIŽP nebo inspekcí) v prověřování trestní věci by byla přínosem pro obě strany.

V rámci prověřování jsme mimo jiné využili operativně pátrací prostředek, a to sledování osob a věcí podle § 158d odst. 1, odst. 2 trestního řádu zejména ve vztahu k osobě pachatele Martin Š. a jeho vozidla Mazda, jehož smyslem bylo zjistit zejména objekt varny. Natipována byla jednopatrová chata ve Stanovicích v okrese Karlovy, jejímž vlastníkem byla jeho matka. Šetřením jsme zjistili, že Martin Š. jezdil na předmětnou chatu přibližně jednou za tři týdny a zdržel se tam tři pracovní dny. Přístup k nemovitosti byl omezený, neboť se jedná o malou obec a jakékoliv cizí auto či cizí osoby vzbuzovaly pozornost místních obyvatel. Za využití institutu sledování osob a majetku podle § 158d odst. 1, odst. 2 trestního řádu se podařilo zaznamenat vozidlo MAZDA CX na silniční komunikaci od obce Stanovice směrem na obec Teplička. Pak vozidlo sjelo na panelovou komunikaci k bývalému lomu, kde se nacházela nelegální skládka, a následně jsme zaznamenali pohyb Martina Š. u zavazadlového prostoru vozidla, jak vykládá několik blíž neurčených nádob a obsahem nezjištěné látky. Pak nádoby vyprázdnil a uložil zpět do vozidla a odjel směrem na obec Stanovice (viz obrázek č. 1).

Obr. 1: Vyhozený odpad na nelegální skládce (Zdroj: NPC)

Na zjištěném místě jsme provedli ohledání místa činu podle § 113 trestního řádu. Zajištěné stopy byly zaslány k vypracování znaleckého posudku na PČR KŘPPK Odbor kriminalistické techniky a expertíz, oddělení kriminalistika, oddělení chemie. V zajištěné stopě č. 1 – indikační vzorek ze znatelné skvrny elipsovitého tvaru o průměru cca 2 metry se znatelným čpavým zápachem, byla zjištěna přítomnost toluenu (viz obrázek č. 2).

Obr. 2: Zajištěná stopa č. 1 (Zdroj: NPC)

V zajištěné stopě č. 2 – vzorek ze sypké krystalické látky z celkového objemu cca 10 litrů byla zjištěna přítomnost toluenu a efedrinu, resp. pseudoefedrinu (viz obrázek č. 3).^{1,2}

Obr. 3: Zajištěná stopa č. 2 se stopami chemikálií (Zdroj: NPC)

V zajištěné stopě č. 4 – tableta bílé barvy – byla zjištěna přítomnost efedrinu, resp. pseudoefedrinu a cetirizinu, přičemž se s největší pravděpodobností jednalo o léčivo Cirrus s obsahem 120 mg hydrochloridu pseudoefedrinu v jedné tabletě (viz obrázek č. 4)

Obr. 4: Zajištěná stopa č. 4, chemická látka s obsahem pseudoefedrinu (Zdroj: NPC)

V závěru předmětného znaleckého posudku byla citace, že „Efedrin, resp. pseudoefedrin je výchozí látkou pro výrobu metamfetaminu a je zařazen mezi prekurzory v Nařízení rady (ES) č. 111/2005 ze dne 22. prosince 2004 a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 ze dne 11 února 2004. Toluén a alkálie lze mimo jiné využít při výrobě omamných a psychotropních látek.“^{1,3}

Shora uvedené skutečnosti zakládaly podezření, že by mohla být naplněna skutková podstata přesně nezjištěného přestupku na úseku životního prostředí ze strany Martina Š. zejména tím, že pravděpodobně nakládá s odpady takovým způsobem, že porušoval příslušný právní předpis a zároveň mohlo dojít ke kontaminaci vodního zdroje v okolí Nových Stanovic v Karlovarském kraji v souvislosti s výrobou metam-

fetaminu. Celá věc byla formou poznatku postoupena na ČIŽP, konkrétně Oblastní inspektorát Ústí nad Labem, pobočku Karlovy Vary k dalšímu prošetření.^{2,4,5}

ČIŽP se stavěla na začátku prověřování k postoupenému poznatku vážavě, neboť tuto konkrétní věc řešila poprvé a poukazovala na vazební stíhání Martina Š., na nepoměr případně uloženého trestu podle trestního zákoníku ve vztahu k uložení pokuty z jejich strany, řešila otázku případného právníka, apod.

I přes veškeré počáteční těžkosti ČIŽP, oblastní inspektorát v Ústí nad Labem, pobočka Karlovy Vary, oddělení odpadového hospodářství, jako příslušný orgán veřejné správy v oblasti odpadového hospodářství podle ustanovení § 71 písm. d) a s působností podle ustanovení § 76 odst. 1 písm. c) zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů a podle ustanovení § 52 písm. c) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů uznal Martina Š. vinným a byla mu uložena pokuta ve výši 20 000,- Kč a povinnost uhradit náklady řízení ve výši 1000,- Kč, kdy samotné rozhodnutí nabylo právní moci dne 24. 3. 2016.

Samotná citace výrokové části rozhodnutí ČIPŽ pod sp. zn. 1511417 zněla, že samotné přestupkové jednání Martina Š. spočívalo v tom, že „nakládá jako fyzická osoba nepodnikající dne 18. 3. 2015 v 09:30 hodin na místě v prostoru bývalé skládky odpadů v obci Stanovice (GPS souřadnice 50°09'N, 12°51'E) s cca 10 litry nebezpečného alkalického odpadu pocházejícího z nedovolené výroby pervitinu, aniž by toto místo bylo určeno k nakládání s odpady podle zákona o odpadech. V tomto jednání je spatřováno porušení povinnosti stanovené v ustanovení § 69 odst. 2 písm. c) ve spojení s ust. § 12 odst. 2 zákona o odpadech.“

Podle ustanovení § 69 odst. 2 písm. c) cit.: „Inspekce uloží pokutu až do výše 1 000 000 Kč fyzické osobě, která není podnikatelem a dopustí se přestupku tím, že soustřeďuje odpad nebo s ním jinak nakládá na místech nebo objektech, které nejsou podle tohoto zákona zařízeními určenými k nakládání s odpady nebo tato místa či objekty za účelem soustřeďování nebo jiného nakládání s odpady pronajímá jiné osobě“.

Podle ustanovení § 12 odst. 2 zákona o odpadech, cit.: „Pokud není stanoveno jinak, lze s odpady podle tohoto zákona nakládat pouze v zařízeních, která jsou k nakládání s odpady určena. Při tomto nakládání nesmí být ohroženo lidské zdraví ani ohrožováno nebo poškozováno životní prostředí a nesmějí být překročeny limity znečišťování stanovené zvláštními právními předpisy“.

Lze polemizovat, že pokuta ve výši 20 000,- Kč je velmi nízká ve vztahu k její možné výši až 1 000 000,- Kč, ale je třeba přihlídnout k situaci, že Martinovi Š.

bylo prokázáno neoprávněné nakládání pouze s cca 10 litry odpadu pocházející z výroby metamfetaminu. I když je zřejmé, že vzhledem zjištěnému množství vyrobeného metamfetaminu muselo být množství odpadů mnohonásobné.

Ale je to již konkrétní pravomocné rozhodnutí, které je vymahatelné, a je adekvátní k zajištěným důkazům a přestupkovému jednání Martina Š. ve vztahu

k životnímu prostředí. Samotné písemné rozhodnutí ČIŽP se stalo součástí trestního spisu, neboť zdokladovalo způsob, jak Martin Š. manipuloval s odpady pocházejícími z výroby metamfetaminu.

Toto rozhodnutí by mělo změnit náhled orgánu činných v trestním řízení v drogových trestných činech a mělo by být inspirací pro nastávající prošetřované věci.

Literatura:

- (1) Hrachovec M.; Kuchař M. Červený fosfor – Klíčová substance při výrobě metamfetaminu. *Drugs Forensics Bull.* **2015** 21 (3) 16.
- (2) Lehmert K.; Šťastná P.; Kuchař M.; Hájková K. Dopady nelegální varny na lidské zdraví a životní prostředí *Drugs Forensics Bull.* **2016** 22 (3) 15.
- (3) Hampel R. Rizika výroby metamfetaminu z hlediska požární ochrany. *Drugs Forensics Bull.* **2015** 21 (4) 27.
- (4) Martyny, J. W.; Arbuckle, S. L.; McCammon, C. S.; Esswein, E. J.; Erb, N.; Van Dyke, M. Chemical concentrations and contamination associated with clandestine methamphetamine laboratories. *J. Chem. Heal. Saf.* **2007** 14 (4) 40.
- (5) Lehmert K. Vliv provozu nelegální laboratoře na lidské zdraví. *Drugs Forensics Bull.* **2015** 21 (1).

plk. Mgr. Bc. Iveta Šobrová Paumová, e-mail: iveta.sobrova-paumova@pcr.cz
Policejní prezidium ČR, poštovní schránka 62/NPC, 170 89 Praha 7

Keywords:

drugs; chemicals; waste; environment

Abstract:

Drugs pose more than one important problem for society. Their the impact on the society is very often the subject of discussions both concerning social and health aspects. Currently, investigation of drug crime is linked with seizures of property and financial assets originating directly or indirectly from committing this kind of crime. This issue has become the subject of discussions not only within general public but also in academic world where instruments are sought how to affect perpetrators as much as possible in the Framework of the law. The next very important issue linked with drug crime is how it affects environment because this problem concerns practically the entire society. A large amount of chemicals is used for drugs manufacturing and their dangerous character is off debate. This is e. g. about phosphorus, hydrochloric acid, orthophosphoric acid, sodium hydroxide, toluene, acetone etc. Even the storage of these materials themselves receives special treatment and handling with them should be exactly in according with regulations. The practice is indeed quite opposite. These chemicals are stored in inconvenient conditions and their hazards are cubed by improper handling with them. There is a large amount of toxic waste left after production, e. g. methamphetamine. The perpetrators get rid of it in different ways. E. g. they pour them out into sewerage infesting by them the neighboring properties and waste water. Worse, they pour out these waste in free nature which can cause immense consequences for environment. The solution is posed by thorough monitoring of handling with waste and by mutual cooperation of law enforcement authorities and the Czech Environmental Inspection. A specific case study demonstrates one of the possibilities how to proceed with illicit handling with waste originating from methamphetamine manufacturing.

DROGOVÁ KRIMINALITA A VYBRANÉ MOTIVY TETOVÁNÍ

BARBORA VEGRICHTOVÁ^a

^a Police Academy of the Czech Republic, Czech Republic

Klíčová slova:

drogy; identifikace; symbol; tetování; závislost

Abstrakt:

Článek představuje výzkumný projekt zaměřený na problematiku interpretace symbolů kriminálního tetování. V tomto textu jsou prezentovány hlavní zjištění týkající se vybraných motivů tetování, které se vyskytují v komunitě uživatelů, výrobců a distributorů drog v České republice. Symboly tetování užívané drogovou komunitou se vyznačují jistými specifiky, zejména volbou motivů, provedením, barvou a designem. Tetování je rovněž charakteristickým markantem mnoha organizovaných kriminálních skupin, které operují v České republice a majoritně se zabývají drogovou kriminalitou. Vyšší povědomí a znalost významu tetování je významná při identifikaci a vyšetřování drogové kriminality. Informace o skutečném významu tetování mohou též zefektivnit preventivní opatření, komunikaci a další postupy s drogově závislými osobami nebo osobami zapojenými v drogové trestné činnosti

Úvod do problematiky

Počet uživatelů ilegálních drog se na teritoriu České republiky v posledních letech zvyšuje, a to zejména v oblasti užívání konopí, metamfetaminu a amfetaminu. Závažným problémem drogové kriminality v České republice zůstává výroba, distribuce a vývoz pervitinu. V této oblasti se výrazně angažují v posledních letech vietnamské zločinecké skupiny, transformuje se povaha, organizace a dělba činnosti v rámci této trestné činnosti. Do distribuce a vývozu marihuany do zahraničí se intenzivně zapojují čeští občané. Stav a dynamiku drogové kriminality rovněž bezprostředně ovlivňuje společenské a politické dění ve světě, zejména pak ukrajinská a migrační krize, která určuje intenzitu využívání tradičních drogových tras a obchod s drogami obecně. Drogová kriminalita má globální povahu a internacionální charakter. Na obchodu s drogami se podílí mezinárodně působící, vysoce organizované kriminální skupiny, ale i etnické menšiny, které se vyznačují jistými specifiky, která pramení z kulturních a historických odlišností. Značný počet těchto skupin operuje přímo i nepřímo na teritoriu České republiky.

U cizinců a etnických minorit se vyskytují rozdíly ve struktuře kriminality, někdy i ve způsobu páchaní trestné činnosti, a u některých etnických skupin se mohou vyskytovat určité trestné činy ve větší, případně nižší míře než u majoritního obyvatelstva. Charakter drogové kriminality a současně i možnosti jejího odhalování a objasňování jsou komplikovány odlišnými tradicemi, zvyky, hodnotovými rámcem, jazykovou bariérou a vztahem vybrané části cizinců či etnika k majoritní společnosti. Vyšší povědomí poli-

cistů a znalost koloritu cizojazyčných zločineckých skupin přispívá k efektivnější operativně pátrací činnosti a vyšetřování drogové kriminality.¹

Zneužívání ilegálních drog v České republice představuje závažný společenský problém, který má širokospektrální konsekvence v oblasti zdravotní, sociální i legislativní. Jeden z trendů současné doby, výrazné rozšíření dostupnosti drog pervitinu a kanabisu, způsobuje, že spotřeba těchto drog stoupá, a stejně tak počet toxikomanů. Zneužívání návykových látek je zpravidla spouštěčem či akcelerátorem dalších sociálně patologických jevů a sekundární trestné činnosti. S trvalým abúzem nealkoholových drog jsou často spojeny negativní jevy jako prostituce, patologické hráčství či různé formy násilného chování.

Některé proliberizační aktivity v politickém či mediálním prostředí směřující k legalizaci vybraných kategorií drog paradoxně zneužívání drog popularizují či relativizují. Tyto postupy mohou být příčinou zvyšující se rezistenci či dokonce lhostejnosti široké veřejnosti k tomuto problému. Nealkoholová toxikomanie může být tak vnímána, zejména mladými lidmi, jako standardní součást způsobu života či dokonce povyšována na alternativní životní styl. Podobná existenční filosofie a postoj může znamenat, že droga se stává integrální součástí života konzumenta či dokonce představuje jeho podstatu.

MDMA se často užívá spolu s dalšími látkami, včetně alkoholu. Průzkumy mezi mladými lidmi, kteří pravidelně navštěvují noční akce, obvykle uvádějí vyšší míru užívání drog v porovnání s obecnou populací. To platí zvláště pro MDMA, která je tra-

dičně úzce spojována s prostředím nočních podniků a zejména s elektronickou taneční hudbou. Z aktuálních údajů vyplývá, že v zemích s vyšší prevalencí MDMA již dávno není okrajovou nebo subkulturní drogou, již se neomezuje na taneční kluby a večírky, ale užívá ji širší spektrum mladých lidí v prostředí běžných nočních podniků, jako jsou bary a tzv. domácí večírky.²

Experimentování s různými návykovými látkami neboli „drogová turistika“ se stávají doménou vybrané části zejména mladé populace. Doprovodné prvky, které jsou zmíněny výše, jako poslech specifické moderní taneční hudby, návštěvy hudebních festivalů, technoparty či jiných hudebních setkání vytvářejí ojedinělé profily svébytné subkultury. K této image patří i nekonvenční, rebelující chování, odmítání autorit, nekonformita, vzdorovitost a náklonnost ke kriminálnímu prostředí a asociálnímu chování.³

Drogová závislost či jiná sociální vazba na svět drogové komunity může být závislou osobou manifestována prostřednictvím specifických motivů tetování. Stejně také vybrané drogové kriminální skupiny či dokonce cizojazyčné struktury organizovaného zločinu lze identifikovat za pomoci symbolů tetáže. Tetování představuje zvláštní markant, který může být významnou indicií v procesu odhalování, objasňování či vyšetřování drogové kriminality, ale také užitečným nástrojem profylaktického charakteru. Znalost významu tetování drogové komunity je využitelná při styku a komunikaci s osobami závislými na návykových látkách či případně k identifikaci osoby narkomana. Informace o skutečných významech symbolů tetování vyskytujících se v drogové subkultuře jsou užitečné v profesi pedagogů, vychovatelů, sociálních pracovníků případně v dalších oborech, kde jsou pracovníci profesně ve styku se sociálními skupinami osob, které jsou drogovou závislé či mají s návykovými látkami zkušenost.

Toxikoman se může v některých případech identifikovat s drogovou subkulturou, přijmout její hodnoty a normy, protože je to jediná skupina, která ho neodmítá. Závislý člověk ztrácí většinu svých sociálních rolí, nakonec přetrvává a dominuje pouze role narkomana. Pro svou závislost není schopen tyto role plnit a jeho chování má pouze jediný cíl: získat drogu a užít ji. Běžným důsledkem drogové závislosti je tedy logicky trestná činnost. Finanční náročnost užívání drogy, změna osobnosti (ztráta zábrán, neschopnost sebeovládání, bezohlednost a egocentričnost) a hodnotového systému narkomana zvyšují pravděpodobnost trestné činnosti závislých osob. Kriminální chování je většinou spojené s drogou (výroba a distribuce drog, majetková trestná činnost, násilné trestné činy pod vlivem drog aj.).⁴

Drogově závislí či osoby napojené na drogovou kriminalitu často končí ve výkonu trestu odnětí svo-

body nebo se dokonce do věznic opakovaně vrací. K distribuci a užívání nealkoholových drog může docházet i ve výkonu trestu odnětí svobody. Zkušenost s drogou je v rámci vězeňské populace zpravidla sdílena s ostatními spoluvězni. Vězeňské prostředí může do jisté míry fungovat jako místo kriminální nákazy, kdy odsouzený přejímá či nově formuje hodnotový rámec a přizpůsobuje se okolnostem a podmínkám. Užívání drog často doprovází ostatní formy trestné činnosti, či je dokonce, s přiměřenou mírou kauzality, zapříčiňuje.

Kriminální tetování v kontextu drogové kriminality

Analýza a interpretace motivů tetování vyskytujících se ve vězeňské a kriminální subkultuře je předmětem zájmu výzkumného projektu „Symbolika kriminální tetování“ realizovaného na Policejní akademii České republiky v Praze v rámci integrovaného výzkumného úkolu *Aktuální bezpečnostní hrozby antropogenního charakteru a možnosti jejich eliminace*. V rámci tohoto výzkumného úkolu je prováděna dokumentace symboliky tetování v prostředí vězeňské populace v České republice. Z pohledu metodologického je hlavním cílem výzkumného projektu přehlednit tetováže relevantní z pohledu kriminalistického a bezpečnostního. V tomto procesu jsou využívány metody dotazovací, komparační, monografická a typologická. Majoritními technikami jsou pozorování, řízený rozhovor, dotazník a analytické nástroje třídění dat prvního a druhé stupně, s akcentem věcné významnosti a faktorové analýzy.

V prostředí českých věznic a v kriminální komunitě obecně se vyskytuje nespočet symbolů, které vyjadřují drogovou závislost svého nositele či jeho oblibu v užívání návykových látek. Bez ohledu na skutečnost, zda užívání návykových látek bylo příčinou či důsledkem kriminálního chování delikventa, větší či menší stupeň závislosti na nealkoholových návykových látkách je u mnoha osob ve výkonu trestu součástí jejich kriminálního profilu. Abusus vybraných drog je součástí osobnosti delikventů a tuto stránku proto často zdůrazňují i prostřednictvím specifických motivů tetování.³

Vězni uvádějí vyšší míry celoživotního užívání drog než obecná populace a škodlivější vzorce užívání, jak naznačují nedávné studie uvádějící, že 6 až 48 % vězňů někdy injekčně užilo drogy. Vzhledem k vysoké prevalenci celoživotního užívání drog představují vězni populaci s komplexními potřebami z hlediska zdravotní péče a důležitým opatřením je důkladné lékařské vyšetření při nástupu do věznice.⁴

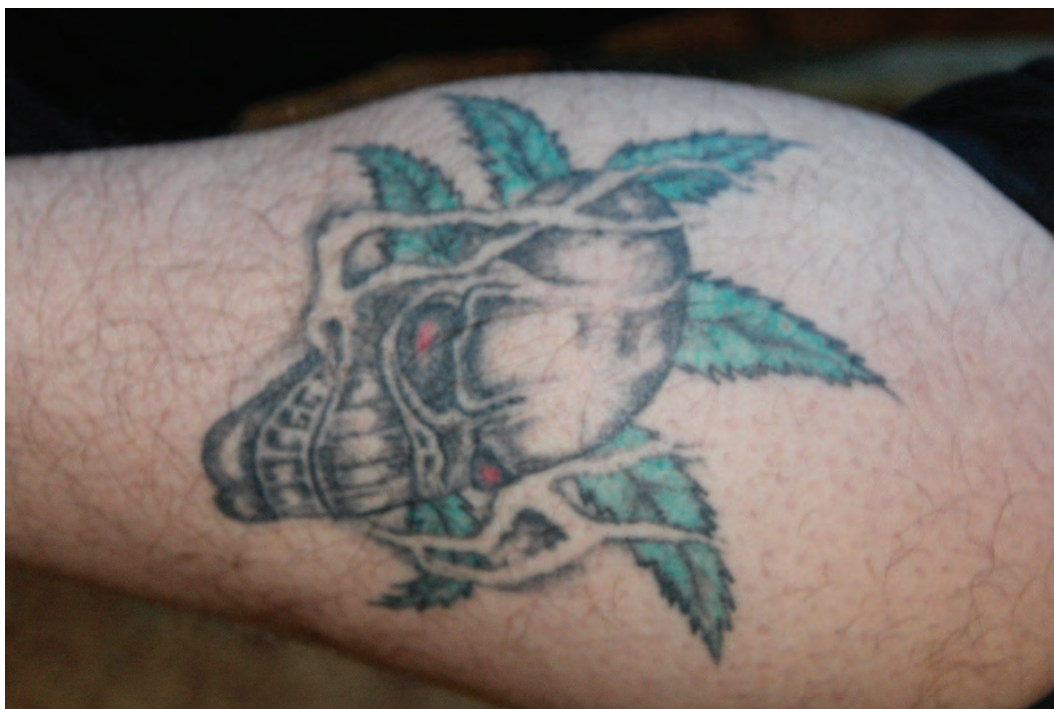
Osoby ve výkonu trestu odnětí svobody často volí motivy tetování, které odrážejí jejich nabyté zkušenosti či významné životní události. Setkání s drogou, závislosti či aktivní zapojení v drogové trestné čin-

nosti je odsouzenými velmi často vkomponováno do symboliky tetování. Z hlediska možné klasifikace těchto tetází lze rozdělit dvě základní skupiny, a to tetování toxikomanů, tedy osob aktivně užívajících návykovou látku a tetování výrobců a distributorů drog. Tyto dvě skupiny mohou do jisté míry užívat stejné symboly, v některých aspektech se zvolené motivy částečně liší. Dlouhodobě drogově závislé osoby preferují motivy symbolizující závislost v obecné rovině, často jsou to ponurá zobrazení duchů, démonů, pekla a ďáblů, vampýrů, přesýpacích hodin, z textových tetování dominuje krédo „Memento mori“, tedy „Pamatuj na smrt“. Všechny tyto obrázky mají symbolický charakter a značí konečnost života, riziko spojené s užíváním drogy, jakési pomyslné „balancování nad propastí“. Podobné výjevy bývají často odrazem osobnosti nositele tetování či jeho duševního zdraví, které bývá v mnoha případech poznamenáno depresi, strachem z budoucnosti či jistou formou defetismu. Všechny tyto informace, které naznačuje zvolené tetování, jsou důležité z hlediska zacházení s těmito osobami, zvýšené obezřetnosti při provádění úkonů, ať již v prostředí věznic či po propuštění osoby z výkonu trestu.

Další skupinou tetování toxikomanů jsou v mnoha případech zdařilá a poměrně realistická vyobrazení různých kategorií drog nebo způsobů jejich užití. Velmi oblíbený je list marihuany či lysohlávek, poměrně rozšířenými motivy jsou i tetování injekčních stříkaček, postav kouřících marihuanu či hašiš nebo různé chemické vzorce vybraných syntetických drog.

Obliba marihuany u české populace, zejména mladší generace, je všeobecně známou a zadokumentovanou skutečností. Dle zprávy Evropského monitorovacího centra pro drogy a drogovou závislost (EMCDDA) patří Češi k jedněm z největších uživatelů návykových látek marihuany a extáze v Evropě. Na předních místech těchto statistik v souvislosti s užíváním marihuany pak zcela stojí čeští studenti – zkušenost s touto drogou má 40 % z nich. V České republice je problematické také užívání drogy pervitin, jehož obliba v posledních letech výrazně roste.⁵

Mezi drogově závislými je rozšířený též symbol tří otevřených kruhů, přičemž tyto jsou spojené jedním kruhem, který se nachází uprostřed. Obecně se toto tetování nazývá Biohazard neboli symbol biologického nebezpečí. Tento symbol má svůj historický původ v 60. letech dvacátého století, kdy byl vytvořen k označování nebezpečných látek. Jako námět tetováže byl zpopularizován hudební skupinou nesoucí stejný název, Biohazard. Tento symbol se rozšířil v 80. letech v gay komunitě mezi homosexuály k označení a identifikaci lidí přenášející virus HIV/AIDS na další potencionální partnery. V současné době je toto tetování užíváno v rámci kriminální scény a vězeňské subkultury zejména jako označení osob užívajících návykové látky. Mezi narkomany tak slouží jako jeden z identifikátorů osoby závislé. Asociace mezi tímto tetováním a drogovou závislostí není jednoznačná. Toto tetování se může vyskytnout i u běžné populace jako designová záležitost.³

Obr. 1: Vytetovaný list marihuany (Zdroj: Archiv autorky)

Obr. 2: Tetování „Biohazard“ (Zdroj: Archiv autorky)

Tetování vyskytující se mezi drogově závislými osobami jsou velmi různorodá a nápaditá. Některé symboly se dají intuitivně interpretovat poměrně snadno, jiné motivy jsou komplikovanější s šifrovaným poselstvím. Toxikomani používají různý systém kódů, numerickou, personifikovanou symboliku, která naznačuje spojitost se světem návykových látek. Některá tetování mají čistě praktický význam, zakrývají stopy po intravenózní aplikaci drogy či naopak užití drogy nitrožilně usnadňují.

Symboly tetování pojící se s pachateli drogové trestné činnosti, tedy zejména s výrobci a distributory návykové látky, představují ojedinělý systém motivů. V případě, že se jedná o organizované kriminální skupiny ze zahraničí, je soubor tetování zpravidla ovlivněn kulturními, historickými a národními odlišnostmi. Na území České republiky vyvíjí kriminální aktivity na úseku drogové kriminality nespočet skupin, zejména ze zemí bývalé Jugoslávie, Severní Afriky a z asijského kontinentu. Tetování jsou v těchto organizacích často projevem příslušnosti ke konkrétní kriminální skupině či dokonce zapojení ve sféře mezinárodního organizovaného zločinu. Pachatelé jiné národnosti či etnika mohou vykazovat odlišné způsoby reakcí v zátěžových či konfliktních situacích, které jsou ovlivněny a podmíněny jejich původem a teritoriem, odkud pocházejí. V mnoha případech může být taková reakce neadekvátní či pro policistu nečekaná, protože se vymyká standardům, na které je zvyklý při komunikaci s českými občany. Cizinci páchající trestnou činností na území České republiky se přizpůsobují lokálním podmínkám, ale jejich životní postoje a stejně tak návyky zůstávají zpravidla stejné a neměnné. Bývá obvyklé, že chování těchto osob ovlivňují negativní zážitky či traumatické události z minulosti, které se pojí ze země původu. Prožitá traumata, jako je válečná zkušenost, občanské války, občanské nepokoje, totalitní režimy nebo jiné fyzické a psychické újmy formují osobnost člověka a přímo korelují mírou senzitivity na určité podněty či stupněm odhodlání použít násilí.

Například Asiaté ve většině případů, na rozdíl od příslušníků evropských národů, vnímají běh času odlišným způsobem, nechápou a nevnímají čas lineárně. Jejich bezmezná víra v reinkarnaci a předurčenost je hluboce zakořeněna v způsobu vnímání světa, skutků a dějů. Nejlépe to vystihuje krédo: „Cokoli, co dělám, je předurčeno., Nemám nad tím žádnou kontrolu. Co činím nyní, je dáno prohrěšky proti mé osobě v minulosti. Když zemřu, budu znovuzrozen, abych pokračoval v cyklu.“ Tento způsob uvažování zbavuje většinu asijských zločinců jakéhokoli pocitu zodpovědnosti za své násilné činy. Slouží rovněž jako způsob ospravedlnění násilí vůči druhým a současně je zbavuje takových emocí jako je strach nebo obavy z trestu. Tento postoj nejlépe vystihuje frekventované čínské tetování, jehož obsah lze přeložit: „Nejsem zodpovědný za život, který žiji.“⁶

Stejně tak některá bájná stvoření či legendární bytosti spojené s asijskou kulturou a mytologií odrážejí jistou osudovost života asijského kriminálníka a jeho přístup k řešení situací. Symbolická tetování tradičních asijských zvířat či fantastických stvoření, jako jsou draci či jednorožci, v sobě často nesou skrytá poselství. Zpravidla reprezentují vlastnosti či dovednosti, která je pro dané zvíře typická. Pro šelmy, zejména kočkovité, je charakteristická odvaha, lstivost, divokost, dravost, ptáci symbolizují svobodu, nezávislost či nepoddajnost. Draci jsou na asijském kontinentě nejen národními symboly, ale mnohé asijské organizované kriminální skupiny a gangy je mají ve svém znaku. Všechny tyto symboly se vyskytují i v podobě tetování, což je důležitá informace, dotvářející profil konkrétního nositele tetování. Členové asijských kriminálních gangů a obdobných uskupení věří, že jim tetování dodávají sílu a jsou nositelem štěstí a ochranou před zlem.

Oblíbeným motivem tvůrců tetování skoro všude na světě je okrasný kapr koi, který je typický svou jasnou oranžovou barvou. U Japonců má však již dlouho stálé místo v mytologii. Je spojen s mužností, protože se říká, že umí zlézt vodopády, a rovněž se věřilo, že když je chycen, dokáže klidně čekat na smrtící nůž se stoicismem samurajského válečníka. Tetování v jeho podobě symbolizuje odvahu, úspěch a překonávání překážek, a to zejména když se objevuje ve spojení s tekoucí vodou.⁷

Výše uvedený symbolický význam nalézá své uplatnění právě v kriminálním prostředí, které je velmi rizikové a sankce v podobě výkonu trestu může představovat onu překážku, kterou musí nositelé tetování překonat. Toto tetování je možné detekovat nejen u pachatelů pocházejících z Asie, ale hojně je se stejnou interpretací významu rozšířeno i v kriminální a vězeňské komunitě.

Obr. 3: Kapr „Koi“ (Zdroj: Archiv autorky)

Některá tetování, která se vyskytují v prostředí cizojazyčných organizovaných kriminálních skupin, plní a priori funkci zastrašovací, vyjadřují nepřátelství nositele vůči konkurenčním kriminálním organizacím a jejich reprezentantům. Například vybraná tetování ruskojazyčných zločinců symbolizují absolutní loajalitu jeho nositele kriminální komunitě a bezmezné dodržování kodexu kriminálního. Tato neformální, ale závazná pravidla jsou charakteristická pro členy kriminální struktur bývalého Sovětského svazu a mají svůj původ v legendárním fenoménu *vora v zakoně*.

Jedná se o kriminální autority *sui generis* postsovětského organizovaného zločinu, bývají označováni tedy zloději podle zákona nebo legálními zloději, zákonnými zloději, volněji přeloženo zloději z povolání. *Vor v zakoně* představuje především autoritu v kriminálním světě, strážce vorovského kodexu a organizátora zločinů.⁸

Některá tetování ruskojazyčných kriminálních skupin pronikla i do dalších států a stala se ikonickými symboly nepřátelského postoje nositelů tetování vůči policistům a příslušníkům dalších bezpečnostních sborů. Velmi známé je v současnosti tetování hvězd na kolenou, které symbolizují odmítnutí spolupracovat s orgány činnými v trestním řízení, vzdor autoritám a odpor vůči represivnímu a vězeňskému systému.

Velmi komplexní, propracovaný a kódovaný systém tetování používají extremistické a teroristické organizace. Přesto, že se tyto skupiny dopouštějí trestné činnosti na základě vyznávané ideologie, politického či náboženského přesvědčení, vybraní jednotlivci nejsou imunní vůči zneužívání ilegálních návykových látek či je dokonce cíleně vyhledávají. V kontextu aktuálních bezpečnostních hrozeb expandujících teroristických útoků v Evropě a postupující radikalizace společnosti je zapotřebí věnovat pozornost identifikaci členů či sympatizantů těchto organizací. Relevantní tetování může představovat jeden z indikátorů radikalizace nebo příslušnosti ke konkrétnímu uskupení. Osoby fanaticky oddané ideologic-

kému či náboženskému hnutí mohou nosit na těle vícero symbolů tetování a některé mohou dokonce odkazovat na abusus návykových látek. Indoktrinované osoby pod vlivem stimulačních drog mohou být velmi nebezpečné, vyznačovat se zvýšenou agresí či sebevědomím. Jejich včasná identifikace, a to zejména při provádění policejních úkonů rutinního charakteru i dlouhodobého vyšetřování je velmi důležitá.

V letošním roce byla celníky na letišti v Paříži zadržena zásilka obsahující více než 135 kg drogy Captogen. Tato droga na bázi amfetaminu je často užívanou drogou mezi *džihádisty* v Sýrii za účelem stimulu bojového nasazení. Výskyt této drogy byl zřídka zaznamenán mimo území Středního Východu. V lednu tohoto roku bylo na letišti Charlese de Gaulla v Paříži zadrženo 70 kg této drogy, která údajně měla směřovat do České republiky. Vyšetřováním německé a české policie bylo zjištěno, že zamýšlenou cílovou destinací měla být Saudská Arábie. Výše jmenovaná droga byla užitá i některými aktéry teroristických útoků v Paříži v listopadu 2015, při kterých zemřelo více než 130 osob.⁹

Užívání návykových látek, stejně tak jejich výroba a distribuce, není jevem izolovaným od ostatních forem organizované kriminality. Zejména polydrogoví toxikomani se často dopouštějí navazující trestné činnosti, zejména za účelem získání finančních prostředků na nákup drogy a v mnoha případech i závažných trestných činů násilného charakteru. K protiprávnímu jednání často dochází pod vlivem intoxikace nebo v době abstinčního syndromu. Ilegální obchod s drogami přesahuje teritorium České republiky a do těchto aktivit je zapojeno mnoho osob různých národností a původu. Vybraná symbolika kriminálního tetování může představovat jednu z mnoha významných indicií, jak tyto vazby a propojení včas odhalit a reagovat na ně adekvátními metodami a opatřeními.

Závěr

Výzkum symboliky kriminálního tetování se nezaměřuje pouze na kategorii tetování spojených s drogovou tematikou. Tetování je nedílnou součástí koloritu různých kriminálních skupin, v některých případech i vysoce organizovaných, stejně tak vybraných poličních gangů, extremistů a v některých případech i teroristických skupin. Analýza významového obsahu vytetovaných symbolů a přenos výzkumných zjištění do bezpečnostní praxe je hlavním zájmem realizovaného empirického šetření. Doposud shromážděné dílčí informace byly shrnuty v knize Symbolika kriminálního tetování a jsou předávány pracovníkům bezpečnostních sborů i prostřednictvím stejnojmenného dvoudenního kurzu celoživotního vzdělávání, který se koná dvakrát ročně na Policejní akademii České republiky v Praze. Kontinuální studium této problematiky přináší stále nové badatelské výzvy a současně i nová výzkumná zjištění.

Literatura:

- (1) Válková H.; Kuchta, J. a kolektiv. *Základy kriminologie a trestní politiky*, 2nd ed.; C.H. Beck: Praha, 2012. ISBN 978-80-7400-429-2.
- (2) *Evropská zpráva o drogách, Trendy a vývoj*; Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost: Lucembursko, 2016. ISBN 978-92-9168-861-6.
- (3) Vegrachtová, B. *Symbolika kriminálního tetování*, 1st ed.; Aleš Čeněk, s.r.o.: Plzeň, 2016. ISBN 978-80-7380-579-1.
- (4) Vágnerová M.; Dvořák D. *Psychopatologie pro pomáhající profese: variabilita a patologie lidské psychiky*, 3rd ed.; Portál: Praha, 2002. ISBN 80-7178-678-0.
- (5) *Evropská zpráva o drogách. Trendy a vývoj*; Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost: Lucembursko, 2015.
- (6) Valentine B., *Gangs and their tattoos. Identifying Gangbangers on the Street and in Prison*; Boulder, Paladin Press: Colorado, 2000. ISBN 978-1-58160-099-5.
- (7) Watkins J., *Tetování: Symboly a významy*, 1st ed.; BRÁNA: Praha, 2011. ISBN 978-80-7243-523-4.
- (8) Šmíd T., Vznik, vývoj a struktura společenství tzv. vorů v zakoně. <http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=199> (accessed May 22, 2017).
- (9) Wright P., Huge shipments of 'jihadists' drug' Captagon seized in France for first time. <http://www.ibtimes.co.uk/huge-shipments-jidahists-drug-captagon-seized-france-first-time-1623934> (accessed May 22, 2017).

pplk. PhDr. Barbora Vegrachtová, Ph.D., MBA, e-mail: vegrichtova@polac.cz

Policejní akademie České republiky v Praze, P. O. BOX 54, Lhotecká 559/7, 143 01 Praha 4

Keywords:

drug; identification; symbol; tattoo; addiction

Abstract:

The article introduces the research project focusing on the interpretation of criminal tattoo symbols. There are presented in this paper major findings concerning selected tattoo motifs, occurring in the community of the drug addicts, producers, distributors and drug dealers in the Czech Republic. Tattoo symbols used by the drug subculture are very specific in term of concrete motifs, technique of application, colours and design. Tattoos are also characteristic attribute of many organised criminal groups operating in the Czech Republic, which focused mainly on drug criminality. Higher awareness and knowledge of the tattoo meanings is useful by the identification and investigation of drug related crimes. Information about the real meaning of criminal tattoos can make the prevention measures more efficient, as well as a communication and further procedures with drug addicts or in drug criminality involved suspicious persons.

SPECIFICKÉ PORUCHY UČENÍ JAKO MOŽNÝ DŮSLEDEK NELEGÁLNÍ VÝROBY NARKOTIK

KAREL LEHMERT^a, MARTIN HÝBL^a

^a CBRNe Forensic Sampling Laboratory – VAKOS XT

Klíčová slova:

metamfetamin, marihuana, specifické poruchy učení

Abstrakt:

Vliv výroby metamfetaminu na okolí netkví jen v samotném produktu, ale v zejména v technologii a jejím umístění. Nebezpečím výrobních metod však není pouze úroveň rizika jednotlivých látek, ale i v technologických postupech. Nejčastěji používané látky při výrobě metamfetaminu působí negativně na centrální nervovou soustavu včetně jejího vývoje. Mozky mladistvých jedinců vystavené parám marihuany vykazují zásadní poškození neuronů, zejména úbytek neuronů v určitých oblastech. Tyto oblasti jsou odpovědné zejména za udržování pozornosti, sociální začlenění, učení a paměť. Z dostupných dat vyplývá vztah mezi kontaminací uniknuvší při varu metamfetaminu a propagací specifických poruch učení. Tomu napovídá i závislost mezi křivkou produkce metamfetaminu a nárůstu specifických poruch učení v 90. letech.

Problematika vlivu narkotik je dlouhodobě populární a jsou na ni čerpány vysoké finanční částky z nejrůznějších zdrojů. Obvykle se k ní nejhlasitěji vyjadřují buď bývalí uživatelé obrácení na druhou stranu, nebo militantní odpůrci, kteří sice varnu neviděli, ale zato si hodně přečetli o sociálních dopadech. Ani jedna skupina nepřiznává rozsah škod na zdraví a životním prostředí, které má jedna vyrobená dávka pervitinu na svědomí u nezúčastněných osob pro příštích 10-20 let. Podobně bojovní jsou i hledači pravdy zaměřeni na specifické poruchy učení. V ČR jsou i tři vlastní, nikde jinde nepopsané specifické poruchy učení. Smyslem následujícího textu není dogmaticky pojmenovat zdroj zla, ale spíše nabídnout laskavému čtenáři podklad k přemýšlení.

Nelegální výroba pervitinu (metamfetaminu) v ČSSR započala v domácích laboratořích koncem 70. let a pokračovala zejména v 80. letech minulého století. Od té doby se rozšířila do celého světa, ale z ČR udělala zejména vietnamská komunita ne-li světovou, pak jistě evropskou velmoc ve výrobě. Popularita pervitinu je podobná jen v USA, Austrálii a na Novém Zélandu, kde však zdaleka nedosahuje výroba podobného rozsahu ve vztahu k velikosti země. A to jsou státy, které řeší problematiku různých specifických poruch učení velmi intenzivně. Kvůli odlišnostem kulturním, technologickým i stavebním se však u nich můžeme pouze inspirovat.

Vliv výroby metamfetaminu na okolí netkví jen v samotném produktu, ale zejména v technologii a jejím umístění. Každý výrobní cyklus kontaminuje

okolí v okruhu cca 140 m od varny nejen metamfetaminem, ale i jodem, organickými ředidly, toxickými plyny apod. Zejména metamfetamin zůstává ve zdech i více jak 10 let. Počet odhalených produkčních zařízení však nepokrývá (a ani nemůže) všechny improvizované laboratoře vyrábějící narkotika. V zahraničí jsou poměry odhalených oproti provozovaným laboratořím kvalifikovaně odhadovány v poměru 1:10 či 1:4.^{1,2} Většina z těchto laboratoří je právě v obytných zónách.

Příklad 1 – Jak stará varna je ještě škodlivá?

V obci P. byla v roce 2010 odhalena ve starých stájích, postavených ze směsi pískovcových bloků a cihel, malá varna. Do domu se v roce 2013 nastěhovala mladá rodina s malými dětmi, stodolu přestavěli na obytný dům, většinu vnitřního prostoru nově omítli. V roce 2017 byli pracovníci Odběrové laboratoře CBRNe – VAKOS XT pozváni k provedení kontaminačního screeningu. Přítomnost metamfetaminu byla zjištěna nejen v původních prostorách, ale i v nově omítnutých zdech, kdy detekční činidlo bylo aplikováno přímo na povrch omítky.

Většina kontaminace je rozptýlena v podobě par nebo částic menších 1 μm .³ Při této velikosti dochází k penetraci zdiva, bytových textilií, nábytku, oděvu i pokožky obyvatel, návštěvníků i zasahujícího personálu. Ze všech toxických látek v nelegální laboratoři je metamfetamin sice nejméně toxický, ale rozhodně je nejhůře odstranitelný a zůstává v místě absorbován nejdéle. Dokonce, i když je očištěna správně podle existujících hygienických stan-

dardů, zůstává metamfetamin deponován ve stavebních materiálech – nejen porézních, ale i strukturně uzavřených. K úspěšné dekontaminaci je třeba specifických postupů a látek, jinak dochází po krátkodobém poklesu k opětovnému nárůstu koncentrace škodlivin v interiéru.

Osoby žijící v domech s aktivní či bývalou varnou metamfetaminu vykazují pozitivní testy na metamfetamin v tělesných tekutinách. Průměrná hodnota kontaminace rukou osob pohybujících se v bytě s nelegální varnou je $42 \mu\text{g}/100 \text{ cm}^2$. Přenosem ruka-ústa pak dochází k sekundární kontaminaci i nezúčastněných osob, zejména dětí. Je-li dítě (0-2 roky) vystaveno prostředí kontaminovanému metamfetaminem v množství $170 \mu\text{g}/100 \text{ m}^3$, dá se počítat s dosažením denní dávky $0,26 \text{ mg}/\text{kg}$ tělesné váhy již pouhým vdechováním. Při přímém kontaktu s povrchem kontaminovaným $35 \mu\text{g}/100 \text{ cm}^2$ je v těle dítěte dosaženo průměrné denní hodnoty metamfetaminu $0,03 \text{ mg}/\text{kg}$.³

Obr. 1: Kontaminace z hadicového vedení zachycená ve zdivu – modrá barva negativní, fialová pozitivní (Zdroj: VAKOS XT)

Samotná výroba metamfetaminu probíhá v nelegálních laboratořích na různých úrovních profesionality. S tím se také spojuje míra kontaminace šířené kolem, neboť profesionálnější pracovní návyky u laboratorního personálu obvykle vedou i ke kvalitněji sestavené aparatuře a tím i nižšímu riziku úniků. Zdrojem chemických látek potřebných k výrobě jsou běžně

dostupné látky, ať již v maloobchodním styku nebo ve specializovaných internetových obchodech. Výrobní procesy jsou různé, ale v průběhu času se ustálilo několik z nich, které se z hlediska dostupnosti zdrojových chemických látek, laboratorního vybavení, výtěžnosti a nezbytné odborné úrovně personálu ukázaly jako nejvhodnější.^{4,5}

Látky, které se používají či vznikají při chemickém procesu výroby narkotik, znamenají již samy o sobě vysoké riziko, které se použitím v improvizované laboratoři násobí. Koncentrace těchto látek je násobně až řádově vyšší než povolené limity pro jednotky požární ochrany pro 20minutový zásah v kompletní zásahové výstroji včetně dýchacích prostředků.⁶ Nebezpečnost výrobních metod však netkví pouze v úrovni rizika jednotlivých látek, ale i v technologických postupech. Příkladem je výroba extáze, která nejbezpečnější metodu výroby takřka nepoužívá z důvodu nízké výtěžnosti.⁵ Následky na lidské zdraví jsou výrazné: bolest hlavy, dýchací obtíže, podráždění sliznic a pokožky. Ty se objevují zejména v prostředí laboratoří s tekoucími nádobami, volnými nárosty solí, u požárů/výbuchů a při výskytu nekontrolovaných reakcí. U policistů pracujících v prostředí s výskytem chemických látek, kteří nepoužívají prostředky respirační ochrany, je klinicky zjištěna zmenšená vitální kapacita plic. Závěrem je 7-15x vyšší nárůst pravděpodobnosti újmy na zdraví při ohledání aktivní laboratoře v porovnání s neproduktivní laboratoří.⁷

Látky, které se nejčastěji vyskytují v prostředí nelegální výroby narkotik a příznaky jejich působení:

Toluen

– dráždí oči a dýchací cesty, má tlumivý účinek na centrální nervovou soustavu a kardiovaskulární systém. V organismu se rychle metabolizuje a vylučuje se močí. Kromě úporných bolestí hlavy a nevolnosti se mohou dostavovat až projevy zmatenosti, dezorientace, dočasné poruchy řeči a výslovnosti, narušené vnímání zraku a prostoru, sluchové a zvukové halucinace. U citlivých jedinců se může rozvinout až psychóza.

Aceton

– při expozici způsobuje zejména poruchy krve tvorby a imunity. Koncentrace obvyklé při přípravě narkotik se manifestují útlumem činnosti centrální nervové soustavy, selháním kardiovaskulárního systému, podrážděním očí. Při střední zátěži v prostředí s výskytem vysoké koncentrace acetonových par se vyskytují závažnější příznaky, např. zvracení, mdloby. Toxická dávka pro děti je uváděna v rozmezí 2-3 ml/kg. Statisticky významný nález zvýšeného počtu leukocytů a snížené aktivity neutrofilů se objevuje po šestihodinové expozici 500 ppm.⁸

Ředidla/čističe

– obsahují kromě samotných látek (toluen, aceton) i řadu dalších těžkých organických látek, zejména benzen, ethylbenzen a xylen. Vdechování malého množství benzenu může způsobit bolest hlavy, pocit únavy, zrychlení srdečního tepu, chvění a ztrátu vědomí. Je karcinogenní pro člověka, způsobuje rakovinu plic a leukémii. Toluenu má při chronické expozici neurotoxické účinky na CNS, způsobuje trvalé poruchy zraku, rovnováhy, tlumí kardiovaskulární soustavu. Zásadní kontraindikací toluenu jsou látky na bázi efedrinu, např. metamfetamin, neboť blokují rozklad adrenalinu a noradrenalinu. Ethylbenzen dráždí dýchací cesty a oči, ovlivňuje funkce mozku a poškozuje kůži, způsobuje závratě, poškození jater, ledvin a očí. Xylen obvykle označuje směs tří izomerů dimethylbenzenu. Je to čirá, bezbarvá, hořlavá kapalina. Obvykle se získává z reformátu (produkt reformace benzínů) v rámci rafinace ropy jako vedlejší produkt při transalkylaci toluenu. Organická rozpouštědla bývají velmi často zneužívána jako inhalační droga s významnými degenerativními projevy.

Obr. 2: Skladování těžkých organických látek v nelegální varně metamfetaminu v zázemí restauračního provozu (Zdroj: VAKOS XT)

Kyselina chlorovodíková, kyselina jodovodíková

– se snadno rozkládá na vodu a chlorovodík či jodovodík. Ty i v malých dávkách způsobují vážné poškození očí až slepotu či jinou formu trvalého poškození degradací. Nadýchání par ve vyšší koncentraci může vést k zánětu až edému hrtanu, plicnímu edému a pneumonii. V menších koncentracích způsobuje nadýchání kašel, dýchací obtíže, bolest hlavy, nevolnost až zvracení. Ve styku s pokožkou se poleptání manifestuje zejména pocitově pálením, zarudnutím apod.

Jod

– jako každý halogen, je silně reaktivní a tedy i toxický. V nelegálních laboratořích pro přípravu me-

tamfetaminu se volný jod vyskytuje nejen deponovaný ve zdivu, bytových textiliích, ale i jako sublimát v prostoru, zjištěný ve vzorcích prachu v dávkách až 0,9 %. Smrtná dávka pro člověka je asi 2 g, mezní NPK-P je 1,0 mg/m³.⁹ Metabolický obrat jodu se odráží nejen hormonálně v činnosti štítné žlázy, nehormonální jod se nalézá v řadě tkání, např. prsních žlázách, očích, žaludeční sliznici, děložním čípku či slinných žlázách. Kromě prsních žláz je funkce jodu v těchto tkáních nejasná. Jod je z potravy vstřebáván v zažívacím traktu přímo do krve a silně koncentrován ve štítné žláze v poměru asi 20:1 – tomuto procesu se říká kumulace (vychytávání). V koloidu folikulů štítné žlázy dochází k organifikaci (tvorba jodthyrosinu) a oxidaci jodu. Jodthyrosiny se tvoří na vysokomolekulárním glykoproteinu – thyroglobulinu. Z něj jsou pak konjugovány, účinkem enzymu thyroperoxidázy, na výsledné hormony T3 a T4. Thyroglobulin slouží také jako zásobárna hormonů (až 10 mg T hormonů). Na výkyvy hladiny jodu v organismu je velmi citlivý vyvíjející se plod, zejména v prvním trimestru. Výkyvy ve fyziologické hladině jodu vedou k samovolným potratům, nízké porodní hmotnosti či vrozeným vadám.¹⁰ Z pohledu zpracovávané problematiky je nejzajímavější vývoj poruch učení jako následek přebytku či nedostatku jodu.

Obr. 3: Depozice sublimovaného jodu do omítky; původní barva malby je žlutá (Zdroj: VAKOS XT)

Fosfan

- i v malých dávkách způsobuje zdravotní obtíže až smrt. Smrtná koncentrace (LC) pro člověka je udávána v hodnotě 764,5 mg/m³ při 30minutové expozici, nebo 139-278 mg/m³ při expozičním čase 30-60 min. Významné zdravotní symptomy (průjem, žaludeční nevolnost, nutkání na zvracení, kašel, respirační nedostatečnost, bolest hlavy, závratě) se objevují již od expozice při koncentraci 48,65 mg/m³.^{3,11} V literatuře¹² je zaznamenán případ otravy rodiny v ložnici při aplikaci fosfanu v místnosti se sdílenou zdí, kdy koncentrace v ložnici je uváděna v hodnotě 1,2 mg/m³. Počáteční symptomy otravy byly nespecifické, pozdější pitva ukázala na překrvění všech orgánů, plicní edém a další poškození plic a ledvin.

Fosfor (červený)

- za normálních okolností jen velmi pomalu reaguje se vzdušnou vlhkostí a vzduchem za vzniku fosfanu (viz výše) a různých kyslíkatých kyselin. Stejně tak kouř z požáru nelegální laboratoře obsahuje vysoké procento kyselých par. Ty jsou odpovědné v obou případech za podráždění a záněty dýchacích cest s pravděpodobnou odpovědností i za buněčnou toxicitu, ačkoliv přesná data dosud chybí. Některé prameny uvádí, že akutní inhalační dávka 1000 mg/m³ není organismem tolerována bez následků, jiné uvádí hodnotu 100 mg/m³. Jisté však je, že patnáctiminutová inhalační expozice parami o koncentraci 100-700 mg/m³ vede k výrazným, ale vratným poškozením očí, sliznic a respiračního traktu.¹³ Toto se shoduje se zkušenostmi autorů, neboť poškození způsobené produkty rozkladu fosforu se obvykle do týdne vyhojí. Pouze očím to trvá déle.

Metamfetamin

- syntetické stimulantium z řad amfetaminů, dlouhodobé nadužívání však může vést k poškození až zániku nervových buněk působením oxidačního stresu (neurotoxicita). S užíváním (i nevědomým) je spojen i negativní dopad na kardiovaskulární systém. Častějším užíváním dochází k rozvoji tolerance a riziku psychické závislosti. Návyk bývá často provázen depresemi a citovou labilitou. Největším rizikem je pak toxická psychóza připomínající paranoidní schizofrenii. U těžce závislých osob byla rovněž popsána dilatační kardiomyopatie, parkinsonismus i trvalé poškození mozku. Jednorázová dávka vyvolávající závislost se uvádí v rozmezí 5-60 mg metamfetaminu, jako smrtná dávka je uváděno jednorázově podané množství 200 mg.¹⁴

Příznaky otravy výše uvedenými látkami se mohou projevit až s několikadenním zpožděním. Lékařsky jsou příznaky otravy obtížně specificky diagnostiko-

vatelné, obvykle nerozpoznané ani akutním stadiu, natož v chronickém.

Příklad č. 2 – Škodí varna v okolí i jen ve vzduchu? V dubnu 2016 byla v obci K. odhalena varna metamfetaminu střední velikosti provozovaná asi 2 roky. V prostoru samotné varny bylo ve zdivu (hloubka 3 cm) nalezeno 16.208 ng/g metamfetaminu. Varna umístěná v nádvorní přístavbě za patrovým domem s vysokou sedlovou střechou sousedí s frekventovanou silnicí I. tř. Na opačné straně silnice je budova zdravotního střediska, vzorkovaná v omítce na přítomnost metamfetaminu 9 měsíců po odhalení varny. Návrtná strana (vzdušnou čarou 40 m od varny) objektu má v 8 cm hloubky zdiva běžnou hodnotu kontaminace kolem 30 ng/g metamfetaminu, zatímco závrtná strana patrového domu se sedlovou střechou (vzdušnou čarou 52 m od varny) má ve 3 cm naměřenou hodnotu 7,77 ng/g metamfetaminu. Obytný dům sousedící s varnou má i po 9 měsících od likvidace varny rozptýlenou kontaminaci metamfetaminem v celém patře převyšujícím úroveň nádvorních přístavek dvora varny s hodnotou přirozeného stavu 186,08 ng/g metamfetaminu v omítce. Majitelé se pokusili o amatérskou očistu vlastními silami s výsledkem průměrně 40 ng/g metamfetaminu v omítce na povrchu do 3 cm i v hloubce zdiva do 8 cm.

Ovšem ani pěstírna konopí není oproti výše uvedenému žádaná výhra. Jaká za rizika se skrývají v sousedství plantáže rostlin konopí?

Plísně

- patří k významným faktorům, které mohou velmi negativně ovlivnit zdraví člověka, zejména z hlediska jejich podílu na vzniku celé řady alergických a mykotických onemocnění. Spóry mikroskopických hub jsou závažnými alergeny ve vnitřním ovzduší budov. V závislosti na koncentraci spór plísni v ovzduší může dojít k alergickému onemocnění včetně *astma bronchiale*. Alergie na plísně je častá zejména u dětí. Mezi atopiky je 20–30 % alergických na plísně. I když toxinogenní mikromycety a mykotoxiny (sekundární metabolity plísni) působí především v potravinách a jsou příčinou tzv. dietární expozice, některé spory plísni obsahují také mykotoxiny. Mykotoxiny patří mezi nízkomolekulární neproteinové komponenty, produkované myceliem. Mohou vyvolat akutní toxicitou reakci a mají mutagenní, teratogenní, karcinogenní a estrogenní efekt.

Při růstu produkují plísně těkavé organické látky, některé z nich člověk vnímá jako plísněový zápach. Tyto látky mohou poškozovat sliznice dýchacích cest, dráždí oči, v nose a krku, způsobují bolesti hlavy a podráždění pokožky. Plísně mohou poškozovat zdraví člověka i tím, že způsobují mykotická onemocnění. Alergická plísněová rhinosinusitida a bronchopulmonární aspergilóza je léčitelná jak systémově proti-

plísňovými léky, tak i chirurgicky, je-li tomu třeba. Subchronická toxicita se projevuje zejména zvýšenou náchylností k onemocnění horních cest dýchacích díky porušenému systému obranných bariér mukózních sliznic. To ve svém důsledku může vést až k rozvoji závažných onemocnění plic, např. cystické fibróze či chronické obstrukční chorobě plic.¹⁵

Obr. 4: Pěstování konopí s odvodem přebytečné závlivky přímo do parketové podlahy (Zdroj: VAKOS XT)

Hnojiva

– používaná v pěstitrnách konopí jsou různého druhu, obvykle však ve velkém množství. Jejich nadužívání je problematické zejména pro obecný trend *indoor* pěstíren v pěstování ve volně sypaném substrátu na podlaze, kdy dochází závlivkou k promáčení podlah i celých objektů.

Supresory – pesticidy, herbicidy, fungicidy

Nejvýznamnějším představitelem herbicidů jsou organofosfáty, insekticidy zase dobře reprezentují karbamáty. Velmi snadno se koncentrují v nervové tkáni, kde působí navázáním do aktivního místa AChE (acetylcholinesterázy) jeho degeneraci v řádech milisekund až hodin dle druhu vazby, kdy již není možné dosáhnout disociace vazby či účinku antidota. Syntéza nové AChE trvá cca 60 dní. Karbamátové insekticidy se projevují v účincích na organismus podobně, avšak díky své reverzibilní inhibici AChE mají rychlejší nástup, kratší a lehčí průběh. Účinky organofosfátových a karbamátových pesticidů jsou podobné nervově paralytickým látkám skupiny G (GA tabun, GB sarin, GD soman), se kterými sdílí nejen chemický původ, ale i terapii.¹⁵

Pryskyřičné látky

– jsou nositeli řady aktivních látek konopí, zejména tetrahydrocannabinolu odpovědného za většinu psychoaktivních účinků marihuany. THC aktivuje kanabinoidní receptory v oblastech mozku odpovědných za myšlení, paměť, koncentraci, potěšení, koordinaci a vnímání času. Dalšími významnými látkami jsou flavonoidy a terpenoidy. Ačkoliv bod varu většiny látek z těchto skupin je v rozsahu 150-200 °C, k odparu dochází již za běžných teplot. Tyto látky působí dlouhodobě na mozek citlivých jedinců, zejména osob ve vývoji (do cca 21 let). Mozky mladistvých jedinců vystavených parám marihuany vykazují zásadní poškození neuronů, zejména úbytek neuronů, ve vybraných oblastech mozku (zadní cingulum, fimbria hipokampu). Tyto oblasti jsou odpovědné zejména za udržování pozornosti, sociální začlenění, učení a paměť. Poškození neurálních spojů spojené s užíváním marihuany odpovídá preklinickým nálezům prokazujícím zásadní zjištění, že endokanabinoidní systém organismu hraje významnou roli ve formování mozkových synapsí při vývoji mozku.¹⁶

Lze tedy stručně shrnout, že z výše uvedených nejčastěji používaných látek všechny působí na centrální nervovou soustavu včetně jejího vývoje negativně. A to je to nejpodstatnější, co by nás jako obyvatele sídel s neznámými sousedy mělo zajímat.

Obr. 5: Varna metamfetaminu po zahoření (Zdroj: VAKOS XT)

Je poměrně časté, že dochází k zahoření v průběhu samotných chemických reakcí. K požárům ale dochází i při samotném užívání, kdy po úspěšném varu

je čas na odměnu v podobě dávky. Používání vonných svíček, které svým zápachem překryjí zápach toluenu, je obvyklé. Dojde-li k požáru, výpary a jemné částice metamfetaminových solí jsou unášeny stoupavým prouděním v řádech stovek až tisíců metrů. Hasební voda po zkropení pro změnu zanechá kontaminaci prosáknutím do nižších etáží i tam, kde by se normálně vyskytla v minimálním rozsahu. Z pohledu zakročujícího policisty i sousedů je ale nejzávažnější střední míra kontaminace způsobená těžšími částicemi. Těmi jsou obvykle starší deponie usazených solí, nárosty v blízkém okolí varného místa apod., rozptýlené rázovou vlnou do ovzduší, snesené termikou a usazující se ve vzdálenostech desítek metrů od epicentra. To je obvykle kritický okruh při zákroku na místě, při shromažďování a třídění evakuovaných před domem atd.

Příklad č. 3 – Jaká kontaminace je vlastně ve zdech varny?

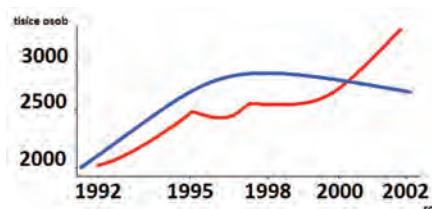
V městě Č. B. byla odhalena malá varna v rodinném domě uprostřed zástavby vedle lokálně významného vodního toku. Varna metamfetaminu byla v provozu cca 6 měsíců. Půl roku po odhalení a likvidaci varny byly ve zdivu obytných prostor naměřeny alarmující hodnoty metamfetaminu 89.230 ng/g, ale i jodu 22.238,7 ng/g. V jedné místnosti se pachatelé nelegální činnosti pokusili zamaskovat kontaminaci novým oštukováním, vymalováním a položením nové podlahy, avšak i tak zde bylo detekováno 6.410 ng/g metamfetaminu či 15.670,6 ng/g jodu.

Od konce 70. let se celkový objem varu zvyšuje – nejdříve více drobnými varnými místy, později snížením počtu míst, ale zvýšením objemu varu u jednotlivých varen. V USA je 30-35 % nelegálních laboratoří odhaleno v obytných prostorách s přítomností dětí. Třetina až polovina (35-55 %) dětí odebraných z domovů, kde docházelo k produkci metamfetaminu, má pozitivní testy na přítomnost metamfetaminu v krvi. Pro porovnání, pouhých 10 % dětí z rodin silně závislých uživatelů metamfetaminu má pozitivní testy.³ Podle stejné studie je u pozitivních dětí zvýšená citlivost v oblasti fyziologické i psychické – vyšší růstové parametry, ovlivnění metabolismu, respirace, změny chování (zvýšená potřeba ochutnávání a všeobecného kontaktu s vnějším prostředím).

Za významný etiologický faktor specifických poruch učení je považována lehká mozková dysfunkce. Podle některých názorů pojem „lehká mozková dysfunkce“ odpovídá pojmu „lehká dětská encefalopatie“, kdy se předpokládá reálné poškození struktury mozku, a to v období prenatálním, perinatálním a raně postnatálním. Důsledkem těchto poškození mohou být těžká postižení v oblasti motoriky nebo postižení v oblasti intelektu a motoriky. U nejlehčí skupiny zjišťujeme drobné poruchy v psychomotorickém vývoji, poruchy chování, problémy ve vnímání, řeči

a pozornosti.¹⁷ Základní rozdělení můžeme provést dle jednotlivých dysfunkčních oblastí na specifické poruchy čtení (dyslexii), psaní (dysgrafii), pravopisu (dysortografii), počítání (dyskalkulii), kreslení (dyspíxií), hudebnosti (dysmúzií), schopnosti vykonávat složité úkony (dyspraxii).

Z dosavadních výzkumů⁶ vyplývá vztah mezi kontaminací uniknuvší při varu metamfetaminu a propagací specifických poruch učení. Tomu napovídá i závislost mezi křivkou produkce metamfetaminu a nárůstu specifických poruch učení v 90. letech, připravená na základě údajů amerických SAMSHA a DoE.¹⁸ Pro Českou republiku nemají autoři tohoto textu zatím k dispozici relevantní data.

Obr. 6: Vztah množství odhalených varen (modrá) a výskytu specifických poruch učení (červená) v USA

Souběžně stoupající křivky výskytu specifických poruch učení u dětí a množství odhalených nelegálních varen v USA ukazují na shodu vyvolávající minimálně pochybnosti, pokud nelze hovořit o vysoké pravděpodobnosti vzájemné souvislosti. Uvážíme-li, že je odhalena jedna varna z deseti, jedna varna kontaminuje okruh o průměru cca 140 m a zároveň, že kontaminace metamfetaminem se uchovává zcela jistě 10 let, pokud ne déle, pak je množství zasažených lidí vysoké. Toto podporuje pohled na křivky na grafu výše, kde kolem milénia dochází k poklesu množství odhalených varen při zvětšující se výrobní kapacitě každé z nich, ale zároveň prudce narůstá počet zjištěných specifických poruch učení v dětské populaci. Je zřejmé, že prudký nárůst je důsledkem vrcholící výroby metamfetaminu v druhé půlce 90. let.

Uvedený text se vztahuje k souvislosti kontaminace prostředí a zvýšenému výskytu poruch učení. V souvislosti s tím se nabízí otázka, zda i vyšší výskyt diagnostikovaných poruch chování typu ADHD, Aspergerova syndromu apod. v posledních dvou dekadách má s touto kontaminací souvislost. Pro rozpracování této domněnky však zatím nejsou k dispozici relevantní data, jde tedy prozatím jen o hypotézu. Ačkoliv nelegální výroba metamfetaminu či pěstování konopí zcela jistě není jediným původcem závažných poruch učení a chování společně nazývaných specifické poruchy učení, lze s jistotou konstatovat, že rozhodně má na jejich vznik významný vliv. Avšak způsob exaktního prokázání bude nesmírně těžký, dokud nebude zahájen soustavnější výzkum vhodně koncipované skupiny odborníků.

Literatura:

- (1) Newell, P. Clandestine Drug Manufacture in Australia. Royal Australian Chemical Institute, *Chemistry in Australia Journal* **2008**, 75 (3), 11.
- (2) Skeers, V. Illegal methamphetamine drug laboratories: a new challenge for environmental health professionals. *Journal of Environment & Health* **1992**, 55, 6.
- (3) Van Dyke, M.; Martyny, J.; Arbuckle, S.; Erb, N.: Particle Size and Persistence of Methamphetamine Exposures 24 Hours After a Controlled Cook. National Jewish Medical and Research Center. www.aiha.org/aihce06/handouts/po118vandyke.pdf (accessed May 21, 2017).
- (4) Betsinger, G. Coping with meth lab hazards. *Occup. Health Saf.* **2006**, 75 (11), 50.
- (5) Coppe, A. La Production des Drogues de Syntheses. Police Fédérale, 2010.
- (6) Lehmert K. Vliv provozu nelegální laboratoře na lidské zdraví. *Drugs Forensics Bull.* **2015** 21 (1) 3.
- (7) Burgess, J. L.; Barnhart, S.; Checkoway, H. Investigating Clandestine Drug Laboratories: Adverse Medical Effects in Law Enforcement Personnel. *Am. J. Ind. Med.* **1996**, 30 (4), 488.
- (8) Toxnet: Acetone. US National Library of Medicine. <https://toxnet.nlm.nih.gov/cgi-bin/sis/search/a?dbs+hsdb:@term+@DOCNO+41> (accessed May 20, 2017).
- (9) Lehmert K.; Šťastná P.; Kuchař M.; Hájková K. Dopady nelegální varem na lidské zdraví a životní prostředí *Drugs Forensics Bull.* **2016** 22 (3) 15.
- (10) Ahad, F.; Ganie, S. A. Iodine, Iodine metabolism and Iodine deficiency disorders revisited. *Indian J. Endocrinol. Metab.* **2010**, 14 (1), 13.
- (11) NIOSH. Phosphine. Pocket Guide to Chemical Hazards. www.cdc.gov/niosh/npg/npgd0505.html (accessed May 20, 2017).
- (12) Balali-Mood, M. Phosphine. International Programme on Chemical Safety, 1997, www.inchem.org/documents/pims/chemical/pim865.htm (accessed May 20, 2017).
- (13) EPA. Acute Exposure Guidelines Levels (AEGs), Proposed, Red Phosphorus (CAS Reg. No. 7723-14-0). 2010.
- (14) Sribanditmongkol, P.; Chokjamsai, M.; Thampitak, S.: Methamphetamine overdose and fatality: 2 cases report. *J. Med. Assoc. Thailand* **2000**, 83 (9), 1120.
- (15) Lehmert, K. Zdravotní rizika pěstíren konopí. *Drugs Forensics Bull.* **2016** 22 (4), 3.
- (16) Volkow, N. D.; Baler, R. D.; Compton, W. M.; Weiss, S. R. B. Adverse Health Effects of Marijuana Use. *N. Engl. J. Med.* **2014**, 370 (23), 2219.
- (17) Pipeková, J. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*; Paido: Brno, 1998. ISBN 80-7315-120-0.
- (18) Lehmert, K.; Hýbl, M. Šíření kontaminace z nelegálních laboratoří. *Drugs Forensics Bull.* **2016**, 22 (1) 37.

Corresponding author:

Karel Lehmert, Ph.D., e-mail: lehmert@cbrn.cz,

Odběrová laboratoř CBRNe – VAKOS XT, Pernerova 28a, 186 00 Praha 8

Keywords:

methamphetamine; cannabis; specific learning disorders

Abstract:

The impact of methamphetamine production is not only the product itself, but particularly in technologies and their positioning. The danger of manufacturing methods is not just hazard levels of individual chemical substances, but also in technological procedures. The most frequent chemical substances for methamphetamine production affect negatively on central nervous system also in development. Brains of young individuals exposed to marijuana vapours show important impairment of neural connectivity in specific brain regions. Those brain regions are important in learning, memory and functions that require high degree of integration. Available data follow relationship between methamphetamine production contamination and propagation of specific learning disorders. That is indicated by dependence of curves of methamphetamine production and increase of specific learning disorders in 90' s.

MEZINÁRODNÍ FORENZNÍ DATABÁZE RELIÉF

3. ČÁST

JAN HOŘÍNEK^a

^a National Drug HQ Criminal Police and Investigation Service, Czech Republic

Klíčová slova:

databáze; drogy; chemický profil; analýza; chromatografie

Abstrakt:

Článek je třetím dílem seriálu o mezinárodní forenzní databázi Reliéf. Zabývá se chemickou profilací drog a její implementací do databáze včetně vyhledávání podobného chemického profilu.

Úvod

V předchozích 2 číslech Bulletinu se čtenáři dozvěděli o původní nové české kriminalistické metodě Reliéf, vzniku počítačové databáze a základních funkcionalitách evidence záchytů drog z celého světa. Nyní si povíme o možnostech databáze Reliéf v oblasti chemické profilace a hledání.

Chemická profilace

Zachycenou drogu lze popsat nejen textovými + obrazovými informacemi a fyzikálními vlastnostmi (rozměry, hmotnost, barva), ale i chemickým složením. Na to lze pohlížet s různých perspektiv.

Každá droga obsahuje hlavní účinnou látku, např. kokain. Tím však není v žádném případě droga identifikována. Dále lze zjistit čistotu drogy, tzn. míru naředění jinými látkami (cutting agents) nebo dalšími aktivními látkami, které zvyšují účinek drogy (adulterants). Podle druhu přítomných ředidel, jejich koncentrace v celkovém obsahu a jejich vzájemných poměrů už o identifikaci hovořit můžeme, minimálně skupinové. Tato identifikace však nenese informaci o výrobci drogy, ale jen o přepravcích, přeprodejcích a dealerech. Konkrétní identifikaci zdroje drogy přináší až tzv. chemický profil. Co to je?

Chemický profil je vlastně přesné chemické složení drogy, ale ne hlavních komponent a ředidel, nýbrž stopových komponent-nečistot (impurities) a dále pak jejich vzájemný poměr, který je typický pro určitý kontinent, stát, oblast, půdu (v případě přírodních drog) nebo pro určitou produkční metodu drog (pro polosyntetické a syntetické drogy). Kromě nečistot, které pochází z výrobního procesu, tedy vedlejší produkty reakcí, se můžeme zaměřit na stopový

obsah kovů nebo izotopický poměr uhlíku, dusíku a kyslíku, který je charakteristický pro přírodní drogy z konkrétní oblasti. Pokud zjistíme tyto údaje, jsme schopni následně profily mezi sebou porovnávat a hledat mezi nimi podobnosti. Stejný nebo podobný profil znamená, že drogy pochází od stejného výrobce nebo ze stejného místa.

Chemický profil se získá postupy specifických chemických analýz. Existuje jich značné množství, každá má své výhody i nevýhody:

- Gas Chromatography – Mass Spectrometry,
- Liquid Chromatography – Mass Spectrometry,
- Isotope Ratio – Mass Spectrometry,
- Inductive Couple Plasma,
- Infrared Spectrometry,
- Raman Spectrometry,
- Chiroptical methods,
- Nuclear Magnetic Resonance,
- ...

V rámci vývoje celého systému jsme do zahraničí rozeslali dotazníky s otázkami, zda a jak v daném státě profilují během forenzního zkoumání drog. Po vyhodnocení jsme se rozhodli v první fázi implementovat celosvětově nejrozšířenější a nejpřístupnější metodu analýzy – Gas Chromatography – Mass Spectrometry GS-MS (plynovou chromatografií s hmotnostní spektrometrií).

Plynová chromatografie

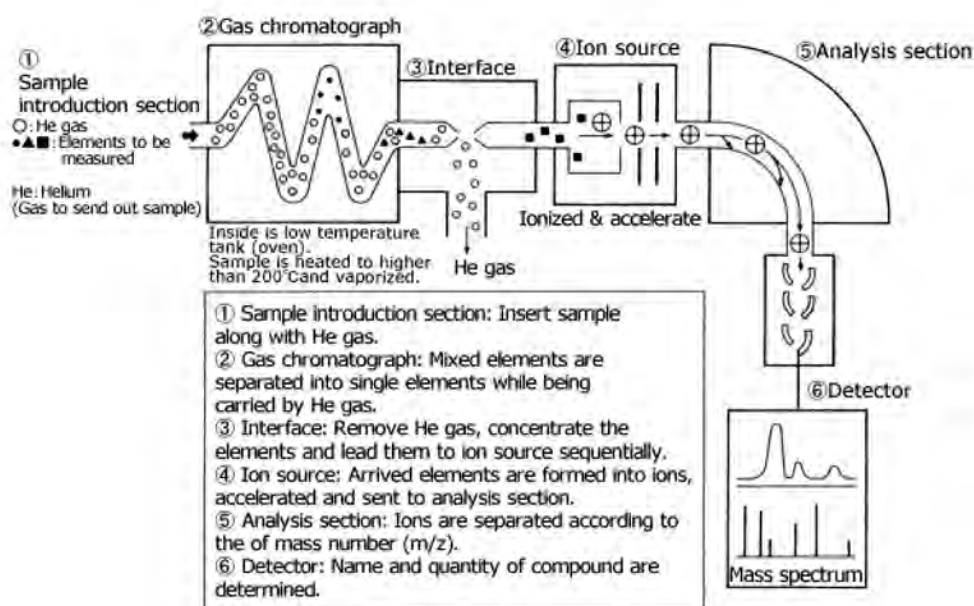
Základním principem metody je v plynné fázi separovat jednotlivé složky vstupní měřené látky a tyto pak následně detekovat a kvantifikovat. Ukázku přístroje vidíte na obrázku.

*Obr. 1: Měřicí přístroj GC-MS (plynový chromatograf s hmotností spektrometrií)
(Zdroj: http://www.med.upenn.edu/idom/images/gcms_machine2.jpg)*

Vstupní látka se musí převést vysokou teplotou v plyn a vstříknout spolu s nosným plynem do kolony, což je dlouhá stočená trubice přesně definovaných parametrů, jejíž vnitřní stěna je pokryta tzv. stacionární fází. To je látka, která je schopná k sobě vázat jednotlivé komponenty měřeného vzorku a tím brzdit jejich pohyb. Tímto mechanismem dojde k výše zmíněné separaci komponentů, které se v dalším pro-

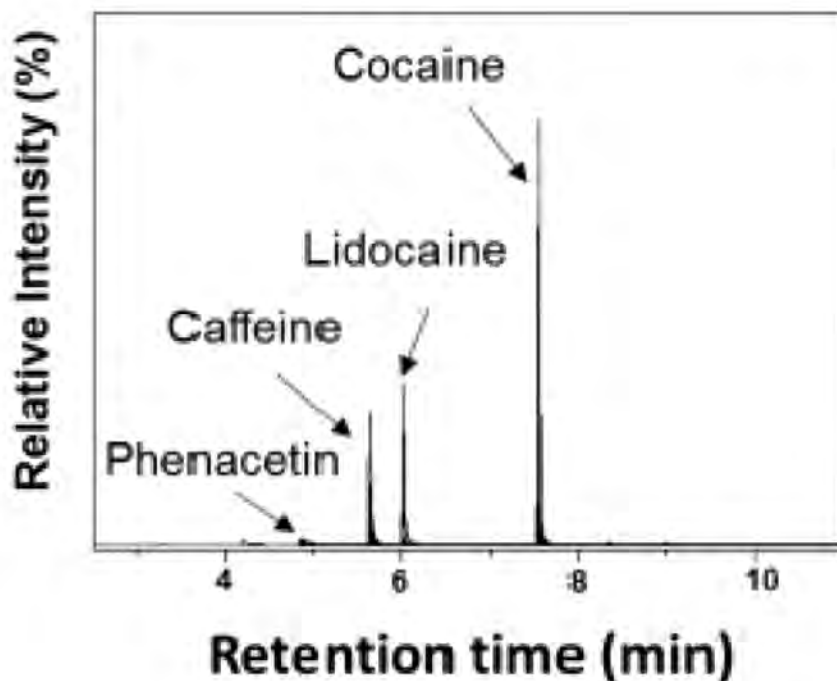
cesu analýzy ionizují, získávají elektrický náboj a je možné je v magnetickém poli kontrolovaně odklánět a v hmotnostním analyzátoru měřit poměr jejich hmotnosti a elektrického náboje. Identifikace jednotlivých látek je poté možná na základě změřené hmotnosti a retenčního času (zpoždění dané separací v koloně), které jsou pro každou látku charakteristické.

*Obr. 2: Princip GC-MS
(Zdroj: https://www.jeol.co.jp/en/science/product_file/file/en_sc17-3.gif)*

Příklad výstupu měření vzorku kokainu je na obrázku. Je zde vidět množství hlavní látky a dalších subkomponent, obsažených ve směsi vzorku:

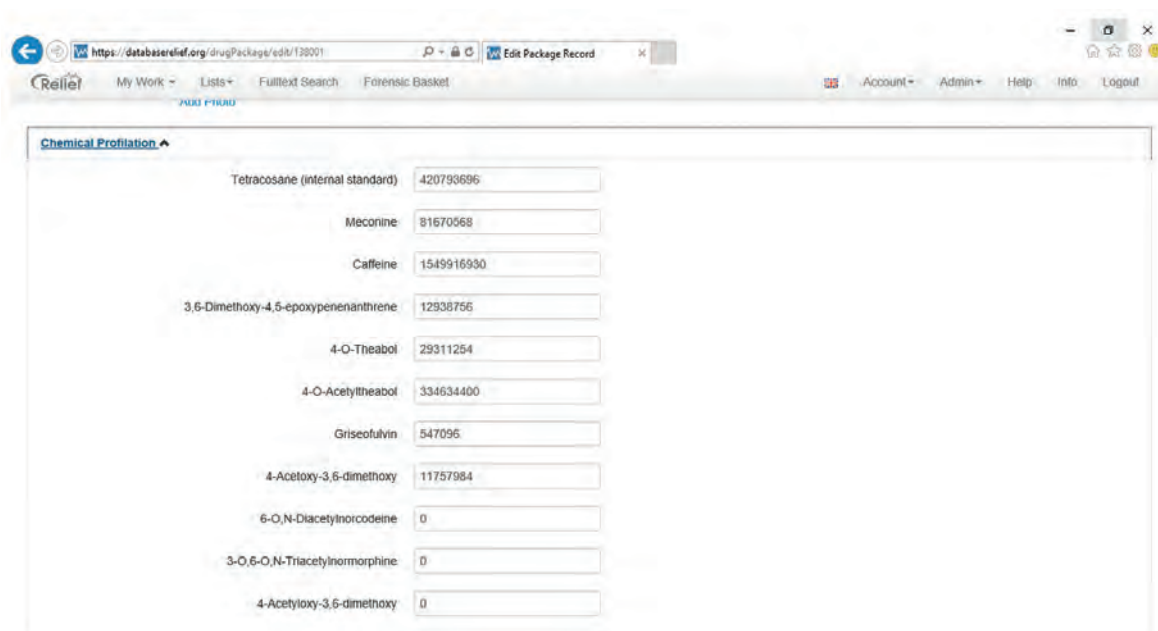
Obr. 3: Chem. profil kokainu ve formě chromatogramu
(Zdroj: <http://ars.els-cdn.com/content/image/1-s2.0-S1355030615001409-gr4.jpg>)

Pro dostatečnou kvalitu počítačového porovnávání je však velmi důležité zvolit na všech forenzních pracovištích nejenom stejnou metodu chemické analýzy, ale i stejnou metodu přípravy vzorků a také stejný postup vlastního měření. Vyšli jsme z dokumentu **UNODC METHODS FOR IMPURITY PROFILING OF HEROIN AND COCAINE** (2005) a vybrali konkrétní metodu, zatím pro heroin a kokain. V současnosti běží projekt v rámci Bezpečnostního výzkumu MV ČR s názvem „Chemická profilace drog“, jehož výstupem bude definovaná metodologie profilace kokainu, heroinu a pervitinu tak, aby výsledky byly snadno porovnatelné v rámci databáze Reliéf.

Chemické vyhledávání

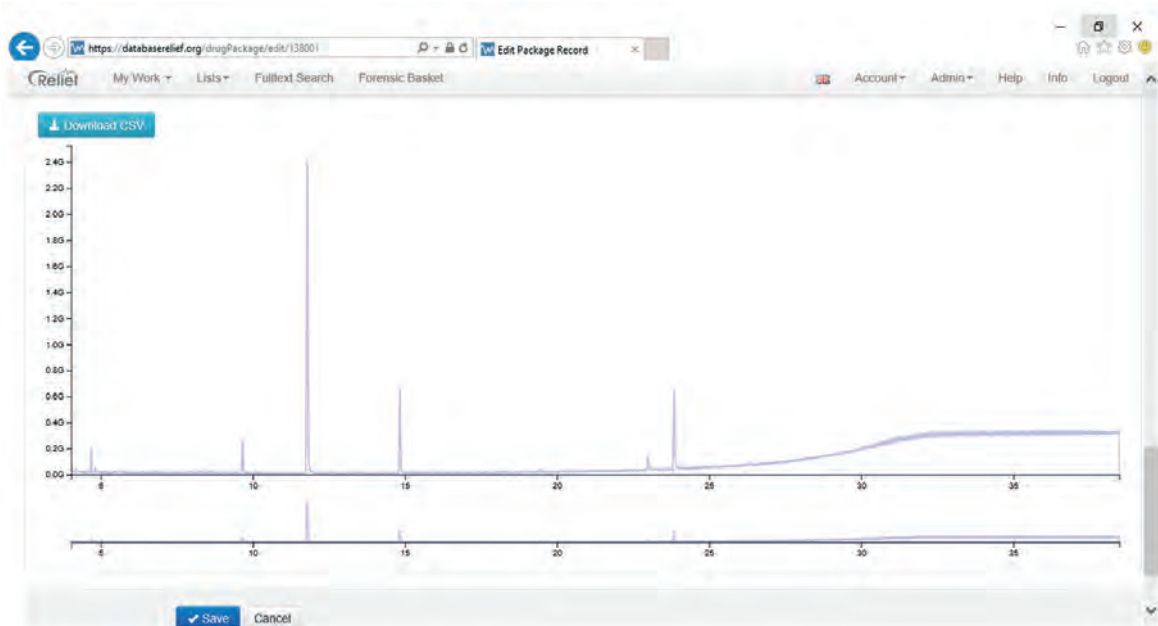
Nyní, když jsme již obeznámeni se základními principy, na nichž funguje chemická profilace drog, si můžeme ukázat možnosti, které databáze Reliéf nabízí v této oblasti.

U každé zadržené drogy, v libovolném skupenství a formě, může být změřen chemický profil. Mimo výše uvedený chromatogram se profil popisuje i plochou jednotlivých separovaných složek, kterou vymezuje křivka chromatogramu (relativní hodnotou vůči maximální ploše referenční látky, předem známé). Jak chromatogram ve formátu CSV, tak i plochy látek se numericky vloží do databáze ke každému vzorku drogy.

Compound Name	Value
Tetracosane (Internal standard)	420793696
Meconine	81670568
Caffeine	1545916930
3,6-Dimethoxy-4,5-epoxypenanthrene	12938756
4-O-Theaboi	29311254
4-O-Acetyltheaboi	334634400
Griseofulvin	547096
4-Acetoxy-3,6-dimethoxy	11757984
6-O,N-Diacetylnorcodeine	0
3-O,6-O,N-Triacetylnormorphine	0
4-Acetyloxy-3,6-dimethoxy	0

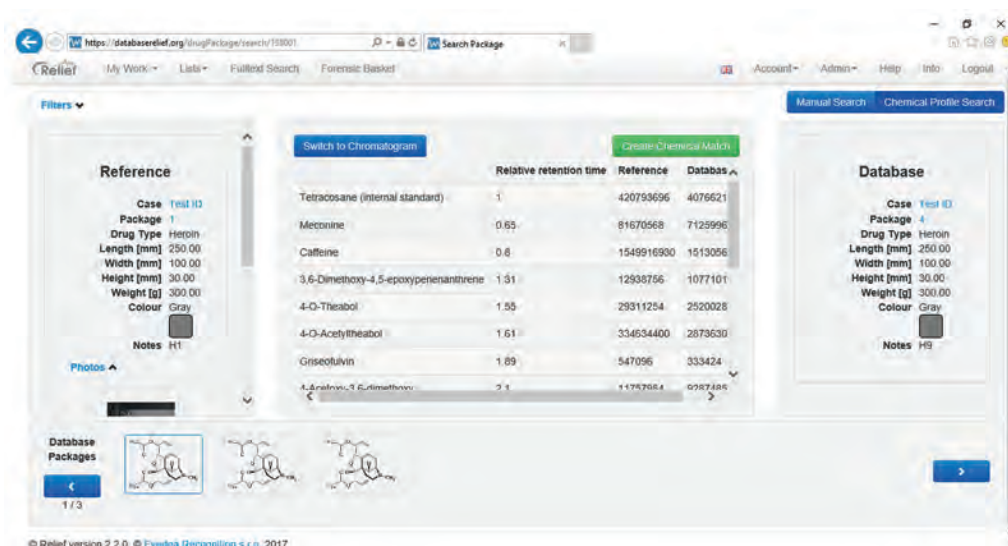
Obr. 4: Tabulka s naměřenými plochami (Zdroj: NPC)

Obr. 5: Chromatogram (Zdroj: NPC)

Podobné profily se naleznou pomocí algoritmu MCA (Multiple Correspondence Analysis), kdy se hledají co nejpodobnější relativní plochy stejných subkomponent mezi drogami v rámci celé databáze (hle-

dáme minimum vzdáleností v Euklidovském prostoru). Výsledek hledání podobných chemických profilů pak může vypadat jako na následujících obrázcích, opět pro režim intenzit a vizuálního chromatogramu.

Obr. 6: Vyhledání podobných profilů – režim tabulka (Zdroj: NPC)

Obr. 7: Vyhledání podobných profilů – režim chromatogram (Zdroj: NPC)

Co bude v pokračování

V posledním díle probereme nástroje forenzního zpravodajství (forensic intelligence), které představují

funkce dalších možností vyhledávání v rámci databáze (fulltextové, analytické a vizuální) a procesů reportingu v případě nalezených shod.

plk. Ing. Jan Hořínek, e-mail: jan.horinek@pcr.cz

Policejní prezidium ČR, poštovní schránka 62/NPC, 170 89 Praha 7

Keywords:

database; drugs; chemical profile; analysis; chromatography

Abstract:

The article is the 3rd part of the series about the international forensic database Relief. It deals with a chemical profiling of drugs and its implementation to the database Relief, included a similar search according to chemical profiles.

LINKA POMOCI V KRIZI

MILAN MÁDR^a

^a Crisis Intervention Group Praha, Czech Republic

Klíčová slova:

krizová intervence, krize, psychická pomoc

Abstrakt:

Realita života policistů nese specifickou zátěž odlišnou od ostatních profesí. V rámci své služby policisté zasahují proti pachatelům trestných činů, vstupují do života a osudů obětí, lidí, které zločin tou či onou měrou poznamenal. Nejen tyto situace s sebou nesou velkou míru stresu, ale i návrat do běžného života po pracovní době je ovlivněn služebním poměrem a zážitky ze zaměstnání. Linka pomoci v krizi je připravena nonstop a anonymně poskytnout psychickou podporu a pomoc všem příslušníkům a zaměstnancům Policie České republiky, ale také dalším členům bezpečnostních sborů a armády.

Z historie „přátel na telefonu“

Je snadné vymyslet plán, ale uskutečnit ho? „Měli jsme s Ivanou Hankovou zkušenosti se zaváděním psychologických služeb, stejně tak jsme si uvědomovali náročnost policejní práce. Takže když v roce 1994 přišla nabídka ze strany Policie ČR, navrhli jsme zavedení psychologické služby formou linky pomoci v krizi.“ Vzpomínal Jaromír Matoušek, jeden ze zakladatelů anonymní linky pomoci v krizi.

Jedním z určujících momentů historie linky bylo zasedání Mezinárodního měnového fondu a Světové banky v Praze v září roku 2000. Policie se setkala s tak organizovaným násilným projevem tzv. anti-globálních aktivistů, jakému dosud nemusela čelit, což s sebou neslo mnoho traumatizujících zážitků nejen pro zasahující policisty. V rámci provedeného výzkumu dotazování policisté jasně vyřkli zájem o psychologickou pomoc, ale zároveň vyjádřili nemalou obavu z toho, aby nebylo ohroženo jejich setrvání ve služebním poměru jen proto, že se někomu upřímně svěří se svými osobními problémy.

Nejen zakladatelé linky pomoci v krizi dodnes s uznáním vzpomínají na éru policejního prezidenta JUDr. Jiřího Koláře. „Nikdy před tím jsme nepoznali služebního funkcionáře, který projevoval takový zájem o potřeby policistů jako on,“ komentovala Ivana Hanková. Prezident Kolář vnímal zřízení linky jako důležité, především pro zvýšený počet sebevražd policistů.

V listopadu 2002 skutečně došlo k založení Anonymní linky pomoci v krizi se dvěma stálými pracovníky ve služebním poměru – právě Jaromírem Matouškem a Ivanou Hankovou. Nepřetržitý provoz, stejně jako dnes, doplňovali „externisté“ z řad policejních psychologů. A jejich výpomoc je nedocenitelná. Za

dvanáctihodinovou službu na lince jim neplynou žádné výhody, někteří si za odsloužené hodiny vybírají náhradní volno. I přes jejich ochotu mnohokrát věnovat svůj čas o víkendu či v noci provozu linky je udržení organizačního zajištění mnohdy náročné. Můžeme se však pochlubit, že za patnáctileté fungování linky jsme nevynechali ani jedinou směnu.

Sídlo linky se v průběhu jejího působení několikrát měnilo a prošla jak technickou modernizací, tak navýšením činností, které plní v návaznosti na vznikající systémy zřízené k rozšíření psychické podpory. Pracovníci linky disponují kontakty, jak na tzv. peery (policisty, kteří nabízí kolegiální podporu), tak na krizové interventy (kteří pomáhají policistům a obětem trestných činů v terénu při potenciálně vysoce traumatizujících událostech).

Základní hodnotou linky vždy byla její diskrétnost, anonymita, přesto se její pracovníci, v bezpečnostním sboru snad již tradičně, setkávají s nedůvěřivostí příslušníků. „První telefonáty byly ve stylu zazvonění a mlčení. Lidé se ubezpečovali, že telefonáty nejsou odposlouchávané,“ přiznává Jaromír Matoušek. „Byly to takzvané testovací hovory – jestli tam někdo je, jestli je důvěryhodný. Říkali nám: Vy jste naivní, co pak si neuvědomujete, že to někdo nahrává? Ta nedůvěra tam každopádně byla a trvala zhruba tři, čtyři měsíce.“ Aneta Langrová, současné vedoucí linky pomoci v krizi, tvrdí: „Testování diskrétnosti k linkám důvěry přirozeně patří. Nepřekvapuje nás, že se policisté v úvodu hovoru ptají, zda se hovor nenahrává, či se to nedozví jejich nadřízený. Policisté více než kdo jiný pracují v prostředí, kde jsou odposlechy běžnou součástí a nedůvěra je denním chlebem. Proto podobné dotazy zodpovídáme i dnes po 15 letech fungování linky.“

Obr. 1: Logo 15-let linky pomoci v krizi (Zdroj: PČR)

Oproti civilním linkám důvěry nedosahuje linka pomoci v krizi zdaleka tolik hovorů, ale již vzpomínaný policejní prezident Jiří Kolář konstatoval, že: „I kdyby jeden hovor za rok zachránil život jednomu policistovi, tak je pro mě existence linky odůvodnitelná!“ I v dnešní době cítí linka pomoci v krizi velkou podporu ze strany vedení Policie ČR. Současný policejní prezident Tomáš Tuhý ve videospotu o lince tvrdí: „I ti co pomoc poskytují, ji někdy potřebují. Linka pomoci v krizi je místem, kam se můžete s důvěrou obrátit.“

Linka nejen pro policisty

V roce 2005 byla působnost linky rozšířená i na

příslušníky Hasičského záchranného sboru. Došlo k jejímu využití v rámci IZS při mimořádných událostech, například živelních katastrofách nebo u hromadných dopravních nehod. O pět let později došlo k přesunu linky pod oddělení vedoucího psychologa Policie ČR plk. Mgr. Vladimíra Vosky a v čele linky stanula kpt. Mgr. Jana Malíková, „Změna roku 2010 měla pozitivní i negativní vliv, oboje šlo ruku v ruce. Tím pozitivním byla větší vytíženost linky, protože se změnila činnost, rozrostla se pracovní náplň o podporu systému obětí trestných činů. Zároveň ale linka ztratila svůj prvotní účel, už nesloužila jen policistům, hasičům a jejich rodinným příslušníkům.“

O poskytování psychologické pomoci obětem trestných činů a pozůstalým plk. Mgr. Vladimír Voska říká: „Psychologové uvnitř policie to mají velmi těžké. Pokud nejsou přímo policisty v terénu, nejsou tak prověřeni a nemají naprostou důvěru. Psychologové, kteří se dostali z kanceláří aspoň částečně, to znamená, že absolvují výjezdy s kriminálkou, těm se navýšily statistiky pomoci. Jeden psycholog mi říkal, že se cítí lépe, když policisté jeho útvary zapomenou, že je psycholog.“

Obr. 2: plk. Mgr. Vladimír Voska (Zdroj: PČR)

Není bez zajímavosti, že už v roce 1990 vznikla armádní linka důvěry, která ovšem zanikla se zrušením základní vojenské služby. V roce 2011 představili na Generálním štábu AČR náčelník GŠ Vladimír Píček a policejní prezident Petr Lessy tzv. Otevřenou anonymní linku pomoci v krizi, využívanou policisty, vojáky, hasiči, zaměstnanci resortu MV a MO, stejně jako jejich rodinami a blízkými.

V roce 2013 pak byla podepsána dohoda o využití linky pomoci v krizi s Vězeňskou službou ČR, Generální inspekcí bezpečnostních sborů a Hasičským záchranným sborem.

Umět si nechat pomoci je znakem silné osobnosti

Anonymní linka pomoci v krizi je rezortní linkou důvěry, která poskytuje od roku 2002 volajícím krizovou intervenci po telefonu. Linka je určená pro příslušníky bezpečnostních sborů – Policie ČR, Hasičského záchranného sboru ČR, Celní správy ČR, GIBS, Armády ČR, Vězeňské služby ČR. Dále slouží rodinám příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů. Linka pomoci v krizi oslaví dne 14. listopadu 2017 již 15 let od svého založení.

Linka pomoci v krizi, dobrý den.....“

Psycholožka Mgr. Aneta Langrová stojí v čele linky od roku 2014. Požádal jsem ji, aby nám představila, jak linka pomoci v krizi funguje, a s čím se pracovníci linky setkávají na telefonu.

Obr. 3: Mgr. Aneta Langrová (Zdroj: PČR)

S čím se na linku pomoci v krizi volající mohou obracet?

S čímkoliv, co je trápí. Mou vizí je, aby se na nás obraceli spíše dříve, než jim vše přeroste přes hlavu. Dokud na některé řešení ještě není pozdě. Jde nám především o to, aby jejich osobní věci neovlivňovaly působení na pracovišti a opačně. Běžně na telefonu řešíme problémy osobního rázu, partnerské potíže, problémy v rodinném soužití a komunikaci, nevěry, ale také pracovní a finanční potíže a často i depresivní

a úzkostné stavy či závislosti. Pracujeme s pocity osamělosti, nespravedlnosti, naštvanosti, nezřídkou i s myšlenkami na sebevraždu. Nejsme ovšem psychiatři, finanční poradci či právníci, abychom mohli se vším odborně poradit. Nabízíme sdílení, rozebrání tématu, naplánování, co dělat dál či kam se obrátit. Disponujeme širokou databází potřebných kontaktů.

Jak často slyšíte větu, „nevím, co mám dělat, můžete mi pomoci?“

V posledních letech evidujeme čím dál tím více ho-

vorů. V roce 2016 jsme obdrželi 1508 kontaktů, z toho 956 tzv. krizových. Počet volajících je ale nárazový, v průměru se jedná o jeden až šest hovorů za den. Délka hovorů se pak pohybuje od desítek minut až hodinu a půl, kdy opravdu řešíme myšlenky na sebevraždu nebo nějakou multi-problematiku, tedy například problémy s partnerkou, dluhy, problémy v práci nebo hrozbu ztráty zaměstnání. „Nevím, co mám dělat,“ říkají ovšem volající docela často. Vyskolení odborníci na lince se snaží společně s klienty hledat cestu jak dál, nepodáváme universální řešení. Pak jsou také krátké hovory, kdy chtějí volající třeba jen informaci či kontakt. Svůj problém už s někým řešili a chtějí si jen ověřit, že doporučený postup a kontakt je ten správný.

Kromě telefonní služby poskytujete volání přes SKYPE a internetové poradenství. Proč lidé volí SKYPE nebo e-mail?

Opravdu nejčastěji volají na telefon. E-mailů ročně evidujeme přibližně kolem 120, přičemž komunikaci prostřednictvím e-mailu upřednostňuje mladší a střední generace, která se na internetu již dobře pohybuje. Dalším důvodem, proč lidé volí e-mail, může být také skutečnost, že je nikdo neuslyší. SKYPE je výhodný pro lidi, kteří volají ze zahraničí, např., z misí. Podstatné je to, že volání přes SKYPE je zdarma, jeho prostřednictvím ale přijímáme pouze hovory – žádné přílohy, ani chaty. Nepoužíváme ani webovou kameru, snažíme se navzdory nicku zachovat stejnou anonymitu jako na telefonu.

Stres je přítomným jevem v pracovním životě člověka. Práce u bezpečnostních sborů je navíc provázána zvýšenou psychickou zátěží. Promítá se tento trend do množství volajících?

Počty volajících na linku se stále zvyšují. Domnívám se, že částečně je množství volajících závislé na reklamní kampani, tedy, jak se prezentujeme vůči bezpečnostním sborům, a na tom stále aktivně pracujeme. Statistiky hovorů se zřejmě odvíjí i od toho, jak nám volající věří či nevěří, tedy jaký vztah a důvěru mají k psychologům jako takovým a jak jsou jim dostupné psychologické služby. Linka je anonymní – číslo volajícího nevidíme, jméno nevyžadujeme a nikde nezaznamenáváme. Hovory na linku nejsou nahrávány, nikomu žádné zprávy nepíšeme a povinností všech pracovníků linky je zachovávat naprostou mlčenlivost a anonymitu klienta. Jen pro sebe si děláme záznam, abychom s kolegy měli přehled, jaká

témata se třeba řešila, jakým směrem se vzdělávat apod.

V roce 2013 byla podepsána dohoda o využívání linky pomoci v krizi také s Vězeňskou službou ČR, Celní správou ČR, Generální inspekcí bezpečnostních sborů a Hasičským záchranným sborem ČR. Jsou nějaké typické problémy pro volající z jednotlivých sborů?

My se rozhodně neptáme volajících, u jakého ze sborů slouží. Pro nás je důležité, s čím volají a v tu chvíli jsme tu pro každého, kdo zavolá. Když to zjistíme, tak je to spíše díky způsobu, jakým třeba mluví, nebo se nám stává, že se sám volající představí celým jménem a třeba řekne, kde pracuje. Jiný to naopak bedlivě tají a má na to plné právo. Jsme anonymní linka. Obecně se nám ale z bezpečnostních sborů objevují podobné problémy, a to v komunikaci s nadřízeným, s vedením, kdy často volající popisují, že jsou obětí bossingu, jsou na ně kladené nadstandardní požadavky nebo si na ně někdo zasedl. Časté jsou i potíže v komunikaci s kolegy ve smyslu, že o nich někdo roznáší pomluvy, což na ně vrhá špatné světlo. „Někdo mě pomluvil a já se teď bojím o místo, tak líčí své pocity bezmoci sám volající. Často také řešíme rozchody a neshody mezi partnery.

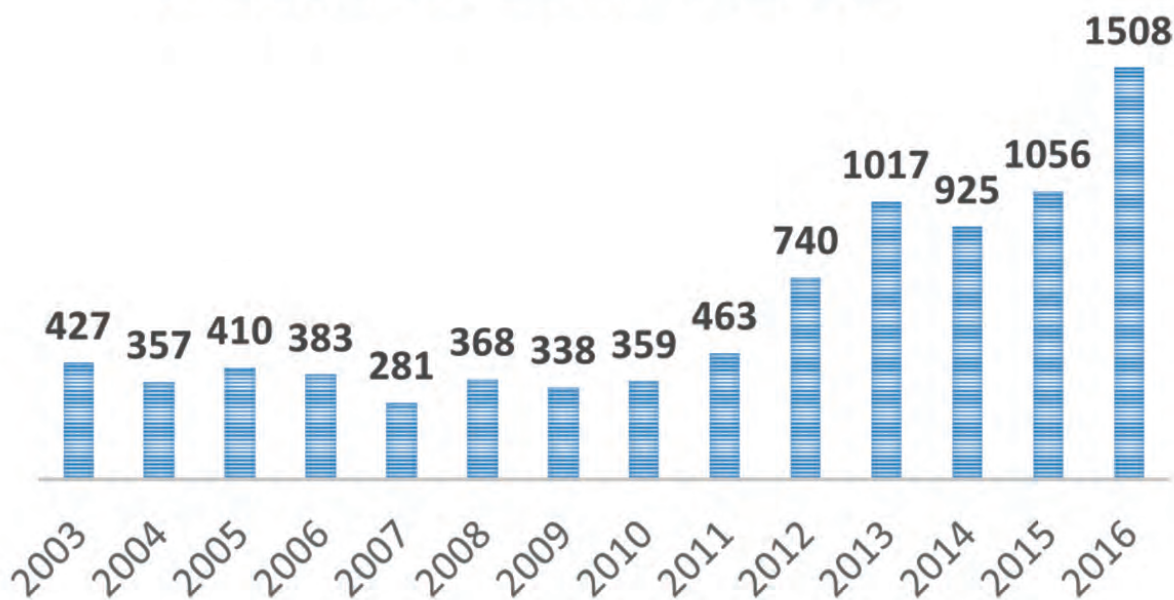
Spolupracujete i s dalšími složkami IZS?

Ano, převážně s tísňovou linkou 112. Máme s nimi kolegiální domluvu, pokud přijmou hovor s osobou, která má neakutní sebevražedné myšlenky a hovor není vhodný na akutní výjezd či přizvání vyjednavče, přepojují ho k nám. Podobně nám hovor mohou přepojit i z ostatních tísňových linek. Z toho důvodu se nám v našich statistikách tak často objevuje téma sebevražednosti, jedná se ale o klienty mimo rezort.

Kdo na lince pracuje?

Jména pracovníků nezveřejňujeme, nemáme ani žádné přezdívky. Pokud by klient chtěl mluvit znovu se stejnou osobou, nemůžeme mu to zaručit. Aktuálně provoz zajišťuje pět zaměstnanců policie, kteří mají zkušenost z přímého výkonu v bezpečnostních sborech nebo jejich prostředí dobře znají. Všichni mají akreditovaný kurz v telefonické krizové intervenci (TKI), někteří mají i plné psychologické vzdělání. Sami ale provoz nepokryjí, tak využíváme pomoci kolegů, kteří kurzem disponují. Víťáme všechny s kurzem TKI, kteří by se k nám chtěli připojit a nonstop provoz s námi zabezpečit.

POČET KONTAKTŮ V LETECH 2003 - 2016

Obr. 4: Počet kontaktů v letech 2003 – 2016

Jistě existuje mnoho lidí, kteří zvažovali volání na linku, ale z různých důvodů ho nevytočili. Co byste jim vzkázala?

Jsem ráda, když si to člověk třeba jen zkusí. Za zkoušku stojí zjistit, že tam opravdu někdo je a že se opravdu neptá na jméno. Je to taková příprava na zavolání, když se doopravdy bude něco dít. Prostřednictvím linky nabízíme to nejvíc, co jde v maximálně možném diskrétním prostoru. Tým linky je záměrně různorodý a nabízí specifické služby s důležitou znalostí bezpečnostních sborů. Pro mnohé z nás představuje volání s někým, koho neznáte a on nezná vás, jednodušší formu, jak mluvit o svých potížích, než se svěřit z očí do očí přímo psychologovi. Navíc jsem přesvědčena o tom, že linka by měla plnit hlavně preventivní funkci – když mě kdokoliv nebo cokoliv našte, ať už v práci nebo doma, mohu se svěřit lince. Podstatné totiž je, aby se stres nekumuloval a člověk mohl dál svou práci a život zvládat a nenosit si potíže domů. Klidně tedy volejte i s méně závažnými problémy, ne až bude pozdě. I když my neděláme rozdíly v tom, co je a co není velký či malý problém. Budeme s vámi mluvit o čemkoliv. Podívejte se na náš videospot uveřejněný na webových stránkách, který jsme natočili k našemu výročí, třeba vás přesvědčí.“

Na závěr se většinou loučíme s plánem

Nabízíme několik příběhů – úryvky z komunikace.

Vzhledem k anonymitě naší linky jsou příběhy upravené.

Zazvonil telefon: „Linka pomoci v krizi, dobrý den.“ (mlčení) „Dovolal jste se na anonymní linku pomoci v krizi, jsem tu pro vás...“

„Dobrý den, nechci obtěžovat, určitě máte hodně lidí, kteří vás potřebují.“ „Teď voláte vy, mám na vás tolik času, kolik bude potřeba. Každý hovor je pro nás důležitý.“ „A jste opravdu anonymní?“ „Chápu, že máte obavy, zda vás nenahráváme. Nemám vám to jak dokázat, musíte mi věřit, že nevidím vaše telefonní číslo ani odkud voláte. Budu vědět jen to, co mi řeknete.“ „Tak já vám to teda řeknu, potřebuju poradit, co mám dělat s manželkou. Pořád se hádáme, je to čím dál tím horší. Vyčítá mi, že jsem stále v práci, a pak, když přijdu domů, tak tam není, myslím, že mě podvádí, že někoho má, ale když se zeptám, tak začne křičet, že jsem se už definitivně asi zbláznil nebo co. Strašně mě to vyčerpává a nevím, co s tím dál. Už na to fakt nemám.“ „Je dobře, že jste s tím zavolal k nám. Můžeme to spolu probrat.“ „Víte, ono se o tom blbě mluví, v práci se teď obměnila parta a jediný kamarád, co se mnou chodil na pivo, byl převelen jinam. Teď nemám ani s kým na to pivo jít, tak občas piju doma sám...to mi manželka taky vyčítá. Je to začarovaný kruh. Všichni se od nás kvůli našim hádkám odvrací, i děti, ty už mají svůj život, akorát

prachy, ty ode mě pořád potřebuji. Platíme hypotéku, na vyskakování nemáme. Jak se teď v práci pořád točí, bůhví, jestli taky nepřijdu o místo. To by mě dorazilo, to už bych se tady na to mohl vykašlat úplně...“

Volající si často potřebují ověřit, zda povídání s námi je bezpečné. Někdy váhají, jak začít. To je přirozené, volání na linku důvěry je něco neobvyklého. Někteří potřebují zavolat i vícekrát, než k nám získají důvěru a svěří se s tím, co jim opravdu leží na srdci. Z počátku necháváme mluvit klienty, sami nám povědí, co je pro ně v jejich příběhu nejdůležitější. Pak se doptáváme na to, co nám nebylo jasné nebo nám přijde podstatné, ale klient může odpovídat jen na to, co sám chce. Problém většinou není jen jeden, klienti řeší více věcí naráz. Konzultant se pak snaží jednotlivé potíže trochu ohraničit a společně si s klientem určí, co začnou probírat jako první. Ne v každém hovoru dojdeme k řešení. Hodně hovorů je i tzv., ventiláčnických. Volající si potřebuje postěžovat, zanadávat, ale i třeba se politovat. Často jsme po dlouhé době první, kdo je za něco pochválí.

„Chápete to? Jak to mohli udělat?! Podrazili mi nohy a vůbec na mě nebrali ohledy! Já se můžu pro všechny přetrhnout, ale to nikoho nezajímá! Já přece jen chci, aby se k sobě lidi chovali slušně, oni si ale dělají úplně, co chtějí. Ohýbají zákony, jak se jim zlíbí, a každý sám sobě do kapsy. Jde jim jen o prachy, o člověka vůbec!!!“ „*Je vidět, že vás to hodně nášvalo.*“

„A vás by to nenaštvalo?! Lidi se k sobě chovají jako zvířata!“ „*Vůbec se nedivím, že vás to tak rozčílilo, vnímám, že je ve vás velký pocit nespravedlnosti...*“ „Přesně tak, je to nespravedlivý.“

Někteří se o pocitech bavit nechtějí. Nejsou na to zvyklí nebo potřebují rychlou radu a řešení. Poskytujeme kontakty na různé organizace, ale i konkrétně specialisty např. z pracovně-právní problematiky v oblasti bezpečnostních sborů nebo

specializovaná psychiatrická pracoviště, azylové domy v nejbližším okolí klienta. Na emoce ale nikdy nezapomínáme.

„Zajímá mě, jestli mi může majitel bytu jen tak zrušit nájemní smlouvu?“ „*My podáváme především psychickou podporu, nejsme právníci, ale dám vám kontakt, kam se můžete obrátit, kde vám zadarmo poradí.* Přesto si ale říkám, že to pro vás může být celkem náročná situace, kdybyste o tom chtěl mluvit blíže, můžete, jsme tu pro vás.

Na závěr se většinou loučíme s plánem, který může volající následovat. Snažíme se plán tvořit společně s klientem tak, aby vyhovoval jeho možnostem. Některé informace je lepší si zapsat. Pokud volající u sebe nemá tužku a papír, tak si může o tyto informace zavolat později.

„*Už spolu mluvíme hodinu, tak si říkám, co si z našeho hovoru odnášíte? Co vás oslovilo, co zkusíte využít?*“ „No, zkusím zavolat tetě, ta má na mámu dobrý vliv a třeba ji společně se mnou přesvědčí, že by měla nastoupit do léčebny. Víím, že je to jenom na mámě, jak se rozhodne, a nemůžu ji nutit. Zkusím ji napsat ten dopis, aby věděla, jak mi na ni záleží a že mě mrzí, že se pořád kvůli tomu všemu hádáme. Číslo na odborníky mám, tak vám děkuji, a kdyby něco, tak se zase ozvu.

Klienti k nám mohou volat i opakovaně. Je možné, že se budou chtít na něco doptat nebo dodat znovu odvahy, či si postup ověřit i s někým jiným. Vždy je upozorňujeme na to, že se na telefonu střídáme, tak mohou narazit i na někoho jiného. Výhodou je, že mohou získat další neutrální pohled na věc. Některé příběhy se těžko opakují. Po každém hovoru si konzultant krátce zaznamená, o čem s klientem mluvil. Je tedy možné se odkázat na den a přibližnou dobu hovoru, kdy klient volal, a konzultant si může příběh přečíst. To je ovšem na klientovi, zda chce vše převyprávět ještě jednou. Již samotné mluvení o problému jeho tíhu může snížit.

Poskytujeme psychickou podporu a poradenství pro příslušníky a zaměstnance bezpečnostních sborů a armády.

Podrobnější informace na:
www.policie.cz/pomoc

Nezůstávejte v tom sami.

Ozvěte se dříve, než bude pozdě.

Nebojte se kdykoliv zavolat s čímkoliv.

LINKA POMOCI V KRIZI anonymní & nonstop

 974 834 688

 linkapomoci

 pomoc.ski@pcr.cz

Obr. 5: Leták linky pomoci v krizi (Zdroj: PČR)

Bc. Milan Mádr, e-mail: milan.madr@pcr.cz
PP, ODVP, Skupina krizové intervence, Strojnická 27, 170 89 Praha

Keywords:

crisis Intervention, crisis, psychological help

Abstract:

The realities of police life carry a specific burden different from other professions. As part of their service, police officers intervene against criminals, enter the lives and fate of the victims, people who have cried the crime to some extent. Not only do these situations bring a lot of stress, but also the return to normal life after working time is influenced by the service ratio and the experience of employment. The helpline in the crisis is prepared 24 hours a day and anonymously to provide psychological support and assistance to all members of the Police of the Czech Republic, as well as to other law enforcement and military personnel.

PROTIDROGOVÁ POVÍDKA

BARBORA KUDLÁČKOVÁ^a

^a National Drug HQ Criminal Police and Investigation Service, Czech Republic

Klíčová slova:

protidrogová povídka; 25. výročí vzniku Národní protidrogové centrály; Česká asociace autorů detektivní a dobrodružné literatury – AIEP.

Abstrakt:

Článek je upoutávkou na zveřejnění literárních děl, která se sešla v rámci soutěže o nejlepší protidrogovou povídku, vyhlášené u příležitosti 25. výročí založení Národní protidrogové centrály ve spolupráci s Českou asociací autorů detektivní a dobrodružné literatury – AIEP.

U příležitosti 25. výročí vzniku Národní protidrogové centrály byla ve spolupráci s Českou asociací autorů detektivní a dobrodružné literatury – AIEP vyhlášena soutěž o nejlepší protidrogovou povídku. Do soutěže mohly být přihlášeny povídky, jež obsahují drogový prvek a nikterak nepopularizují životní styl spojený s užíváním drog. Celkem se přihlásilo 26 autorů s 33 povídkami.

Tři nejlepší autory povídek ocenil ředitel Národní protidrogové centrály v rámci tradičního slavnostního aktu „Dne Brigády“, jež připomíná vznik Protidrogové brigády Federálního policejního sboru dne 1. listopadu 1991. Oslava výročí vzniku Národní protidrogové centrály se uskutečnila dne 3. listopadu v reprezentačních prostorách Černínského paláce Mi-

nisterstva zahraničních věcí a hostila celou řadu významných osobností spjatých s existencí Národní protidrogové centrály a s bojem proti drogám.

Vyhlášení vítězů proběhlo rovněž při společném večeru autorských literárních společností, dne 8. listopadu 2016 v prostorách Muzea Policie ČR.

Vítězem literární soutěže o nejlepší protidrogovou povídku se s povídkou „Bouvard a Pecuchet“ stal Jan Cimický, na druhém místě se s povídkou „Potěšení na mé straně“ umístila Beáta Soperová a na třetím místě se s povídkou „Cesta vzhůru“ umístil Lukáš Hrdlička.

Porota vybrala kromě tří vítězných povídek také symbolických 25 děl, která budou průběžně, v abecedním pořadí, zveřejňována v příloze tohoto časopisu.

Obr. 1: Vyhlášení výsledků literární soutěže na Dni Brigády
(Zdroj: NPC)

Obr. 2: Cena pro vítěze literární soutěže (Zdroj: NPC)

Obr. 3: Účastnický list soutěže (Zdroj: NPC)

Obr. 4: Ředitel NPC gratuluje vítězi soutěže (Zdroj: NPC)

*kpt. Mgr. Barbora Kudláčková, e-mail: barbora.kudlackova@pcr.cz
Policejní prezidium ČR, poštovní schránka 62/NPC, 170 89 Praha 7*

Keywords:

drug story; 25th anniversary of the National Drug Headquarters; Czech Association of Writers of Detective and Adventure Literature – AIEP.

Abstract:

The article is opening to literary articles to be published, which met in the competition for the best anti-drug story, announced on the occasion of the 25th anniversary of National Drug Headquarters in cooperation with the Czech Association of Writers of Detective and Adventure Literature – AIEP.

OSTRÉ ČEPELE ODOLNÉ CHEMICKÝM LÁTKÁM?

KAREL LEHMERT

Obr. 1: Testování nože KIZER v prostředí varny metamfetaminu (Zdroj: VAKOS XT)

Existuje řada možností ochrany čepelí proti žíravým chemickým látkám. Ale to, s čím se setkáváme ve varnách, je nejagresivnější prostředí, s jakým se běžně můžeme potkat. Navíc se zde pracuje s výhledem omezeným ochrannou maskou, protichemickými brýlemi či hledím. Hmat je redukován na hrubé podněty přes silné protichemické rukavice, podklad klouže, plasty jsou ztvrdlé. Tupá čepel z nekvalitního materiálu je ideální příležitostí na proříznutí rukavice nebo obleku, v nejhorším případě i tkáně s následným poleptáním. A proto jsme pro vás využili nabídku zástupce mezinárodního konsorcia světových nožířů, vyrábějících své nože pod značkou KIZER, abychom vyzkoušeli jejich nože v praxi. K dispozici byly tři

zavírací nože a bonusový předmět na závěr. Ale nejdříve dejme možnost zástupci KIZER Cutlery, panu Davidu Trubkovi, popsat filozofii tohoto zajímavého komerčního uskupení milovníků oceli i technologií výroby jejich nožů.

„Hlavním odlišením od zbytku komerční produkce je především odpoutání se od nudy, šedi a stereotypu. Hlavním motorem nekonvenční a neotřelé produkce KIZER Cutlery jsou na světové scéně uznávaní nožíři nebo nožířská studia, potažmo praví srdcaři, u kterých původní koníček přerostl v respektované a plně soběstačné živobytí. Dovolím si zde zmínit několik dvorních spolupracovníků, kteří se těší tvůrčí spolupráci s KIZER Cutlery. Mezi dvorní dodavatele de-

signu patří: Matt Cucchiara, Ray Laconico, Matt Degnan, Dirk Pinkerton, John Gray, Justin Gingrich, Michael Vagnino, Mikkel Willumsen, Scot Matsuoka, Tomcat knives, Kim Ning, Kim & Azo, Matt Diskin, Uli Hennicke, Elijah Isham, Steve Jernigan, LV Knives, Justin Lunquist, Darrel Ralph, Kim Ning, Azo a další.“

Samotná produkce nožů v KIZER Cutlery je zajištěna hi-tech CNC (EDM) technologií. Jedná se o pomalejší metodu než laserovým nebo vodním paprskem, ale výrobce považuje konečný výsledek za preciznější. Každý komponent je přesně opracován a zkonstruován bez sebemenších tolerancí. Nenahraditelná je řemeslná práce, která se podílí na finální kompletaci každého nože KIZER a především na dokončení ostří, jehož je docíleno výhradně ručně. Hledí se především na pečlivý výběr importovaných ocelí pro čepele nožů, kdy v základní řadě Vanguard se můžete těšit na stále populární a osvědčenou japonskou VG-10, také označovanou s přívlastkem Japan Gold Steel, Takefu VG-10, která se výlučně produkuje a finálně zpracovává v ocelářské kolébce samurajských mečů v městě Seki.

U vlnkových modelů Bladesmith očekávejte převážně americkou CPM-S35VN od Crucible Industries, označovanou jako tzv. pseudoprášková ocel 3. generace. Z předních světových producentů se s touto technologií ocelí 3. generace můžeme setkat také v Evropě, a to na severu pod označením Elmax z produkce švédské Uddeholm, a také u našich sousedů v Rakousku pod označením M390 Microclean od významného světového producenta nejlepších ocelí Böhler. U limitovaných a číslovaných sérií KIZER se premiérově objevila v roce 2016 ocel M390.

Nicméně díky narůstající zálibě trhu po ocelích 3. generace se v letošním roce objeví i u modelu MJOLNIR, nože z ryze českými kořeny. Takovou poctu si zasloužil tandem David Michalík a Robert Chromčák, zakladatelé nožířského studia a zakázkového výrobce nožů TK Knives.

A nyní již k samotným nožům zapůjčeným pro netradiční test přímo v prostředí vaší běžné práce. K dispozici byly modely nožů Sovereign-Tang (Ki4431), Kesmec Purple (Ki4461A2), Megatherium (Ki4502A2) a nemagnetické šídlo Urban PROTECTOR (T103). Proč jsme vybrali zrovna tuto skladbu? Jde o ideální kombinaci různých materiálů a povrchových úprav čepelí – od čistého titanu přes povrch upravený nitridem titanu (TiN), který se fyzikálně i chemicky chová jako keramika až po klasické brynění.

Jako první šel do testu vzezřením mohutný a do ruky naprosto dokonale padnoucí nůž KIZER Megatherium (Ki4502A2). Po nahmatání flipru na hřbetu čepeli pomocí ukazováku jej ve velmi svižném tempu vymrštíte, jako by k otevření pomohl asistent v podo-

bě integrované pružiny. Ovšem za akceleraci ocelové čepele ve tvaru kosy CPM-S35VN nůž vděčí bezúdržbovým keramickým ložiskům na čepu, které propůjčují na pohled masivnímu noži nebývalou lehkost a snadnost ovládání. Čepel má negativní klenutí, kterou ocení nejen vášniví hobby kuchaři, ale zejména pak je-li třeba čistě proříznout třeba polyetylenový sud. I přesto, že čepel má klasický klínovitý tvar výbrusu, vděčí právě zde vzpomínané široké klenbě čepele za žiletkové ostří, které je dosaženo precizním vysoko položeným výbrusem do vysokého V. Samotná fazeta výbrusu je symetrická pod úhlem cca 22°, která je optimální volbou mezi trvanlivostí a ostrostí. Již samotný tovární výbrus ukázal nemalý potenciál tohoto nože.

Pro detailisty, kteří mají rádi technické údaje, uvádím technická data nože KIZER Megatherium v číslech: celková délka po otevření 219 mm, délka ostří 95 mm, tloušťka čepele na hřbetu 4 mm, síla střenky 14 mm, hmotnost 154 g, barva: černý bryněr.

Dalším modelem, na který padla volba, byl KIZER Sovereign-Tang (Ki4431). Na první pohled vás zaujme bohaté gravírování, které odkazuje na období čínské dynastie Tang, pod jejímž císařským vedením zažila Čína období rozvoje. A tak se nůž stal poctou dynastii země, jež je odnepaměti kolébkou bojových umění a zemí zručných zbrojířů a především nožířů.

Ovlivněn kvalitou asijských tržnic uživatel bude podvědomě očekávat nekvalitní materiál i zpracování. Ovšem zapojení zenových motivů Říše středu do designu tohoto nože nemá se stánkovou kulturou co dělat. Perfektní vycentrování, sametový chod kuličkového ložiska, tvar padnoucí do ruky, zde se navíc dostavuje zvýšená nejen pocitová, ale i objektivní odezva díky výraznému 3D reliéfu titanové střenky. Ovládání pohybu čepele je pomocí flipru, který po otevření slouží jako výrazná záštita. Čepel z oceli CPM-S35VN má povrchovou úpravu kamenným matováním, což uvítají všichni, kdo aktivně používají nože ve svém poslání nebo životě, protože i po několika měsících či letech používání zůstane čepel vzhledově stejně zachovalá, jako když jsme ji vybalili z dárkové krabičky doplněné o přepravní pouzdro z odolného nylonového ripstopu.

Premiové balení nebude zřejmě tím životně důležitým lákadlem, neboť i v tomto případě si nůž Sovereign-Tang zaslouží aktivní kariéru na vašem opasku, kde k tomuto účelu slouží modře probarvený titanový klip. Elegantním provedením neudělá ostudu nejen jako záložní zavírák, ale vhodně doplní i oblek či dámské šaty ve společnosti. Závěrem opět trocha technických údajů: délka střenky v zavřeném stavu 123 mm, celková délka po otevření 212 mm, tloušťka čepele v hřbetu 4 mm, síla střenky 13 mm, hmotnost 157 g.

Posledním trochu výstředním a ságu Transformers připomínajícím je model KIZER Kesmec Purple (Ki4461A2). Budete příjemně překvapeni úchopem i přesto, že kvadratickému tvaru s příkladně zaoblenými hranami jsme zprvu tak nějak nemohli přijít na chuť. Zdání klame podobně jako u Land Roveru, jehož aerodynamika cihly je tak anachronická, až je pěkná.

Titanové tělo rámu střenky s výraznou geometrií, vybrání v zóně ukazováku a prostředníku může být směle příbuzným od Megatheria, se kterým tento prvek na střeňce dostává vysoké hodnocení z lekce praktičnosti. Titanová rámová pojistka je v tomto případě zesílena stejně jako u Megatheria vložkou z nástrojové oceli. Zkoušeli jsme po otevření čepel nástrojovými údery přes hřbet zavít, ale opět marně. Vše je továrně kvalitně slícováno, nikde žádné známky po špatném seřízení nebo vůli v čepu uložení čepele. I zde na chod čepele ze střenky slouží flipper s ideálním profilem. Po otevření získáme funkční záštitu. Samotná čepel dostala saténový vzhled, který asi nebude úplně praktický pro dlouhodobé užívání, nicméně i po několika týdnech aktivního používání je stále bez hlubokých vlásenkových vrypů.

Tomuto modelu by příliš nelahodilo povrchové dokončení kamenným matováním, ale i tak si nás svým netradičním zjevem získal. Závěrem doplnění popisu: délka střenky v zavřeném stavu 115 mm, celková délka po otevření 204 mm, tloušťka čepele v hřbetu 4 mm, síla střenky 13 mm, hmotnost 151 g, čepel z oceli: CPM-S35VN, keramické ložisko, pružný titanový klip.

Všechny nože jsme opakovaně testovali v agresivním prostředí varny běžnou činností. Řezy byly vedeny kanystry s kyselinou chlorovodíkovou i ortofosforečnou, pytlí s filtrátem matečných roztoků i při formátování obalů v agresivním prostředí. Jako zlatý hřeb jsme vyzkoušeli i odolnost při styku s kyselinou jedovodíkovou při rozebírání ventilačního potrubí a sanaci kondenzační nádoby. Zde se ukázala nejen mimořádná kvalita použitých materiálů, ale i odolnost zpracování. Nože byly ponechány 48 hodin bez jakékoliv péče a poté zrevidován jejich povrch, než byly dekontaminovány a ošetřeny silikonovým olejem.

Jemné známky počínající povrchové koroze byly viditelné pouze na hranách brynýrovaného povrchu nože KIZER Megatherium, kde došlo při běžném nošení v kapse k setření brynýru (jednalo se o nůž používaný již asi 9 měsíců). Po ošetření silikonovým olejem však stopy koroze beze zbytku zmizely. Jiné následky na funkci a vzhled testovaných nožů, dokonce ani na jemná kuličková ložiska, mnohahodinový pobyt v prostředí kovu nepřátelském neměl.

Jako poslední v řadě, ale rozhodně ne významem z dnešního představení KIZER Cutlery jsme si nechali titanové šídlo Urban PROTECTOR od nožičky Bobbyho Brantona. Samotný předmět recenze byl zcela nevinně dodán v luxusním dárkovém balení, které skrývá nenápadný předmět 2v1: v zavřeném stavu karbonový kubotan a po překonání adekvátně silných neodymových magnetů se objeví titanový hrot kruhového průřezu o délce 48 mm. Neméně důležitým zjištěním je, že tohoto osobní ochránce, jenž se „ztratí“ v každé kapse, nelze detekovat na bezpečnostním detekčním rámu pro kovy. To přináší jisté riziko, zejména při vědomí skutečnosti ověřené testem, že k probodnutí aramidové neprůstřelné vesty není třeba při použití testovaného šídla zvláštní námahy. Při celkových rozměrech délky těla 150 mm, průměru těla 18 mm a váhy 63 g a designově vkusnému povrchu karbonového laminátu se předmět nejeví ani při podrobnějším pohledu jako zbraň. Ideální praktické použití se ukázalo při vypouštění žárem spečených barelů s obsahem kyseliny, kdy jednoduchým bodem vedeným minimální silou byl ztvrdlý barel penetrován, a kyselina se dala vypustit do připravené nádoby. Ani několikahodinové působení kyselých roztoků (pH=2), ani zbytek roztoku ponechaného po uzavření v neočištěném stavu nenechaly na šídle Urban PROTECTOR žádné stopy.

Dnešní představení benjamínka na trhu nožů KIZER Cutlery končí a přejeme našim testerům, aby se z nedopatření vzniklá pokrevní pouta během náruživého testování co nejdříve zahojila. Děkujeme panu Davidu Trubkovi z firmy Prémiové nože, generálního zastoupení KIZER Cutlery pro ČR a střední Evropu, za volný výběr kusů zapůjčených pro testování.

KIZER Cutlery – Prémiové nože, www.kizer.cz

SÍLA BEZ KOMPROMISŮ

TITANOVÉ NOŽE KIZER

Kizer Megatherium Ki4502A2

Neotřelý, unikátní a originální je futuristické provedení zavíracího Raptora. Světově první kompaktní nůž pro skutečné muže či amazky, jenž při výkonu služby pomáhá a chránit nezbytně potřebují spolehlivého Megapartáka a řízného svalovce z nezkrotnou kosou z oceli 3. generace CPM-S35VN. Barva: černé brynění.

7099,- CZK

Kizer Megatherium Ki4502A1

Barva: Matná stříbrná, část střenky karbonové příložky. Čepel z oceli CPM-S35VN s povrchovou úpravou kamenné matování

7099,- CZK

Kizer Sovereign Tang Ki443

Švihák lázeňský pro přestupky kázeňský. Nůž osudové volby číslo 1. Umělecké dílo s famózním vzhledem díky bohatému gravírování. Prostě krasavec, se kterým prožijete svůj první titanový orgasmus.

3999,- CZK **AKČNÍ CENA**

Kizer Kesmec Ki4461A2

Kesmec purple titan alias Transformers je poslední obrannou linií před predátory nejen z vesmíru. Žádný jiný zavírák na světě neprošel touto autonomní certifikací. Jediný vyvolený, jenž je nabitý vydatnou dávkou Prémiové energie.

2999,- CZK **AKČNÍ CENA**

Kizer Dukes Ki5466A1

Seznamte se prosím já jsem Dukes. Neodolatelný macek pro pořádnou medvědí tlapu! Čepel z oceli CPM-S35VN s povrchovou úpravou kamenné matování

7099,- CZK

Prémiový voucher
na slevu ve výši

17%

kód slevy:
kizer

Platnost do
17.11.2017 a nelze
kombinovat
s jinými akcemi

DRUGS & FORENSICS BULLETIN

NEZÁKONNÉ NAKLÁDÁNÍ
S ODPADY

DROGOVÁ KRIMINALITA
A VYBRANÉ
MOTIVY TETOVÁNÍ

PROTIDROGOVÁ POVÍDKA

zase usnul. Vzbudil jsem se až za hodinu. Vedle mě stál policejní prezident.

„Petře, díky tobě jsme zatkli tu, která přes deset let prodávala drogy do celého světa. Nikdy by mě nenapadlo, že to bude moje kolegyně.“

2. BOUVARD A PECUCHET – Jan Cimický (I. místo)

Poprvé se setkali v Klubu seniorů, kam oba zavítali poprvé a posadili se náhodou vedle sebe. Miloslav Doležal a Václav Kubiček. Dva vdovci, dva důchodci, které by nebavilo chodit krmit ptáky do parku nebo na nábřeží. Oba se ovšem cítili trochu osamělí.

„Já jsem tady poprvé,“ řekl Miloslav sousedovi.

„Vidíte, já taky!“

A ještě téhož večera, když skončila přednáška o migraci zpěvných ptáků, z nich byli přátelé.

„Nedal byste si dvě decinky?“ zeptal se Václav nejistě. „Já, abych se přiznal, takhle večer na mě padne chandra...“

V útulné vinárně seděli spolu skoro do půlnoci a stačili si o sobě říct všechno důležité. I to, že mají rádi červené suché víno.

„Profesor Šamánek tvrdí, že dospělý muž má vypít denně čtyři decilitry vína, aby ho chránilo před infarktem!“

„Ale pravidelně, ne jen nárazově,“ doplnil ho jeho soused.

V docela povznesené náladě se vraceli domů a bylo jim najednou docela hezky na duši. Ono chlupské přátelství může vzniknout rychle! A rozhodli se, že tohle náhodné setkání nebude jediné a přihlásili se proto do seniorského turistického oddílu. Každou sobotu a neděli s partou stejně starých seniorů vyráželi do přírody, jako by se snadno proměnili ve skupinu rozpustilých skautíků. Návrat do dětských let? Do puberty? Co na tom, začali znovu žít. Naplno!

Stala se z nich nerozlučná dvojice a ostatní jim zakrátko začali říkat Bouvard a Pecuchet, jako těm dvěma pařížským pisářům. Měli stejné bláznivé klukovské nápady a možná se i proto stali doslova duší a hnacím motorem party dříve narozených. A nikdo by nevěřil, že se poznali teprve nedávno. Když Bouvard něco začal, Pecuchet se k němu okamžitě přidal a strhli ostatní.

Uplynulo léto, podzim, nastala nevlídná zima.

Místo výletů chodili na procházky po městě a na tržišti si dávali pro změnu svažené víno.

Pořád si měli o čem povídat. Skoro se zdálo, že se

Pak mi dal vyznamenání, a šel jsem k soudu, abych svědčil proti ní. Nakonec dostala 14 let.

A já jsem letěl domů. Schválně, co na to řekne mamka, a hlavně jak se bude tvářit moje ségra.

neúnavně snaží dovyprávět tomu druhému všechno, co v životě zažili. Tolik témat se nabízelo!

Týden před vánoci Pecuchet na obvyklou schůzku nepřišel. Ani nezavolaal.

A Bouvard měl poněkud tísnivý pocit. Něco se muselo stát! Nedokázal tu úzkost potlačit, bylo to jako pavučina, musel se vydat za kamarádem.

Chvilí postával před domovními dveřmi a zvonil. Nikdo se neozval. Že by nebyl doma? Kde by tedy mohl být?

„Vy hledáte pana Kubička,“ zeptala se starší žena, vracející z nákupu s plnou igelitkou jídla. „Já si vás pamatuju!“

„Ano, co je s ním?“ zeptal se opatrně Doležal.

„Vy to nevíte? Taková tragédie!“

Bouvard cítil mrazení až do posledního prstu na nohou.

„Co se mu stalo?“ vydechl nedočkavě a mimoděk přivřel oči.

„Chudák! Takový slušný pán!“ rozvlekle vysvětlovala žena, jako by si chtěla užít výjimečnou pozornost, kterou jí neznámý člověk věnoval. „Šel do spořitelny pro peníze a napadli ho nějací dva kluci, srazili ho na zem a okradli. V tom parčíku vedle. A ještě ho zkopali do hlavy! Leží v nemocnici a je na tom moc špatně! Představte si! Pro pár stovek!“

Bouvard měl mžítky před očima.

„Nevíte, v které nemocnici leží?“

„Nejspíš na Karláku,“ řekla žena a zmizela uvnitř v domě.

Bouvard zůstal chvíli jen tak stát stále se zavřenými očima. To zjištění byl tak nečekané a tak bolestivé, že se s tím ani dospělý muž neuměl rychle vyrovnat. Nechtěl nic odkládat. Vydal se do nemocnice.

Měl štěstí, našel kamaráda v pokoji intenzivní péče na chirurgii, ležel zarouškovaný a v hadičkách, napojený na přístroje, ale vnímal.

„Človče, co se ti stalo?“ vyhrkl Bouvard.

Pecuchet k němu trochu otočil hlavu a něco řekl. Šeptal, nebylo rozumět.

Bouvard se sklonil až k němu.

„Byli dva...jeden zezadu... srazili mě na zem...“

mysleli, že mám peníze... byl jsem ve spořitelně... chodím si vybrat...“

Mluvení ho namáhalo, chraptěl.

„A jak vypadali?“

„Nevím...“ hlesl Pecuchet. „Už tady byli policajti...“

„Aspoň něco! Co si pamatuješ? Zkus mi je popsat!“ naléhal Bouvard.

Pecuchet zavřel oči. Křivka na monitoru začala kmitat.

„Jeden byl trochu větší...a ten... co mi vyrval tašku...tak... vyholený po stranách...“

„A co ještě?“

Pecuchet dýchal hodně povrchně, ale nikde na blízku nebyla žádná sestra.

„Měl takový divný oči!“

„Jaké oči?“

„No, jako hlavičky od špendlíku. Víš?“

„Takové uzounké zorničky?“

„Ano. A tak divně mhouřil oči.“

„A ten druhý?“

„Ten druhý...“

„Na něm sis ničeho nevšimnul?“

Pecuchet mlčel a vypadal, jako by na chvíli usnul. Konečně přiběhla sestra.

„Proboha, on jde do zástavy, nepletě se tady!“

Bouvard se ale nedal vyhnat, jen odstoupil stranou.

„Vy jste nějaký příbuzný nebo co?“

„Tak nějak...“ zabručel Bouvard a pozoroval kamaráda na lůžku, který jako by mu chtěl něco očima naznačit. „Co říká?“ zeptal se sestry, která napojila novou infuzi a urovnala kanylu.

„Co já vím, něco pořád mele...“ ale přece jen se naklonila nad pacienta.

„Rozumíte mu?“ zeptal se jí.

„Něco o pavouku na krku...“ ještě se zaposlouchala, „velkým pavouku na krku. Chlupatým pavouku...“ Mávla rukou. „heďte, na to já nemám čas!“ A zmizela za dveřmi na chodbu.

Bouvardovi to nedalo. Opět se naklonil, aby lépe slyšel.

„Snaž se! Jakého pavouka měl na krku?“

Ale Pecuchet už měl zavřené oči a vypadalo to, že usnul.

Nemělo smysl ho dál trápit.

„Přijdu zase zítra,“ řekl pacientovi, „hezky si zdřímni!“

Celou cestu domů Bouvard přemýšlel. Byli to dva kluci, nějakí adolescenti. Jeden měl uzounké zorničky!

Musel být zfetovaný!

Která droga dělá takové jasné příznaky? No ano, morfin přece. Musel mít v sobě morfin, nebo nějaký

jiný opiát! Postupně se mu to začínalo klubat. Kamaráda přepadli a okradli dva feťáci.

A co ten druhý? Co měl na sobě tak nápadného? Pavouka? Asi to nebyl živý pavouk, tihle toxici mívají na rameni spíš potkana. Nebo jako přívěšek? Něco z legráček? Co se normálně prodává, aby to vystrašilo? Chlupatý pavouk, co se hýbe? Něco takového někde viděl, na dálku se s ním dá pohybovat a vypadá odporně... Ale na krku? Chlupatý pavouk!?

Co když to je nějaké tetování! No ovšem, tetování!

Tahle úvaha Bouvarda potěšila.

Byli to určitě dva feťáci, možná sjetí a jeden měl nápadné tetování, které bylo vidět na krku. A Bouvard spěchal domů, aby si to všechno srovnal v hlavě.

Shodou okolností večer byla v krimi zprávách v televizi reportáž o vykradené lékárně.

A ztratilo se tam toho víc. Paracetamol. Solutan. Codein. A taky krabička s injekcemi morfinu!

To přece museli udělat právě feťáci. Buď pro sebe, nebo pro někoho. Na kšeft.

Pro někoho, kdo doma vaří drogy!

Nedalo mu to, musel se obléknout a jít, obhlédnout, kde se to stalo. Neměl to daleko, všechno se dalo obejít pěšky. Spořitelna, parčík i lékárna.

Když došel až k lékárně, měli zavřeno, ale rozbité okno nebylo nijak zajištěné, jen přelepené páskou. Docela dobrá pozvánka, ne?

V duchu si to vše rovnal v hlavě, měl rád pořádek. Takže nejdřív tihle dva feťáci, nebo ještě další, kdo ví, vykradou lékárnu. Seberou materiál na výrobu pervitinu! Receptura se nijak nemění. Nedávno psali, a četl to kdesi v novinách, že se u nás vyrobí stovky kilogramů téhle nebezpečné drogy a ta se pak hodně vyváží. Dobrý artikl, tady lacino vyrobit a v Německu draze prodat!

Pervitin. Droga, kterou vyráběli už za druhé světové války v Německu a prý na ní byl závislý i Adolf Hitler. Dodávala mu agresivitu, nebyl unavený. Ale o to víc podezřívavý! A co japonští kamikadze? Ti si přece dávali pervitin před svým vražedným, vlastně sebevražděným letem. Takoví předchůdci dnešních teroristů. Těch, co posílají malé děti, kteří mají kolem sebe obtočený pás s trhavinou...

Ale co ten útočník s úzkými zorničkami? Píchnul si morfin?

Bouvard obcházel kolem lékárny a nahlížel do výlohy. Bylo dost pravděpodobné, že ti dva to tady také vykradli.

„No jo, pane, tady se dneska krade i v lékárnách,“ prohlásila družně žena, co šla kolem něho venčit pejska. „Tak jsem na to ráno koukala. Nevěřil byste,

co se dneska se krade! To za našich časů se kradlo zlato a šperky. Dneska léky! Kam ten svět spěje? No řekněte!“ naléhala na nějakou odpověď.

„Jo, paní, máte pravdu, všechno se mění.“

Stačilo jí to, aby pokračovala.

„A co byste řekl, že se jim tam ztratilo?“ Ponechala malou pauzu, snad aby její výklad byl ještě dramatictější. „Léky na chřipku! A stříkačky a jehly!“

Na jejího posluchače to ovšem neudělalo žádný dojem, nebo rozhodně menší, než očekávala. Ještě chvíli čekala, zda uslyší nějakou odezvu, a když se nedočkala, vydala se na cestu se svým psem dál.

Bouvard počkal, až zmizí a pak pokračoval k parčíku.

Na kraji cesty byl sprejem nakreslený obrys postavy. Zřejmě pozůstatek z vyšetřování útoku na Pecucheta. Tady na něj zaútočili, srazili na zem, skopali a okradli. Podaří se policii najít pachatele?

Ještě zasmušilejší se Bouvard vrátil domů. Nedomákal jít rovnou do postele a spát! Otevřel si sedmičku znovinského ryzlinku a pomalu upíjel, potřeboval se uklidnit. V nitru narůstalo totiž podivné napětí a vzdor.

Nakonec přece jen usnul, někdy po půlnoci, a i tak byl jeho spánek neklidný, budil se a ráno se probudil se svíravým pocitem kolem žaludku.

Hned po snídani se opět vydal na místa, kde se odehrál útok na jeho přítele. Lékárna měla otevřeno a zásoby zřejmě obnoveny.

Vstoupil dovnitř, ale neměl v úmyslu něco kupovat, ani žádný recept si nechtěl vyzvednout. Jen se rozhlížel. Musel vypadat nápadně.

„Co si přejete, pane?“

Rychle si uvědomil, že se chová poněkud hloupě.

„Promiňte, já jsem se jen zamyslel... Prý vás tady nedávno vykradli...“

Žena v bílém plášti za okénkem „Prodej za hotové“ otevřela dvířka a vyšla k němu. Nemyslela si o něm asi, že by patřil k tupařům!

„Nedivte se, máme teď strach. Každou chvíli sem vlezle nějaký chuligán a chce koupit krabici léků, nevím, jestli to jen zkusí, nebo si zjišťuje, kde to máme uskladněné. Aby pak někdo netvrdil, že zásobujeme toxikomany!“

„Musíte si to lépe zabezpečit,“ řekl Bouvard, „nechci vás strašit, ale když se jim něco podařilo jednou, obvykle se vracejí na stejné místo. To máte podobné jako s loupežemi na benzínových stanicích. Tam je přepadávají také opakovaně. A herny vlastně taky!“

„Copak o zboží ani tak nejde, ani o peníze! Bojíme se, aby tady třeba nestříleli, rozumíte. V televizi o tom mluví každý den!“

„Budu vám držet palce, ať už máte klid!“

Vyšel z lékárny ven a zamířil ke spořitelně. Tam přece všechno začalo. Tady si vyhlédli Pecucheta a pak ho sledovali a přepadli. Kdo bude další?

Přijdou opět? Jestli je úvaha správná, nezůstane při ojedinělém útoku, s jídlem totiž roste chuť, a co se podařilo jednou, může se podařit znovu!

Odpoledne se vydal Bouvard celý nedočkavý do nemocnice. Přemýšlel dlouho, co nejvhodnějšího kamarádovi přinést. Co by bylo rozumné?

Nakonec koupil pomerančový džus a umělohmotná barevná brčka, aby mohl upíjet. Chystal se, že mu bude něco vyprávět, aby přišel na jiné myšlenky a aby mu čas na lůžku rychleji ubíhal.

Do pokoje se hrnul energicky, jako by chtěl dodat sílu. Ale zůstal stát ve dveřích. Postel, kde ještě včera ležel jeho přítel, byla prázdná, čistě převlečená.

„Kde je?“ vyhrkl Bouvard.

Muž na vedlejším lůžku se otočil po hlase.

„Umřel. Ráno ho odvezli!“

To přece není možné! Jak to, že umřel! Jak mi to mohl udělat?

Bouvard vycouval z nemocničního pokoje. Po chodbě pochodoval doktor se jmenovkou na plášti.

„Prosím vás, co je s panem Kubíčkem?“

Doktor se zastavil a zamyslel.

„Myslíte toho ze dvanáctky? Jak ho přepadli?“

Bouvard pokrčil rameny.

„Jo, tak ten zemřel. Vy jste jeho příbuzný?“

Miloslav Doležal, řečený Bouvard zavrtěl hlavou.

„Ne, jen kamarád...“

„Tak promiňte, to vám nemůžeme dát žádnou informaci. Lékařské tajemství!“

Doktor se otočil a kráčel dál tou prázdnou a dlouhou chodbou.

Bouvard se za ním chvíli bezmocně díval, roztrásl se mu nohy a musel se na chvíli posadit na dřevěnou lavici.

Teprve doma na něho všechno dolehlo. Nemohl tomu zabránit, slzy mu tekly po tvářích, že je nestačil ani dlaní otírat.

Počkej, Pecuchete! Já se nevzdám! Já tě pomstím!

Ráno Bouvard vstal a připadal si, jako by se probudil z hrozného děsivého snu.

Nechtěl se k tomu vracet. V hlavě mu rezonovala jediná utkvělá myšlenka, slib.

Vybavil se dřevěnou holí, aby měl větší stabilitu a zvolna se vydal na obhlídku spořitelny. Neměl nic na práci, mohl tomu věnovat veškerý čas.

Na jednu stranu se snažil zůstat nenápadný. Na druhou však potřeboval, aby ho zaznamenali. Měl svůj plán.

Pro pracovníky ve spořitelně, byli tam jen tři, byl známý, i on si chodil pro peníze z účtu a z jakési

opatrnosti si je vždy vybíral přímo z pokladny a odmítal si je vybrat z bankomatu, který byl přímo před dveřmi do spořitelny. Ani na vysvětlení, že výběr z pokladny je dražší než z automatu, nereagoval.

Posadil se mezi čekající, a když přišel na řadu, ještě chvíli si dodával odvahy.

„Víte, můj známý tady měl účet. Ale přepadli ho a v nemocnici umřel...“

Úřednice o tom ještě nic nevěděla.

„Neříkejte! Jak se jmenoval?“

Měl chuť říct, že mu říkali Pecuchet, ale to by asi nepomohlo.

„Václav. Václav Kubiček! Asi tady vybral nějaké peníze a ti lumpové ho sledovali až k parčíku a tam ho obrali. Za jasného dne!“

„A už je chytili?“ zeptala se úřednice zvědavě, „kdopak to udělal?“

„Ještě je nejspíš nechytily. Jsou to asi dva feťáci, podle toho, co mi ještě stačil říct. Víte, zajímalo by mě, jestli jste tady neviděli obcházet takové dva týpky. Jeden větší, vyholený po stranách hlavy. A ten druhý má asi na krku vytetovaného pavouka. Obrovského chlupatého pavouka.“

Úřednice se překvapeně zvedla a křikla ke kolegyni na protější přepážce. „Máňo, nevidělas tady toho váguse, co má na krku pavouka?“

„Kdepak, ten dovnitř nepáchne, to spíš ten druhý, já bych ho vyhodila, ale bojím se. Když tu není ostraha... On často obchází venku...“

Bouvard poděkoval. Bylo třeba, aby se ozbrojil trpělivostí. Jako by trénoval na nějaký vytrvalostní chodecký závod, od toho dne trávil mnoho hodin procházením kolem spořitelny. Třetí den měl štěstí. Ti dva se konečně objevili.

Stáli najednou jen kousek od něho a asi na někoho čekali. Docela se hodilo, že kolem šla právě jeho sousedka a ta byla vždy ochotná k rozhovoru.

„Jejda, pane Doležal, copak? Něco bolí? To bude asi srdce, to já znám!“ navázala hovor s ním docela spontánně. „Taky se musím občas zastavit a odpočínout. Jo, holt už to není, jako bývalo!“

Poslouchal jí jedním uchem a pozoroval přitom stále dvojici opodál. Sousedce to nevadilo, drmolila dál něco a Bouvard občas přikývl. To jí stačilo.

Konečně se objevil někdo, na koho zřejmě čekali. Bouvard zpozorněl a snažil se zaostřit. Vyměnili si balíček, všechno z ruky do ruky.

No ovšem, dealer si převzal zboží!

Sousedka postřehla, kam se Bouvard dívá a jen potřásla pohoršeně hlavou.

„Těch tady je plno! Slezají se dole u vody, to byste koukal, jaký svinčík tam po nich je, samá injekční stříkačka a jehly! To je o strach, pane Doležal!“

Bouvard jí však už vůbec nevěnoval pozornost, soustředil se jen na ty dva.

„Musím jít, tak na shledanou,“ ukončil rychle rozhovor a vydal se velice pomalu a opatrně za nimi. Sousedka ho chvíli nechápavě pozorovala a pak jen pokrčila rameny a pokračovala také.

Role nemocného penzisty Bouvardovi vyhovovala, dokonce si v ní liboval. Takhle nebyl ani trochu nápadný, naopak, mělo to odlesk přirozenosti.

Prošli úzkými uličkami až na konec, kde stálo několik starších patrových domů a hned u prvního vešli dovnitř. Bouvard se přiblížil pomalu, a když si byl jist, že je to bezpečné, vešel také. Úvaha byla jasná. Někde tady mají asi varnu, laboratoř, ale kde? Nejspíš dole v suterénu, aby to bylo co nejméně nápadné.

Nemýlil se. Naslouchal. Slyšel jejich hlasy za dveřmi, které asi dříve patřily ke sklepnímu bytu domovníka.

Pak stejně opatrně vyšel ven a prošel zanedbanou zahradou, kde rostlo jen pichlavé ostružiní a kopřivy. Někde by tam mělo být okno! A úvaha byla správná, to okno vedlo přímo do místnosti, kde na stole stála destilační kolona.

Oni se nebojí! Nemají strach, že je někdo uvidí. Že se prozradí!

To Bouvard nechápal. Kam až vede ta neustálá bagatelizace drog! Víc vědět ovšem nepotřeboval, to nejdůležitější zjistil, takže první dějství jeho plánu bylo úspěšně za ním.

To víš, kamaráde, já se jen tak nevzdám, spokojeně si opakoval polohlasem, když se vracel domů. Bylo mu jasné, že ta druhá část bude nepochybně mnohem obtížnější a nebezpečnější. Musel se na ní připravit a nic nezanedbat. S takovou motivací se to musí podařit!

Denně odcházel z domova vyzbrojen vším, co potřeboval. Nepochybně byla významnou pomůckou i hůl, o kterou se opíral. Samozřejmě, že ji vůbec nepotřeboval. Přestrojení bylo hodné doslova samotného Sherlocka Holmese!

A jako před tím postával anebo obcházel kolem spořitelny. Věděl, že jednoho dne zase přijdou. Řeťez musí fungovat!

Dočkal se. Netrvalo ani týden a viděl je zase lelkovat na stejném místě! V tu chvíli se ho zmocnila nervozita. Jen aby to všechno klaplo, aby to navazovalo a nikde nezaskřípalo!

Vešel do spořitelny a chvíli vyčkal, připravil si obálku a pak zase vyšel ven, jako by neopatrně došel až skoro k těm dvěma, tam se zastavil a začal neohrabaně třesoucí se rukou přepočítávat peníze. Věděl dobře, že si ho všimli!

Peníze v obálce zastrčil do kapsy u kabátu, opřel

se o hůl a šel. Ani se nemusel ohlížet, uslyšel kroky a věděl, že jdou za ním. Jen musel dodržet svou reži. Dojít někam stranou, kde by všechno hrálo pro něj, kde by měl promyšlenou výhodu. Všechno měl pojištěné a nedbal na to, že je to riskantní! Byla proti němu přesila dvou mladých a silných.

Pevněji svíral hůl a snažil se vnímat i co se děje za ním. Když došel až do úzké uličky, pomalu zvolnil a když byl na místě, které si vybral, docela zastavil a jen zlehka se natočil, aby v zorném poli měl aspoň malou orientaci. Očekával útok!

V té nejisté situaci byla potřeba každá malá výhoda. A říká se, kdo je připraven, není překvapen.

Když na něj směřovala první rána, dokázal ji bleskurychle odrazit.

A všechno se začalo odvíjet neuvěřitelnou rychlostí. Okamžik překvapení je zaskočil! Nečekali odpor a už vůbec ne nějakou obranu.

Než se vzpamatovali, měli na ruku pouta a oba byli přicvaknuti k solidní mříži, která kryla nějaké sklepy v domě. Marně se cukali a zmítali. Bouvard byl rychlejší a obratnější!

Zatímco na něj řvali, ať je pustí, Bouvard si vzal mobilní telefon a vyťukal v naprostém klidu číslo.

„Jo, přijedte si pro ně!“

Dva policejní vozy s majáčky se objevily do pár minut.

„Detaily vám předám,“ řekl Bouvard, „odvezte je, ať se na ně nemusím dívat!“

Feťáci stáli nechápavě, jednou rukou stále připoutaní k mřížím.

„Nekecej, takovej posranej dědek nás dostal!“

Jeden z posádky policejního vozu se k nim otočil.

„Blbečku, ani nevíš, kdo tě realizoval!“ A znechuceně je oba nacpal do auta.

„Moc vám děkujeme!“ řekl směrem k Bouvardovi. „Holt, stará škola, co?“

Bouvard pokrčil rameny.

„Pozdravujte šéfa!“

Bylo po všem a vozy odjely, vydal se pomalu k domovu, ale neopíral se, spíš si s holí pohazoval. Když došel k domu, otevřel si, vyšel až k svému bytu a na chvíli se zastavil u vizejky na dveřích. Byla už zašlá, zaprášená.

Plukovník JUDr. Miloslav Doležal, vrchní kriminální rada v.v.

Jedním prstem ji otřel.

A doma se posadil ke stolečku, z příborníku vzal dvě broušené skleničky a do každé nalil trochu oblíbeného vína. Sliby se mají plnit!

„Tak na zdraví, pane Pecuchet!“

Bylo proč si připíjet!

3. ZÁZRAK – Jaroslav Čejka

Poté, co ho na toxikologii dostali z nejhoršího, převezli doktora Stárka do psychiatrické léčebny v Bohnicích, kde skončil ve zvláštním pavilonu pro narkomany. Termíny jako narkomani či toxikomani jsou více méně odborné, ale sami psychiatři, sestry a ošetřovatelé mluví mezi sebou o takových pacientech jako o feťácích a smažkách. Tak zvaná laická veřejnost ani nemluvě. Laikové, tedy alespoň u nás, ještě pořád přistupují k feťákům a vlastně ke všem cvokům s nemalým despektem umocněným strachem. A k psychiatrům zrovna tak. Móda mít osobního cvokaře a chodit na psychoanalýzu stejně pravidelně jako třeba na pedikúru k nám z Ameriky zatím nedorazila. Ale co není, může být. Našlápnuto k tomu máme, ne že ne. Různých soukromých ústavů a lázní pečujících o tzv. devítkaře, tedy pacienty s indikací č. 9, pomalu, ale jistě přibývá. A určitě je neprovozují sami altruisté. Euromilové nad lidumily vítězí i v medicíně a balneologii.

Doktor Stárek si poté, co ho z Bohnic propustili a doporučili mu komplexní lázeňskou léčbu, vybral Priessnitzovy lázně Jeseník, které jejich zakladatel,

po němž se dnes jmenují, proslavil už v 19. století pod názvem Gräffenberg.

Odjel do nich začátkem října, kdy smíšené lesy kolem měnily barvu jako čeští politikové, mezi kterými měl už i JUDr. Stárek hezkých pár klientů. Počasí mu přálo, a protože si přioplácel na nadstandardní péči, která obnášela nejen jednolůžkový pokoj s vlastní koupelnou, televizorem a ledničkou, ale i výběrovou stravu podávanou formou švédských stolů v luxusní secesní restauraci s názvem 1874, cítil se tu od začátku skvěle. A což teprve, když zjistil, že v rozlehlé schodišťové hale, která dostala svůj název podle dominantního točitého schodiště, nezůstane v některém z modrých křesel kolem kavárenských stolků sedět déle sám, než nějakých deset, patnáct minut. Pacientky stížené depresemi, bipolárními afektivními poruchami, lehčími formami schizofrenie a jinými psychickými poruchami, byly vesměs nečekaně družné a vstřícné. Nebyl tam ještě ani týden, když se takhle seznámil se dvěma třicátnicemi, jednou brunetkou a jednou blondýnkou, se kterými pak prožil zajímavý večer v místním wellness centru při pocení ve finské sauně, ochlazování

v malém bazénku s ledovou vodou, macerování ve vířivce a našlapování na obléžky Priessnitzových chodníčků s horkou a studenou vodou. To všechno samozřejmě bez plavek a prostěradel, protože jeho společnice netrpěly žádnou zbytečnou stydlivostí.

Víc z toho zatím nebylo, protože doktor Stárek uměl být vůči svým právníckým soupeřům, jak se patří tvrdý, ale vůči ženám byl měkký až běda. Když mu některá dala najevo svůj zájem o intimní sblížení, většinou ji žádným odmítnutím neurazil, ale sám si řekl jen vzácně. Kdysi si dodával kuráž alkoholem, později různými měkkými drogami, až na ty tvrdé málem dojel. Konec konců, proto byl taky tady. A kvůli tomu už několik měsíců abstinoval.

V sobotu odpoledne seděl ve schodišťové hale zase. Už od dvou hodin – a teď byly skoro tři. Stačil už vypít jedno espresso a jedno latté, mátový čaj i zázvorový tonic, takže močový měchýř měl naplněný k prasknutí jako Tycho de Brahe před smrtí, ale bál se odejít na záchod, aby náhodou ty sympatické devítky, se kterými tu měl rande, nepropásl. Takže ho docela zaskočilo, když se u jeho stolku objevila žena neurčitého věku mezi přechodem a důchodem, v kalhotovém kostýmu a s dlouhými prošeďivělými vlasy, která mu na první pohled připomněla známou bojovnici proti církevním restitucím, spisovatelku Zdenku Opaskovou, jež ovšem nemá s opatem stejného příjmení vůbec, ale vůbec nic společného. V ruce si nesla podnos a na něm skleněný pohár s českým turkem, skleničku vody, oříšek v čokoládě a plastovou dózu s umělým sladidlem.

„Dobrý den,“ řekla, „máte tu, prosím, volno?“

„Zatím ano,“ odpověděl popravdě, ale bez velkého nadšení, „jenže nevím, jak dlouho ještě. Čekám totiž společnost.“

„Aha. A směla bych si k vám na chvíli přisednout? Až vám ta vaše společnost přijde, přisednu si jinam.“

JUDr. Stárek si pomyslel, že to měla udělat rovnou, ale jeho dobré vychování mu nedovolilo, aby to řekl nahlas, takže se nechal slyšet, že samozřejmě může.

Ale to už dáma seděla a míchala si svého turka.

„Promiňte mi, že se vám takhle vnučuji,“ omlouvala se přitom dost nepřesvědčivým tónem, „já vím, že na to nemám ani léta, ani právo, kolem je přece dost jiných volných míst, ale ráda bych se s vámi seznámila. Jmenuji se Zdena Opasková...“ A natáhla k němu přes kavárenský stůl ruku.

Zaváhal jen na zlomek sekundy, načež k ní natáhl tu svou, aby její nabízenou dlaň přijal a přiměřeně stiskl. Tedy ani příliš vřele, ani jako ploutev leklé ryby.

„Doktor Stárek,“ představil se a v rozporu se skutečností dodal: „Těší mě.“

„Ale pane doktore,“ zavrtěla se nespokojeně v křesle čalouněném modrým sametem se stylizovanými zlatými liliemi, jaké mívali v erbu francouzští králové, „proč tohle říkáte? Já přece vím, kdo jste, a vidím, že vás má přítomnost netěší. Ale abychom to vzájemné představování se dokončili. Já vím, že vy jste doktor práv, momentálně v déletrvajícím pracovní neschopnosti, a současně příležitostný spisovatel. Já jsem zase pro změnu doktorka genetiky ve výslužbě.“

V současné době navíc něco jako tisková mluvčí Jeho Císařské Milosti Josefa II. Habsburského. Samozřejmě, že jenom na vedlejšák. Udělala jsem si kvůli tomu živnostenský list na služby v oblasti public relations.“

A je to tady, blesklo JUDr. Stárkovi hlavou. Další devítka, ale tentokrát jako vystřižená z nějaké anekdoty odehrávající se v blázinci! Měl se jí představit jako tajemník Napoleonova maršála Bernadotého, pozdějšího švédského krále, aby bylo jejich postavení aspoň trochu kompatibilní.

„Můj zaměstnavatel je tu také,“ pokračovala doktorka Opasková, „léčí si tady nervy, jak jinak, ale je tu samozřejmě inkognito a nevyhledává žádné společenské styky. Ale když zdejší lázeňské noviny přinesly ve své rubrice V. I. P. hosté vaše jméno a na sousední straně otiskly vaši povídku o tom, jak jste převzal zastupování pana Řečického z Řečice, jednoho z českých stavů popravených po bitvě na Bílé Hoře, Jeho Císařská Milost zatoužila se s vámi setkat.“

A vyslala mě, abych vám navrhla schůzku v prezidentském apartmá, které obývá. Císařské či královské apartmá tu bohužel nemají.“

„To se divím,“ řekl doktor Stárek ironicky, „vždyť Vincenc Priessnitz tu přece léčil i korunované hlavy. Jestli se nepletu, tak anglického krále Eduarda dokonce z léčení vyloučil, protože Jeho Výsost nechtěla respektovat lázeňský řád.“

„Právě. Tenkrát tu bydleli i korunovaní pacienti velmi skromně, nesmělo se tu pít ani kouřit a mezi léčebné procedury patřily nejen koupele a dlouhé procházky, ale i fyzická práce – například řezání a štípání dřeva. Jejich cílem bylo posilování fyzické kondice pacientů a redukce jejich vysoké hmotnosti. Dnes je ovšem jiná doba. Dnes patří k hlavním balneologickým prostředkům - a to nejen tady, ale ve všech světoznámých českých lázních – redukce bankovního konta klientů a posilování jejich ega... Takže kdy by se vám hodilo Jeho Císařskou Milost navštívit?“

„To máte těžký, paní doktorko,“ zdrsnil JUDr.

Stárek svůj verbální projev, aby se té obtížnice snáze zbavil, „já jsem tady opravdu na léčení, takže relaxuju a nic neplánuju. Já bych šel s váma třeba hned, ale už jsem domluvenej se dvěma jinejma dámama. Chápete ne?“

„Jestli máte na mysli tu baculatou brunetku a tu poněkud anorektickou blondýnku, se kterými jste byl onehdá v sauně a ve vířivce, tak těch se, obávám se, hned tak nedočkáte.“

„Proč myslíte?“

„Jeho Císařská Milost pro ně poslala hned po obědě svůj rollce royce i se šoférem, který jim měl tlumočit vaši omluvu z důvodu nečekaného a bohužel i neodkladného jednání a nabídnout jim náhradní program – výlet oním rollce roysem do Karlovy Studánky.“

Doktor Stárek ucítil, že se mu valí krev do hlavy. Neměl rád, když si s ním někdo vytíral zadek. I kdyby to byla opravdu korunovaná hlava státu a ne jenom nějaký korunovaný magor.

V tomhle směru byl přesvědčený demokrat a málem socialista.

„Tomu se ovšem říká totální podraz!“ zasyčel jako přetopená parní lokomotiva zvaná Šlechtična, která vyjíždí z lokomotivního depa už jen výjimečně.

„Nemyslím,“ řekla doktorka Opasková mírně. „Tomu se říká diplomacie. Věřte mi, že svého setkání s Jeho Excelencí nebudete litovat. Je připravený vám váš ztracený čas a případně další služby excelentně honorovat!“

„Nezlobte se, ale to jste si měla vymyslet nějakou přijatelnější záminku. Období, kdy jsem trochu experimentoval s psychotropními látkami, mám naštěstí už za sebou. Možná že bych vám ještě spolkl Karla IV., konečně máme letos rok sedmistého výročí jeho narození a akce stíhá akci, takže bych možná dokázal uvěřit tomu, že se jedná o nějakou aktuální skrytou kameru, třeba pro pořad Tvoje tvář má známý hlas, nebo něco podobného, ale Josef II., ten osvícený a přitom trochu kožený panáček z Babičky Boženy Němcové nebo z Formanova Mozarta? Jděte se vycpat i s Jeho dávno zesnulou Císařskou Milostí!“

JUDr. Stárek ze sebe vychrlil své zpochybnění jejího návrhu jak vorvaň vzduch smíchaný s mořskou vodou, ale nepřineslo mu to žádné uspokojení. Naopak, cítil, že se mu její oči zavrtávají do mozku hůř než spirochety. A jestli měl z něčeho přímo panický strach, tak to byl syfilis a AIDS. V jeho případě šlo sice o strach poměrně iracionální, protože pokud šlo o sex, tak se profesionálkám vyhýbal jako čert kříži, zatímco amatérky se bůhvíproč vyhýbal yjemu, ale iracionální děsy bývají ty nejhorší.

„Tak dobře,“ řekla Zuzana Opasková. „Chtěla jsem sice, aby vám to vysvětlil osobně, ale když jinak nedáte, řeknu vám to sama. Můj svěřenec, jak ho někdy nazývám, není samozřejmě skutečný císař Josef II., ten opravdu zemřel roku .... na .... Tohle je jen jeho klon. Říkala jsem vám přece, že jsem genetička vé vé. Tedy ve výslužbě. Do roku 1989 jsem vedla tajný vládní projekt, jehož cílem bylo klonování rozumných bytostí. Tedy ne jenom nějakých pitomých ovcí, ale i lidí. A ne jen omezených proletářů, kterým stačí ke štěstí, že mají práci a díky ní i na hamburgery a hrací automaty, ale skutečných historických osobností. Představy byly takové, že jim naklonujeme nového Marxe nebo Einsteina, ale pak přišla Velká listopadová kapitalistická revoluce a mí šéfové ze strachu, aby výsledky našeho výzkumu nepadly do rukou vítězům, dali všechno zlikvidovat. Nejspíš by nejradši zlikvidovali i mě, ale já včas vysublimovala. Prostě jsem jim zmizela z očí, přešla do ilegality a pracovala dál. Různé tajné služby mě sice hledaly, ale nenašly.“

Doktor Stárek dostal chuť na panáka nebo na lajnu koksu, ale ovládl se.

„Vy mi chcete tvrdit, že jste naklonovala rakouského císaře Josefa Druhého? Odkud vás sem přivezli? Z Bohnic anebo z Bečkovic?“

Zuzana Opasková se však nenechala vyvést z míry. Ta měla skus silnější než pitbull, který dokáže viset ve vzduchu zakousnutý do pneumatiky třeba hodinu. Někdy i víc.

„Trvalo mi to skoro dvacet let,“ pokračovala, jako by se nechumelilo (i když její společník myslel na sníh tak, až se mu rozklepaly ruce), „ale dotáhla jsem to do konce. Když jsem měla teoretické řešení v kapse, přišla na řadu volba koho naklonovat. A protože zrovna v té době vrcholily snahy české katolické církve ztrestitovat všechno, co kdy prošlo chamtivýma rukama jejích prelátů, tedy nejen to, co jim sebrali komunisté, ale dokonce i to, co jim vzal kdysi Josef II., rozhodla jsem se naklonovat právě jeho – nejlepšího a dodnes nedoceneného syna Marie Terezie. K Josefovu genetickému kódu jsem se dostala poměrně snadno. Korupce funguje všude, tedy i ve Vídni a pracovníci, kteří se starají o hrobku rakouských Habsburků, si také rádi přilepší... Takže teď ho tedy mám! Je to Josef II., jak udělaný přes kopírák. Má jeho rysy, tělesné proporce, barvu očí i vlasů, stejné povahové rysy i většinu jeho schopností, ale bohužel zůstal vězet ve své době jako ryba v aspiku. Nedokáže překročit stín pouhého klonu. Všechno si pamatuje, ale nic nechápe. Rozpad rakouské monarchie, obě světové války, Hitlerův anšlus Rakouska, atomové bombardování Hirošimy

a Nagasaki, to všechno jsou věci, kterým bytostně nerozumí a které mu způsobily nervový kolaps. Pro politiku je dneska nepoužitelný. Ale dobrému právníkovi by nemělo nic bránit ve využití jeho jména a jeho dávných rozhodnutí. Napadnout všechny ty nehorázné nároky katolické církve jako takové a zejména pak řádů, které u nás už de facto neexistovaly a které dnes často reprezentuje jen hrstka importovaných řeholníků cizích národností a pár právníků, kteří na nich parazitují... Copak to jde, aby si někdejší Řád německých rytířů, jejichž posledním velmistrem byl arcivévoda Evžen Habsburský, nárokoval vydání hradů Bouzova a Sovince, lázní Karlova Studánka nebo tisíců hektarů lesů, rybníků a polí? A jaký právem byl řádu premonstrátů vydán znojemský klášter, ve kterém už za Rakouska – Uherska byla jen vojenská kasárna? Nebo kdo stojí za zpochybňováním vlastnění majetku křižovníků na základě Benešových dekretů a za snahami o vydání jejich někdejších polí v okolí Prahy, ze kterých se během let staly lukrativní stavební parcely ceněné na stamiliony korun? A takhle bych mohla pokračovat až do rána... Takže se ptám, pane doktore, půjdete do toho s námi?*

Primář příslušného oddělení psychiatrické léčebny Bohnice a docent Lékařské fakulty Univerzity Karlovy MUDr. Václav Šebek, měl před sebou žádost Městského soudu v Praze o znalecký posudek psychického stavu a právní odpovědnosti JUDr. Milana Stárka, který napadl žalobou vybrané restituční nároky katolické církve a některých církevních řádů,

přičemž se odvolává na údajné akty a výroky císaře Josefa II., jenž v osmáctém století proslul neuváženými a později revidovanými reformami, jakož i bezprecedentními zásahy do majetkových poměrů církevních řádů, jež svévolně rušil a kterým odebíral jejich nemovitě majetky pod záminkou, že jim byly v minulosti českými panovníky a feudály pouze půjčeny jako léno.

Docent Šebek doktora Stárka znal a věděl, že má víc zdravého rozumu a lepší právní citění než celá biskupská konference i s kardinálem Dukou dohromady. Ale také věděl, že Stárek před časem uvázl v bludném kruhu užívání návykových látek, ze kterého se sice později jakž takž dostal, ale kdo ví, jak je na tom teď. Recidivy u alkoholiků a narkomanů bývají mnohem častější než u jiných pacientů psychiatrických léčeben a klinik. Bude tedy muset doktora Stárka znovu vyšetřit, i když to bude nejspíš jen ztráta času, protože výsledkem si je více méně jistý už teď.

To jenom zloděj křičí: „Chyťte zloděje!“ a šílenec chce rozumnému mermomocí nasadit bláznovskou čepici.

A vzápětí si vzpomněl na slova kardinála Duky, která pronesl do kamery, když se ho televizní reportér ptal, co že to šeptal při svém blahopřání nově zvolenému papeži Františkovi. Odpověděl tenkrát: „Řekl jsem svatému Otci, že je to zázrak...“ Jenže docentu Šebkovi jeho profesionální intuice napověděla i druhou část Dukovy věty, kterou už Jeho Eminence pro jistotu nevyslovila: „...že jsme ty restituční stihli ještě před jeho zvolením!“

4. ABEL A KAIN – Ivan Černý

Standa je vždycky při penězích, jezdí o sobotách a nedělích na brigády do Danone, zato Dan bude tradičně švorc.

Standa... povzdychla jsem nad svým údělem. Až mi ho bylo líto a nedokážu mu říct na rovinu, že u mě nemá šanci. Je takový tichý a pobledlý, pořád nosí po kapsách nějaké knížky a, což je nejhorší, pořád by mi z nich četl nějaké pasáže. Kdo je zvědavý na nějaké básničky... To se nosilo akorát tak za našich babiček.

Obdiv a oči mám pro Dana. Zbožňuju tu jeho drsnáckou image. Ten se v životě neztratí. Ách, co bych za to dala, kdyby to se mnou myslel vážně! Fascinují mě ty jeho náušnice po celém obvodu ucha, dokonce má propíchnutou i špičku jazyka a tam má zasazený kovový cvoček. Trošku to sice vadí při líbání, ale je to božský na pohled. A pak,

vždycky má Dan jointa, který mu zvedá náladu a je s ním děsná sranda.

Letmý pohled na hodinky, aha, bude půl páté. Se Standou máme sraz v jedné staré kavárně za Malostranským náměstím, prý tam kdysi chodil sám Kafka a další, mě to moc nezajímá. Rád se tam scházívá a vždycky mi žmolá ruku a předčítá z klasiků, abych to tak řekla stručně. Mě to ale nebaví. Raději bych šla na techno s Danem.

Jak já se jen toho Standy zbavím, abych mu až tak neublížila? Chlapci v jeho věku jsou na takové věci příliš citliví, jak nám říkala profesorka v hodině sexuální výchovy, která se k naší radosti zavádí do středních škol. Když je zradí dívka, někteří se s tím nevyrovnejí, dokonce jsou schopni spáchat sebevraždu. Standa z té četby Jesenia, Okudžavy a ostatních by to třeba také mohl udělat. To bych

si ale nerada vzala na svědomí. I když, svým způsobem ho mám přece jen asi ráda. Možná ale, jako kámoše, nebo bráchu? Čert aby se v tom vyznal... Ale určitě mě nepřitahuje a neláká jako Dan. Ten, když se přihrne v těch svých bombrech a s vyholenou hlavou, vonící po té divné pryskyřici, tak se ráda blýsknu v partě po jeho boku. Ale upřímně, ani s jedním ani s druhým jsem nic kromě pár pus neměla. Teď nás všude straší ajdsem a já nevím čím ještě, taky bych se bála přijít do jináče. Jak říká moje máti, na všechno mám ještě dost času.

Teď už ho ale nemám, nechci-li přijít pozdě. Ještě letmý pohled do ledničky, zlatá máma, vždyť ty broskve jsou v zimě tak drahé... Popadla jsem největší a osvětlil mě duch svatý. To bude ono, to bude výmluva, kterou neprokoukne.

Vletěla jsem do metra, za pár minut jsem byla v centru. Padající vločky se usazovaly na kolemjdoucích, s chutí jsem zbaštila broskev a velkou pecku strčila mezi levou dáseň a tvář. Obličej mi tak báječně natekl. Proboha, já snad budu muset na pohotovost. Jo zuby, to je svinstvo. To musí uznat i nepraktický kluk, jako je poeta Standa.

Už mě čekal u stolku pro dva. Cucal čaj, před sebou měl starou ošuntělou knížku.

„Ahoj,“ vstal mi vstříc.

„...hoj...“ huhlala jsem s peckou v puse.

„Podívej, jedno z prvních vydání Františka Gellera!“ zářil. „Není to skvělý? A koupil jsem ho za pouhých dva...cet...ko...run!“ slabikoval, aby zdůraznil, jaké že to měl štěstí.

„Promiň,“ ukázala jsem palcem k nateklé tváři. „Děsně mě vzaly zuby...“

„To je škoda,“ učinil pokus pohlédit mě po vlasech. „Sedni si na chvíli, chceš svářo?“

„Promiň, nemůžu,“ mrkla jsem na hodiny za jeho zády. To by byl zase večer... Určitě by mi tu knížku přerecitoval od začátku do konce, možná, že by se pokusil líbnout mě někam na tvář, a to by bylo tak všechno. Já ale chci žít, postavit se čelem vichřici, jít s Danem a partou třeba někam posprejovat vagony metra. Jak to říká Dan? Lepší ostuda než nuda. Hodiny za Standou říkaly, že bych to mohla ještě za klukama do čajovny, kde sedával Dan s partou u jointa, ještě stihnout. Když se mi ovšem podaří nějak taktně ze sebe shodit tohodle literáta.

„Promiň, až příště,“ huhlala jsem a přikládala si k tváři kapesník na znamení, že to pekelně bolí. „Musím na pohotovost. Třeba zejtra ti brnku.“

„To je škoda,“ smutně přikývl. Pak se mu zajiskřilo v zelených očích. „Já to alespoň nastuduju, a příště ti to budu deklamovat, jo?“

To snad není ani možný, prolétlo mi hlavou. V době pankáčů, skinů, bouří proti globalizaci, imi-

grantským vlnám a xenofobním náladám mi bude recitovat sto let staré básničky! Ale i tak mě k němu pojila taková divná vlna něhy. Někdo by se měl o něj starat. Ten to bude mít v životě strašně těžký. Jak to říká Dan? Život je drsnej a my musíme být ještě drsnější. Vždycky si přitom sáhne po vlastnoručně ubaleném smotku marušky, mařený či marijánky, nebo jak tomu říká. Prý mu dává sílu a odvahy.

„To bude fajn,“ uklouzlo mi, i když jsem mu nechtěla nic slibovat.

Standa se náhle se začal šacovat. Vytáhl dvě stě korun, klopil oči a prosil, abych si to vzala. Určitě budu mít se zubákem výdaje, všechno se musí zaplatit hned a on bral za nedělní šichtu. „No díky...“ bylo mi to trapné, ale přišlo to vhod. Dan bude zase bez peněz a určitě se obrátí na mne. V poslední době to začal dělat dost pravidelně. Nejhorší je, že dříve to prezentoval jako půjčku, teď už to bere jako samozřejmost. Onehdy jsem měla jen pár drobáků a on mě nečekaně seřval, jak že si to vlastně představuju. A že prej, kolik si myslíš, že mě ta tráva stojí... Dokonce jsem měla dojem, jako by se chtěl na mně i rozpráhnout. Ale to mohl být jen dojem.

„Tak jo, díky, brzy se vrátím!“ sezobla jsem tu dvoustovku dvěma prsty z natažené dlaně.

S tím kilem v kapse už jsem docela bohatá. To Dan ocení. To už bude i na nějaké to psaničko, které v poslední době začal kupovat u kluka na diskošce.

Standa mě stydlivě pohládl a vstal, aby mi tím gestem umožnil odchod. Vypadla jsem jako cukrář. Ani mě nenapadlo se na chodníku otočit, jestli se vrátil k našemu stolku a rozečtené knížce poezie.

U nejbližšího koše na odpadky jsem otevřela pusy a vyplivla tu obrovskou pecku. Už byl nejvyšší čas, neboť mě hrozně dřela do dásně. Vletěla jsem do nejbližší tramvaje a jen soukromý detektiv by zjistil, že za mnou, ale do druhého vozu, naskočil ten tichý a nepraktický Standa. To jsem pochopitelně vůbec nevěděla.

Vystoupila jsem o pět stanic později. To doupě, maskované nápísem Čajovna, bylo ve sklepení jednoho z letitých činžáků. Vchod byl z ulice, sešla jsem několik schůdků dolů a čekala, až se rozkoukám. Dým z cigaret a marjánky by se mohl krájet, z věže u baru se linula muzika. V salonku hulákala parta vedená Danem. Seděli na zemi u orientálního stolečku. Přivítali mě pískotem a řevem, připomínali americké honáky na rodeu. Bylo mi skvostně. Tady jsem doma, k téhle partě patřím. Tedy brzy budu patřit. Automaticky mi udělali místo vedle Dana, ten se na mě šklebil a kasal se, že dopoledne byl v „tatau“. Nechal si udělat pírsink na pupku. Vyhrnul si už tak dost krátké černé triko a ukazoval

mi stříbrný šperk v ještě mokvající ráně. Bylo to hnusně krásné a přitažlivé. Mezi řečí mi pod stolem zmáčkl koleno a přitiskl ústa k mému uchu. Lidem kolem to mohlo připadat, že mě líbá, ale on velel:

„Máš nějakou škváru?“

„Tři kila!“ připadala jsem si jak ve filmu.

„Dej!“ natáhl dlaň.

Peníze změnily majitele a on mě pochválil.:

„Hodná holka. Ale víš, co by bylo, kdyby nebylo?“ nevěděla jsem, jestli žertuje, nebo jestli to myslí vážně. Oči se mu leskly a z dechu jsem cítila něco jako aceton.

„Můžu hádat?“ usmívala jsem se na něho.

„Ani se o to nepokoušej,“ sykl a jeho paže vylétla jako had z křoví. Stiskl mi silně vlasy u temene hlavy, až to prudce zabořilo. Takového jsem ho ještě neznala.

„Musela bys je sehnat za každou cenu. Vysomrovat, švihnout nebo jít na ulici...to je zákon party.“

Pořád jsem si myslela, že žertuje. Ostatní se bavili mezi sebou, jeden překřikoval druhého a nám dvěma nikdo nevěnoval pozornost.

„Ty tři kila se mi hoděj na perník,“ drtil mezi zuby. „Ty si zatím dej tohle,“ přistrčil mi skleničku s podivným obsahem.

„Já nechci...alkohol nepiju...“ zavrtěla jsem hlavou. Naposledy jsem se napila na svatbě bráchy a dva dny mi bylo z toho zle. Od té doby nesnáším alkohol v žádné podobě.

„Panstvo, děvenka mi řekla, že nepije!“ postavil se vratce a začal mě zesměšňovat. Všichni se rozřehnali jako koně a někdo řval, že pak nemám právo být v partě.

„Zkouška... zkouška,“ vyrukoval někdo s dalším nesmyslem a já nevěděla, co dělat. Nějak se mi to přestávalo líbit. Jsem zvědavá, ale né na hlavu. Přesto mě Dan popadl, k ústům přitiskl sklenku. „Na ex, na ex...“ začala parta skandovat a nezbylo mi nic jiného, než zavřít oči a pootevřít ústa. První chuť byla hrozná. Druhá o něco lepší. Třetí sklenička už šla sama. Tělem se mi rozlévalo horko, náhle mi vše připadalo legračně veselé. Strčili mi mezi rty smotek, vtáhla jsem do sebe dým trávy a přestávala jsem ztrácet opatrnost a soudnost. Pak jsem cítila nějaké dlaně, jak se mi snaží dostat pod mikinu, a už mi bylo téměř všechno jedno. Víc intuitivně než rozumově jsem k sobě srazila pevně

kolena a náhle se mi udělalo strašně špatně. Ještě jsem slyšela nějaké rozčilené hlasy, hádky a skřípot pneumatik. Probrala jsem se až za hodnou chvíli na lavičce v parku.

Držel mě a objímal – Standa. Začaly mi pršet slzy z očí, vůbec jsem nevěděla, co se dělo, a jak to, že jsme najednou spolu.

„Víš,“ rozčilením zadržával. „Zdála ses mi taková divná...moc jsem ti nevěřil, a tak jsem šel za tebou.“

„No a co bylo pak?“ vzala jsem si od něho kapsník a utírala pusou, kterou jsem měla plnou kyseľých slin po zvracení.

„Šel jsem za tebou až do toho podniku...ty přece ale k takovým lidem nepatříš, ty tam nemáš co dělat.“

„Já vím,“ bylo mi hrozně. „Já jsem prostě taková káča...“

„Byl tam hroznej brajgl. Vytáhl jsem tě ven, když přijela policie a sbírala ty tvé kámoše, včetně toho s těmi náušnicemi.“

„To nejsou mí kámoši,“ přitulila jsem se k němu. Jak jsem mohla být tak slepá...Vypadalo to tak romanticky. Taková frajeřina. Lepší ostuda než nuda. Kdo ví, jak by to dopadlo, kdyby se Standa neobjevil. A já si ještě před několika hodinami myslela, že on to bude mít v životě těžké. Že on se nedokáže o sebe postarat. A vida, ono je to všechno jinak.

„Nezlobíš se?“ bylo mi ze všeho trapně.

„Podívej,“ už se zase usmíval tím svým neobvyklým způsobem. „Všechno se opakuje. „My neumřeme na práci, ani na bídu, my zajdem na sifilidu!“

„Cože?“ zaskočil mě.

„No to je z Gelnera, chtěl jsem ti přece něco citovat. Padl někdy za první světové války. Dodnes se neví, kde...“

„Neštítíš se mě?“ začala jsem se bát, že mě opustí.

„No, nejsi právě teď voňavá konvalinka, ale to se srovná...“ sáhl do letitého zimníku, který snad zase přichází zpět do módy, pro žvýkačku. „Ale ta finta s tou peckou byla dobrá...“

„Promiň, zvedla jsem se. „Hrůza, je hodně přes půlnoc. Máma mě zabije.“

„Uvidíme se zítra?“ pohladil mě.

„V pět v naší kavárně. A nezapomeň na ty básničky!“ dotkla jsem se špičkou prstů jeho tváře a pochopila, jak jsem byla ještě před několika hodinami tak strašně hloupá.

5. JEDNA Z TVÁŘÍ BOLESTI – Ivan Černý

Ostrý zvuk budíku mu přetrhl spánek. Otevřel oči. Nejraději by je však zase zavřel. Moci jen pevně stisknout víčka a utéci tak tomu všemu. O kolik byla

jeho noc ale horší než den, nevěděl. Pomalu ztrácel smysl pro realitu. Byly to můry, co ho ničily, záležitosti snů, nebo přízraky bílého dne?

„Mamí...“ víc vzdychl, než zvolal.

Odpovědí mu bylo ticho. Kdyby alespoň byla sobota a on měl před sebou celé dva dny klidu. Je však teprve úterý...

Otřásl se. Už neměl sílu dál to snášet.

„Maminko...“ opakoval, i když věděl, že jeho volání zapadne v prázdném bytě.

Matka pracuje od šesti hodin. Už je tomu tak celá léta. Nejenom do učiliště, ale i takřka celou základní školu musel ráno zvládnout sám. Jako by ji slyšel:

„Máma musí, chlapče, vydělávat...“

„I za tátu...“ dodávala, když byla unavená či bez nálady.

Toho znal jen z fotografie, kterou pouze náhodou neroztrhala jako ty ostatní. Snad proto, že na ní byli všichni tři – vzácná chvíle. On v zavinovačce – rodinné štěstí, které už ale nepamatuje.

Sáhl pro brýle, odhodil deku. Hubeňoučké paže a příliš dětská ramínka na jeho patnáct let osypala husí kůže. Mapa na prostěradle říkala, že se mu to už zase přihodilo. A to ho matka v noci pravidelně budila na záchod. Otevřel okno, aby místnost vyvětral, a rychle vklouzl do mikiny s kapucí a opraných džín. Pak si znovu sedl na pelest postele. Co bude dělat?

Těch dvě stě korun nesehnal.

To mu ale Richard neodpustí. To ne...

„Mamí...maminko...“ roztřásla se mu brada.

Dlaní rozetřel slzy na tváři. Pokusil se ji včera ošidit. Věty o příspěvku na tělocvičné náčiní pro učiliště však nezabraly. Jen mu vjela prsty do vlasů a řekla, aby to na ni už příště nezkoušel.

To byl konec. V prasátku na nočním stolku měl slabých deset korun, ty ho nezachrání.

Zvedl se, zamířil do koupelny. Ačkoliv už bylo půl osmé, nespěchal. Báł se okamžiku, kdy vstoupí do třídy. Už cítil jeho pohled, otázku vyslovenou jedním slovem – máš? – a následující gesto zaťaté pěstí.

Kolik tváří má bolest?

Opláchl se, sáhl pro kartáček na zuby. Pak se přechýlil a použil matčín sprej. Namířil voňavým proudem do podpaží, nastříkal si i mikinu nad břichem. Dělal to tak od chvíle, kdy musel před celou třídou na jeho rozkaz opakovat:

„Jsem smradloch.“

Začalo to tak nevině.

Když nastoupil do prvního ročníku učiliště, zůstal v prváku opakovat propadlík Richard. Netrvalo dlouho a už si na Petra houkal:

„Utři za mě tabuli...“

Utřel jí. Bral to jako kamarádkou výpomoc. Ta se však časem jednostranně zvrhla.

„Dej mi svačinu...napiš mi úkol...vem mi tašku...“

Jednou, dvakrát se pokusil vzepřít – a byl bit. Po praxi ve skříňkách. Facky mu vehnaly červeň do obou tváří, ponížení však pánilo víc než ty rány. Richardova partička to brala jako velké povyražení, nenašel se nikdo ze spolužáků, kdo by se ho zastal.

Zavřel za sebou dveře koupelny a v myšlenkách vešel do kuchyně. Lístek od mámy tak jako jindy oznamoval:

„Péťo, čaj je v termosce. Namaž si chleba másmem. Nikde se po škole netoulej. Máma.“

Vypil šálek jedním lokem. Jíst však nemohl. Hrdlo stažené, cítil, jak se mu začínají trást kolena. Pomalu by měl vyrazit, nebo přijde o moc pozdě. Ale co byla poznámka od mistra výcviku proti peklu, které na něho chystá Richard, jehož nároky v poslední době rostly. Už několikrát mu musel přinést na cigarety z nějaké trávy, nebo na nějaký perník, či co. Když neměl, byl bit nebo zesměšňován před celou třídou. Ty padesátikoruny pro Richarda dával dohromady ze sběru papíru, kterým si občas přivydělával. Ale teď na něm chce celé dvě stovky! To je pro kluka, jako je on, spousta peněz.

V zoufalství, jak se vyhnout nevyhnutelnému, dostal nápad, na který by dříve ani nepomyslel.

„Třeba to mamka nepozná...“ chlácholil svědomí, které ho před možnou krádeží varovalo.

Vrhl se k šatníku.

Probíral jedno ramínko za druhým. Plášť, zimník, bunda. Nepřehlédl ani sako od matčína kostýmu. Projel i tři staré kabelky, ležící na dně letité skříně. Zesmutněl. Doutnající jiskřička naděje zhasla. Nikde ani desetník. To byla poslední šance.

Až se mu napětím orosily brýle. Otřel silná skla do cípu mikiny a šoural se ke dveřím. Vyměnil bačkory za kecky, přesvědčil se, jestli má v tašce svačinu i klíče od bytu, a přibouchl dveře.

Šramot na chodbě vylákal z protější garsoniéry vdovu Kovařikovou. Přátelsky ho upozornila:

„Petříku, nejdeš pozdě? Už máš osm!“

„Dobrý den,“ pozdravil, ale neodpověděl.

Pozorně se na něho podívala, znala ho od peřinek. Párkrát ho měla i na starosti, to když si matka vzala noční. Nezdál se jí.

„Poslyš, netrápí tě něco? Nepovídej, že jsi ve své kůži.“

Zavrtěl hlavou a jen se báł, aby se mu oči nezalily slzami. Nejráději by se jí vrhl kolem krku a ze všeho vyzpovídal. Ona by našla řešení. Přirozený stud mu to však nedovolil. Pokusil se o to už jednou doma, ale matka byla právě ten večer příliš, příliš unavená, aby ho vyslechla. Vycítil tenkrát její nezáměr a přestal se svými stesky dřív, než začal.

Komu on si měl vlastně postěžovat? Na učilišti to nemělo cenu. Mistři výcviku byli vesměs toho ná-

zoru, že to jsou věci kluků, kteří si své problémy vyřídí sami mezi sebou.

A jak zle se trestají „bonzáci“ mezi čtyřma očima, si dovedl představit.

„Na shledanou...“ zavrtěl hlavou, vsunul ji ještě více mezi úzká ramínka a kráčel ze schodů.

„Sbohem!“ odpověděla mu, aniž by mohla tušit váhu svých slov.

Před domem ho přivítal ruch čerstvě probuzeného města. Ulice sotva pobrala proud autobusů, tramvají a vozů všech značek. Do učiliště by měl jet opačným směrem, on však, aniž by přemýšlel, zabočil do jedné z postranních uliček, vedoucích přes Děkanku směrem k řece a železničnímu mostu. Dokud žila babička, která byla z Podolí, bývala to jejich oblíbená procházka.

Kdyby tak byl svalouš jako ten Šwarcenegr z amerických filmů, to by se vypořádal se všemi Richardy, co jich jen na světě je. Ale nespravedlivým řízením osudu se mu dostalo slabé konstituce. Jediný ze všech nepřekonal hrazdu ani bradla, kruhy pro něho byly mučicím nástrojem. K velkému obveselení třídy se na ně dokázal jen zavěsit. I učitel tělocviku si na něm brousil ostrovtip.

Minul vorařské muzeum, nedaleko se rýsovaly vysoké oblouky litinové pavučiny železničního mostu. U jeho masivních pilířů se vařila temná voda po deštích vzduché Vltavy.

Onehdy měli hodinu literatury a on nenapověděl Richardovi ani jeden z titulů knih, které napsal Alois Jirásek. A četl snad všechny. Najednou se v něm vzbouřila krev a přesto, že náповěda byla téměř jeho pravidelnou povinností, tentokrát tak neučinil. Richard si nevzpomněl nejenom na Tvrz či Psohlavce, neměl tušení ani o nějakém, Temnu. Odplata však byla hrozná.

Richard si na něho počkal ve skříňkách ještě s dvěma z druháku.

Opřel se zády o zeď – utéci nebylo kam.

„Řekni...“poskakoval útočníkovi vzrušením ohryzek. „Řekni: Říšánku, odpusť mi, že jsem ti nenapověděl!“

Rány bolely, strachy se až dusil. Texasky mu u poklopce ztmavly velkou skvrnou. Na příkaz klesl na kolena a dotýkal se obličejem Richardových semíšek.

„Vopucuj je!“ poroucheli mu. „Tak dělej! Nebo...“

Nemuseli mu víc hrozit. Dělal, co přikázali. A také opakoval:

„Říšánku, prosím tě, odpusť...“

Velkoryse mu odpustil. Ale pod podmínkou, že

mu přinese dvě stě korun. Na marijánku nebo na perník.

Jak ten rozkaz splnit však nevěděl. Ta částka na něho byla příliš vysoká. A Richard si ho za to podá. A že to umí, o tom věděl příliš dobře...

Otřásl se strachy, nikoli zimou, i když na mostě náramně protahovalo. Obě strany řeky měl jako na dlani, ale ta krása mu teď nic neřikala. Pod sebou viděl střechy smíchovských domů, nad hlavou kroužili holubi i rackové.

Záviděl jim jejich volnost. Svobodu, s jakou si plachtí vzduchem. To musí být nádhera. Nahnul se přes okraj mostu, lidé dole na náplavce mu připadali jako mravenečkové. Ten prostor ho přitahoval. Moci tak zapomenout na všechny útrapy. Na Richarda a jeho kumpány z druháku, na všechno okolo. Jak on se do toho učiliště těšil. To však nevěděl, co ho tam čeká.

„Mamí...“ nastavil tvář větru jako pohlazení.

Nikdy na něho neměla moc času. Od „nevidím do nevidím“ byla v práci. Pak maratón po krámech a „druhá směna“ doma, jak říkávala. Bývala tak unavená, že usínala u televize.

Ke své práci v dílně začala ještě o víkendech uklízet ve dvou kancelářích. Osud samoživitelky, jak tomu říkala. S návalem matčiných povinností ale Petr přišel o možnost rozdělit se s ní o své trable, nikdy už se vhodná chvíle nenašla. Zkrátka nebyl čas.

Z nedalekých Emauz se neslo vyzvánění – deset hodin. Měl být dobrých sto a dvacet minut v učilišti. Novou představou ho sevřel ledový chlad.

„Ne,“ zachvěl se. „Už mi to neudělá...“

Před očima měl Richardův bodavý pohled, cítil palčivé facky ve tváři, slova výsměchu!

„Tak ty jsi zapomněl... ty nemáš... a za co si Říšánek koupí kouřeničko?“

A už je veden na záchodky, nebo do skříňek. Dneska má Richard zvláště špatnou náladu. Vždyť se blíží pololetí a doma bude zase poprask. To mají ale z toho, že ho nutí do učení. On chtěl už jít dělat.

Tak jako onehdy, znovu namáčí špičku bioty do žlábků s močí a porouchá:

„Vysuš to pánovi!“

Chce se vzepřít, ale nemůže. Rány do břicha ho lámou, někdo mu šlápl na brýle...

„Né... né...“ výkřik z chlapcova hrdla letí nad Prahou.

Nikdo ho nevnímá, nikdo ho neslyší.

Petr má pocit ptáka s přeraženým křídlem. Zavírá oči a je mu náhle dobře. Usmívá se jako na té fotografii, kde ho matka s otcem nesou v zavinovačce z porodnice...

6. ZÁKON DŽUNGLE – Milan Dušek

Když Zora Procházková zajížděla na parkoviště před Penny marketem, všimla si, že na panelu svítí červená kontrolka. Zpátky se musím zastavit u pumpy, pomyslela si. Domů by ještě dojela na rezervu, ale co když bude mít ráno naspěch. Zhasla motor, zatáhla i ruční brzdu, zvedla tašku, přesvědčila se, že má papírek, na který si doma poznamenala, co má nakoupit, a chystala se opustit auto, ale už to nestihla. Na sedadlo spolujezdce dosedl ramenatý muž. Měl velký, zarudlý nos, jako by ho zlobila rýma, silné čelisti a poněkud zakalené oči. Snědrou tvář hyzdila jizva, kterou nešlo přehlédnout.

„Co chcete?“ hlesla vyděšeně a pokusila se otevřít dveře na své straně, ale zvenčí jí v tom zabránil další muž. Připadal jí ještě mohutnější než ten vedle ní. I on měl zarudlý nos.

Copak ještě tu dvojici narkomanů nechytli? Proběhlo jí hlavou.

„Trochu nás povoziš, holka.“ Zjizvený vypadal sebevědomě, nepochybně byl zvyklý dostat vše, čeho se mu zamane.

„Ale já musím nakoupit. A mám doma dítě,“ ohradila se nejistě.

„Na to zapomeň. A nedělej voloviny, nebo tě to bude zatraceně mrzet,“ poučil ji.

Vzadu ťukla dvířka a ve zpětném zrcátku zaznamenala tvář muže, který zabránil jejímu útěku z vozidla. Měl husté, téměř srostlé obočí, zaoblenou bradu, odulé rty, prošedivělé vlasy ustupovaly čelu. Pokud zjizvenému mohlo být do třicítky, tenhle byl nejméně o deset roků starší.

„Paničko,“ položil jí velkou ruku na rameno, „už ti Jula vysvětlil, co máš pro nás udělat?“

„Nepojedu,“ vymáčkla ze sebe vzdorovitě.

„Ale pojedeš!“ Zjizvený se k ní naklonil, popadl ji za vlasy, zvrátil jí hlavu prudce dozadu. „Že jo?“ zachechtal se.

„Neubližujte mi!“ zamumlala se slzami v očích. Stačí málo a něco mi zlomí! Bolest ji přesvědčila, že nemá jinou šanci. Bylo jí jasné, že odpor by je mohl vydráždit k ještě hrubšímu chování.

„Pusť ji, Julo, už bude rozumná,“ přimluvil se ten za ní.

„Jenom aby...“ zapochyboval zjizvený, ale vzápětí měla volnou hlavu. Zvedla ruku, promnula si zátylek. „Tak už jeď, sakra!“ houkl na ni.

„Kam?“

„Na výpadovku, po ní ven z města.“

Zaváhala. Kdo ji mimo město pomůže? Co jim říct, že nemá dost benzínu? Přemítala.

„Udělej, co ti říká,“ přerušil její myšlenky ten za ní. „Život se s Julou nemazlil. Poučil ho, že se

vždycky musí postarat hlavně sám o sebe, bez ohledu na ty kolem. Prostě vyznává zákon džungle. Můžeš s tím nesouhlasit, ale nezbyvá ti nic jiného, než se podřídíš. Nebo si myslíš, že na to nemá právo?“

„Nevím. Nikdy jsem o takových záležitostech nepřemýšlela.“ Roztřesenou rukou povolila ruční brzdu. Nastartovala. Naklepla zpátečku.

„Když budeš hodná, třeba ti dá možnost, abys o tom uvažovala. Jeď.“

Couvla, volantem natočila kola, zařadila jedničku. Když najížděla na průchozí silnici, při druhé straně zastavil autobus. Vyhrnul se z něho hlouček lidí, pospíchali k marketu. Co se mnou provedou? Kdyby chtěli jenom auto, skoncovali by to se mnou už u Penny... táhlo jí hlavou a svírala volant stále křečovitěji. Začaly se jí potit ruce. Provoz k marketu byl neobvykle rušný, auta se bezostyšně předjížděla, musela se soustředit, nevnímala, co říkal ten vzadu.

„Já na tyhle žvásty nejsem, zajímá mě jenom oběživo,“ prohlásil zjizvený, když vjela na hlavní.

Třeba je to jen nešťastný a zahořklý člověk. Ale co když je i plný nenávisti k šťastnějším spoluobčanům?

Nesmím opustit město!

Po levé straně se přibližovala čerpací stanice. Aniž by zvolnila, prudce uhnula na výjezd k ní. Byl to riskantní manévr, mohlo proti ní vyrazit vyjíždějící auto, ale měla štěstí.

„Co to sakra děláš, ženská?!“ vyjekl vedle ní zjizvený, ale v tu chvíli už byli mimo hlavní silnici. Dupla na brzdu a instinktivně se jednou rukou zapřela o palubní desku. Zjizvený musel učinit to samé, stejně jako ona nebyl připoután. Tohle ji stačilo, aby opustila auto. Ze všech sil utíkala podle budovy.

Na rohu ji dostihl. Než se ocitla na asfaltu, vykřikla, až ji zabořilo v krku. Ve chvíli, kdy si uvědomila, že se její pokus o útěk nezdařil, a smířovala se s tím, co s ní zjizvený provede, zaslechla hlasy a pak dokonce spatřila dva přibíhající muže.

„Tohle tě bude mrzet, čubko!“ zasyčel zadýchaně zjizvený, popadl ji za ruce a táhl ji zpátky k autu. Ale pak si uvědomil, že těm dvěma nemůže se svým břemenem uniknout. Pustil ji a v jeho pravače se objevila pistole. Teď, nebo už nikdy! Se zoufalou odvahou se oběma rukama chopila jeho pravé nohy a cukla k sobě. Někde nad ní práskl výstřel, ale vzápětí ti dva zjizveného srazili na asfalt a přemohli.

Když jí jeden ze záchránců pomohl vstát, vzpomněla si na auto. Podívala se do místa, kde ho opustila, ale už tam nebylo.

* * *

Necelých pěti minut, než přijela sanitka, využil inspektor Vaňák k tomu, aby od značně oťresené řidičky Zory Procházkové přesně cílenými otázkami získal to nejdůležitější: popis muže, který odjel s jejím seatem v tmavě modré barvě, a espézetku odcizeného auta.

Neprodleně vyhlásil pátrání a požádal o zahájení akce, která měla za cíl, unikajícího zadržet. Pak svěřil řidičku mladšímu kolegovi Bulíčkoví a odjel vyslechnout zadrženého, kterého eskortovala hlídka do budovy policie.

K tomuhle bych se nikdy neotočil zády, napadlo Vaňáka, když usedl proti muži s jizvou na tváři. Ten naproti se tvářil jako člověk, který nezapomíná žádnou křivdu. Takoví jako on samozřejmě považují za křivdu všechno, co nevyšlo podle jejich představ.

Inspektor zapnul diktafon, sdělil do něj místo, datum, čas a přítomné osoby, vzápětí se zadrženého zeptal na jméno, protože u něho nenašli nic, co by ho identifikovalo. Zjizvený se ušklíbl a to bylo vše.

„Nevadí. Vzali vám otisky. Prozradíte nám jméno svého komplice?“

Odpovědí bylo zase mlčení.

„Proč jste přepadli řidičku seatu?“

„Co se tak hloupě ptáte? Potřebovali jsme její auták,“ procedil přes zuby.

„Hodlali jste ho prodat? Nebo jste s ním plánovali nějakou akci?“ pokračoval ve vyptávání Vaňák, ale jeho otázky zůstávaly viset jako otazníky. Stejně jako ty, kterými chtěl zjistit, jak se chtěli zbavit řidičky.

„Nic vám neřeknu!“ zasyčel zjizvený.

„Ani jsem nečekal, že se hned rozpovídáte. Musíte si svého komplice považovat, když vám nevadí, že se ani nepokusil vám pomoci,“ řekl výsměšným tónem Vaňák ve chvíli, kdy do místnosti vstoupil Bulíček a předal mu zpola popsaný list papíru. Přelétl očima text a zadíval se na zadrženého. „Ani to tak dlouho netrvalo, že pane Horváte?“ pousmál se. „Tu šňůru trestů přejdeme, pozastavíme se u loupežného přepadení. V té době jste už vyměnil za nůž pistoli a neváhal z ní i vystřelit. A to ještě nevíme, při jaké další příležitosti jste ji použil...“

„Není moje.“

„Jenom mi neříkejte, že jste ji někde našel.“

„Dostal jsem ji.“

„Od koho?“

„Tohle nemůžu prozradit. Zabil by mě.“

„Pan Soják?“

„Jak tohle víte?“ Zadržený pobledl, jizva na tváři zvýrazněla.

„Seděli jste spolu v jedné cele. Napadlo mě, že jste z nudy v cele mohli něco napláňovat, abyste

měli nějakou tu korunu do začátku. O copak konkrétně šlo, pane Horváte?“

„Nechtějte na mně, abych ho prásknul. Soják vypadá jako dobrák, ale hned sahá po bouchače,“ soukal ze sebe a čelo mu pokryly drobné kapičky potu. Vypadal nefalšovaně vyděšeně. Nebo že by už potřeboval povzbuzení? Vaňákovi bylo jasné, že šnupe, jen si všiml jeho nosu.

„Podle toho, co vám provedl u benzinky, soudím, že on by tyhle problémy neměl, kdyby teď seděl na vašem místě. Je Soják ozbrojený?“

„Nechtěl bych mu být terčem. Nosí Colt Mustang. Devítku. Úplný kanón.“

„Kde ho najdeme?“

„Když to řeknu, jsem mrtvej člověk.“

„Jenom když nám upláchne. Máte šanci, Horváte, měl byste ji využít. Až se vám to rozleží v hlavě, stejně nakonec kápnete božskou. Nic jiného vám totiž nezbyvá, protože jinak budete mít na triku všechno, co Soják napáchá.“

* * *

Zásahová jednotka neprodyšně obklopila domek na předměstí, kde bydlela Sojákova vdaná sestra. S velkou obezřetností policisté pronikli do stavení, ale po Sojákovi tam našli pouze trochu vyžehleného prádla, které už pár dní čekalo na vyzvednutí.

Výslechem Marie Gebaurové zjistili, že staršího bratra, který u nich v pokoji po synovi vlastně pouze přespával, viděla naposled minulý večer. Musel ráno odejít velice časně. Tvrdil, že si shání práci, ale že ho všude odmítají. Nedivila se, vždyť se nedávno vrátil z vězení. Má s tím problémy i její muž, který na ni tlačí, aby bratrovi řekla, že musí od nich pryč. Tvrdil, že ho přistihl, jak si natahoval do nosu bílý prášek, a že by se jednou mohli dočkat nejhoršího. Ale copak může vyhnat vlastního bratra?

V ulici zůstala hlídka, domek byl pod neustálým dohledem. Detektivové i uniformovaní policisté v ulicích dostali kopie Sojákovy fotografie z vězení. Procházeli městem, navštěvovali místa, kde se soustřeďovaly kriminální živly, rozhlíželi se i po modrém seatu. Současně probíhaly i pečlivé kontroly na křižovatkách a výpadekách z města. Od události u benzinky už uplynulo více než deset hodin, ale po Sojákovi a automobilu Zory Procházkové jako by se slehla zem.

Podářilo se mu opustit město, než hlídky zaujaly svá stanoviště?

„Kdoví, kde už je,“ zabručel jeden z dopraváků před křižovatkou za benzinkou, kde to dopoledne všechno začalo. Už ho bolely nohy. Otevřel si dveře služebního vozu, že se posadí. Než to mohl učinit, ozval se jeho kolega.